श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्री मेल्पत्तूर् नारायणभट्टतिरि विरचितम्

॥ श्रीमन्नारायणीयम् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

विषयसूची

1	प्रथमं दशकम्	7
2	द्वितीयं दशकम्	9
3	तृतीयं दशकम्	11
4	चतुर्थं दशकम्	13
5	पञ्चमं दशकम्	16
6	षष्ठं दशकम्	18
7	सप्तमं दशकम्	20
8	अष्टमं दशकम्	22
9	नवमं दशकम्	25
10	दशमं दशकम्	27
11	एकादशं दशकम्	29
12	द्वादशं दशकम्	31
13	त्रयोदशं दशकम्	33
14	चतुर्दशं दशकम्	35
15	पञ्चदशं दशकम्	37
16	षोडशं दशकम्	39
17	सप्तदशं दशकम्	41
18	अष्टादशं दशकम्	44
19	एकोनविंशं दशकम्	46

20	विंशं दशकम्	48
21	एकविंशं दशकम्	50
22	द्वाविंशं दशकम्	53
23	त्रयोविंशं दशकम्	56
24	चतुर्विंशं दशकम्	59
25	पञ्चविंशं दशकम्	61
26	षड्विंशं दशकम्	63
27	सप्तविंशं दशकम्	65
28	अष्टाविंशं दशकम्	68
29	एकोनत्रिंशं दशकम्	70
30	त्रिंशं दशकम्	72
31	एकत्रिंशं दशकम्	74
32	द्वात्रिंशं दशकम्	76
33	त्रयस्त्रिंशं दशकम्	78
34	चतुस्त्रिंशं दशकम्	80
35	पञ्चत्रिंशं दशकम्	82
36	षट्त्रिंशं दशकम्	84
37	सप्तत्रिंशं दशकम्	87
38	अष्टात्रिंशं दशकम्	89
39	एकोनचत्वारिंशं दशकम्	91

40	चत्वारिंशं दशकम्	**93**
41	एकचत्वारिंशं दशकम्	**95**
42	द्विचत्वारिंशं दशकम्	**97**
43	त्रिचत्वारिंशं दशकम्	**100**
44	चतुश्चत्वारिंशं दशकम्	**102**
45	पञ्चचत्वारिंशं दशकम्	**104**
46	षट्चत्वारिंशं दशकम्	**107**
47	सप्तचत्वारिंशं दशकम्	**109**
48	अष्टचत्वारिंशं दशकम्	**111**
49	एकोनपञ्चाशं दशकम्	**113**
50	पञ्चाशं दशकम्	**115**
51	एकपञ्चाशं दशकम्	**117**
52	द्विपञ्चाशं दशकम्	**119**
53	त्रिपञ्चाशं दशकम्	**121**
54	चतुःपञ्चाशं दशकम्	**123**
55	पञ्चपञ्चाशं दशकम्	**125**
56	षट्पञ्चाशं दशकम्	**127**
57	सप्तपञ्चाशं दशकम्	**129**
58	अष्टपञ्चाशं दशकम्	**132**
59	एकोनषष्टितमं दशकम्	**134**

60 षष्टितमं दशकम् 136
61 एकषष्टितमं दशकम् 139
62 द्विषष्टितमं दशकम् 141
63 त्रिषष्टितमं दशकम् 143
64 चतुष्षष्टितमं दशकम् 145
65 पञ्चषष्टितमं दशकम् 147
66 षड्षष्टितमं दशकम् 149
67 सप्तषष्टितमं दशकम् 151
68 अष्टषष्टितमं दशकम् 153
69 एकोनसप्ततितमं दशकम् 155
70 सप्ततितमं दशकम् 158
71 एकसप्ततितमं दशकम् 160
72 द्विसप्ततितमं दशकम् 162
73 त्रिसप्ततितमं दशकम् 165
74 चतुस्सप्ततितमं दशकम् 167
75 पञ्चसप्ततितमं दशकम् 170
76 षट्सप्ततितमं दशकम् 172
77 सप्तसप्ततितमं दशकम् 175
78 अष्टसप्ततितमं दशकम् 178
79 एकोनाशीतितमं दशकम् 180

80	अशीतितमं दशकम्	183
81	एकाशीतितमं दशकम्	186
82	द्व्यशीतितमं दशकम्	188
83	त्र्यशीतितमं दशकम्	190
84	चतुरशीतितमं दशकम्	192
85	पञ्चाशीतितमं दशकम्	195
86	षडशीतितमं दशकम्	198
87	सप्ताशीतितमं दशकम्	201
88	अष्टाशीतितमं दशकम्	203
89	एकोननवतितमं दशकम्	206
90	नवतितमं दशकम्	208
91	एकनवतितमं दशकम्	211
92	द्विनवतितमं दशकम्	213
93	त्रिनवतितमं दशकम्	215
94	चतुर्नवतितमं दशकम्	217
95	पञ्चनवतितमं दशकम्	219
96	षण्णवतितमं दशकम्	221
97	सप्तनवतितमं दशकम्	224
98	अष्टनवतितमं दशकम्	226
99	एकोनशततमं दशकम्	229

100 शततमं दशकम् **231**

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये प्रथमं दशकम् ॥

भगवन्महिमानुवर्णनम्

सान्द्रानन्दावबोधात्मकमनुपमितं कालदेशावधिभ्यां
    निर्मुक्तं नित्यमुक्तं निगमशतसहस्रेण निर्भास्यमानम्।
अस्पष्टं दृष्टमात्रे पुनरुरुपुरुषार्थात्मकं ब्रह्म तत्त्वं
    तत्तावद्भाति साक्षाद्गुरुपवनपुरे हन्त भाग्यं जनानाम्॥ **1.1** ॥ 1

एवं दुर्लभ्यवस्तुन्यपि सुलभतया हस्तलब्धे यदन्यत्
    तन्वा वाचा धिया वा भजति बत जनः क्षुद्रतैव स्फुटेयम्।
एते तावद्वयं तु स्थिरतरमनसा विश्वपीडापहत्यै
    निश्शेषात्मानमेनं गुरुपवनपुराधीशमेवाश्रयामः॥ **1.2** ॥ 2

सत्त्वं यत्तत् पराभ्यामपरिकलनतो निर्मलं तेन तावत्
    भूतैर्भूतेन्द्रियैस्ते वपुरिति बहुशः श्रूयते व्यासवाक्यम्।
तत् स्वच्छत्वाद्यदच्छादितपरसुखचिद्गर्भनिर्भासरूपं
    तस्मिन् धन्या रमन्ते श्रुतिमतिमधुरे सुग्रहे विग्रहे ते॥ **1.3** ॥ 3

निष्कम्पे नित्यपूर्णे निरवधिपरमानन्दपीयूषरूपे
    निर्लीनानेकमुक्तावलिसुभगतमे निर्मलब्रह्मसिन्धौ।
कल्लोलोल्लासतुल्यं खलु विमलतरं सत्त्वमाहुस्तदात्मा
    कस्मान्नो निष्कलस्त्वं सकल इति वचस्त्वत्कलास्वेव भूमन्॥ **1.4** ॥ 4

निर्व्यापारोऽपि निष्कारणमज भजसे यत्क्रियामीक्षणाख्यां
    तेनैवोदेति लीना प्रकृतिरसति कल्पाऽपि कल्पादिकाले।

तस्यास्संशुद्धमंशं कमपि तमतिरोधायकं सत्त्वरूपं
स त्वं धृत्वा दधासि स्वमहिमविभवाकुण्ठ वैकुण्ठ रूपम्॥ **1.5**॥ 5

तत्ते प्रत्यग्रधाराधरललितकलायावलीकेलिकारं
लावण्यस्यैकसारं सुकृति जन दृशां पूर्णपुण्यावतारम्।
लक्ष्मीनिश्शङ्कलीलानिलयनममृतस्यन्दसन्दोहमन्तः
सिञ्चत् सञ्चिन्तकानां वपुरनुकलये मारुतागारनाथ॥ **1.6**॥ 6

कष्टा ते सृष्टिचेष्टा बहुतरभवखेदावहा जीवभाजा -
मित्येवं पूर्वमालोचितमजित मया नैवमद्याभिजाने।
नो चेज्जीवाः कथं वा मधुरतरमिदं त्वद्वपुश्चिद्रसार्द्रं
नेत्रैः श्रोत्रैश्च पीत्वा परमरससुधाम्भोधिपूरे रमेरन्॥ **1.7**॥ 7

नम्राणां सन्निधत्ते सततमपि पुरस्तैरनभ्यर्थितान -
प्यर्थान् कामानजस्रं वितरति परमानन्दसान्द्रां गतिं च।
इत्थं निश्शेषलभ्यो निरवधिक फलः पारिजातो हरे त्वं
क्षुद्रं तं शक्रवाटीद्रुममभिलषति व्यर्थमर्थिव्रजोऽयम्॥ **1.8**॥ 8

कारुण्यात्काममन्यं ददति खलु परे स्वात्मदस्त्वं विशेषा -
दैश्वर्यादीशतेऽन्ये जगति परजने स्वात्मनोऽपीश्वरस्त्वम्।
त्वय्युच्चैरारमन्ति प्रतिपदमधुरे चेतनाः स्फीतभाग्या -
स्त्वं चाऽऽत्माराम एवेत्यतुल गुणगणाधार शौरे नमस्ते॥ **1.9**॥ 9

ऐश्वर्यं शङ्करादीश्वरविनियमनं विश्वतेजोहराणां
तेजस्संहारि वीर्यं विमलमपि यशो निस्पृहैश्चोपगीतम्।
अङ्गासङ्गा सदा श्रीरखिलविदसि न क्वापि ते सङ्गवार्ता
तद्वातागारवासिन् मुरहर भगवच्छब्दमुख्याश्रयोऽसि॥ **1.10**॥ 10

॥ इति श्रीमन्नारायणीये प्रथमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्वितीयं दशकम् ॥

भगवद्रूपवर्णनम्

सूर्यस्पर्धिकिरीटमूर्ध्वतिलकप्रोद्भासिफालान्तरं
कारुण्याकुलनेत्रमार्द्रहसितोल्लासं सुनासापुटम्।
गण्डोद्यन्मकराभकुण्डलयुगं कण्ठोज्ज्वलत्कौस्तुभं
त्वद्रूपं वनमाल्यहारपटलश्रीवत्सदीप्रं भजे ॥ 2.1 ॥ 11

केयूराङ्गदकङ्कणोत्तममहारत्नाङ्गुलीयाङ्कित -
श्रीमद्बाहुचतुष्कसङ्गतगदाशङ्खारिपङ्केरुहाम्।
काञ्चित् काञ्चनकाञ्चिलाञ्छितलसत्पीताम्बरालम्बिनी -
मालम्बे विमलाम्बुजद्युतिपदां मूर्तिं तवार्तिच्छिदम् ॥ 2.2 ॥ 12

यत्त्रैलोक्यमहीयसोऽपि महितं सम्मोहनं मोहनात्
कान्तं कान्तिनिधानतोऽपि मधुरं माधुर्यधुर्यादपि।
सौन्दर्योत्तरतोऽपि सुन्दरतरं त्वद्रूपमाश्चर्यतो -
ऽप्याश्चर्यं भुवने न कस्य कुतुकं पुष्णाति विष्णो विभो ॥ 2.3 ॥ 13

तत्तादृङ्मधुरात्मकं तव वपुस्सम्प्राप्य सम्पन्मयी
सा देवी परमोत्सुका चिरतरं नास्ते स्वभक्तेष्वपि।
तेनास्या बत कष्टमच्युत विभो त्वद्रूपमानोज्ञक -
प्रेमस्थैर्यमयादचापलबलाच्चापल्यवार्तोदभूत् ॥ 2.4 ॥ 14

लक्ष्मीस्तावकरामणीयकहृतैवेयं परेष्वस्थिरे -
त्यस्मिन्नन्यदपि प्रमाणमधुना वक्ष्यामि लक्ष्मीपते।

ये त्वद्ध्यानगुणानुकीर्तनरसासक्ता हि भक्ता जना -
स्तेष्वेषा वसति स्थिरैव दयितप्रस्तावदत्तादरा ॥ **2.5** ॥ 15

एवम्भूतमनोज्ञतानवसुधानिष्यन्दसन्दोहनं
त्वद्रूपं परचिद्रसायनमयं चेतोहरं शृण्वताम्।
सद्यः प्रेरयते मतिं मदयते रोमाञ्चयत्यङ्गकं
व्यासिञ्चत्यपि शीतबाष्पविसरैरानन्दमूर्च्छोद्भवैः ॥ **2.6** ॥ 16

एवम्भूततया हि भक्त्यभिहितो योगः स योगद्वयात्
कर्मज्ञानमयाद्भृशोत्तमतरो योगीश्वरैर्गीयते।
सौन्दर्यैकरसात्मके त्वयि खलु प्रेमप्रकर्षात्मिका
भक्तिर्निश्रममेव विश्वपुरुषैर्लभ्या रमावल्लभ ॥ **2.7** ॥ 17

निष्कामं नियतस्वधर्मचरणं यत् कर्मयोगाभिधं
तद्दूरेत्यफलं यदौपनिषदज्ञानोपलभ्यं पुनः।
तत्त्वव्यक्ततया सुदुर्गमतरं चित्तस्य तस्माद्विभो
त्वत्प्रेमात्मकभक्तिरेव सततं स्वादीयसी श्रेयसी ॥ **2.8** ॥ 18

अत्यायासकराणि कर्मपटलान्याचर्य निर्यन्मला
बोधे भक्तिपथेऽथवाऽप्युचितताामायान्ति किं तावता।
क्लिष्ट्वा तर्कपथे परं तव वपुर्ब्रह्माख्यमन्ये पुन -
श्चित्तार्द्रत्वमृते विचिन्त्य बहुभिः सिध्यन्ति जन्मान्तरैः ॥ **2.9** ॥ 19

त्वद्भक्तिस्तु कथारसामृतझरीनिर्मज्जनेन स्वयं
सिद्ध्यन्ती विमलप्रबोधपदवीमक्लेशतस्तन्वती।
सद्यः सिद्धिकरी जयत्ययि विभो सैवास्तु मे त्वत्पद -
प्रेमप्रौढिरसार्द्रता द्रुततरं वातालयाधीश्वर ॥ **2.10** ॥ 20

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्वितीयं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये तृतीयं दशकम् ॥

भक्तस्वरूपवर्णनं भक्तिप्रार्थना च

पठन्तो नामानि प्रमदभरसिन्धौ निपतिताः
स्मरन्तो रूपं ते वरद कथयन्तो गुणकथाः।
चरन्तो ये भक्तास्त्वयि खलु रमन्ते परममू -
नहं धन्यान्मन्ये समधिगतसर्वाभिलषितान् ॥ 3.1 ॥ 21

गदक्लिष्टं कष्टं तव चरणसेवारसभरे -
ऽप्यनासक्तं चित्तं भवति बत विष्णो कुरु दयाम्।
भवत्पादाम्भोजस्मरणरसिको नामनिवहा -
नहं गायं गायं कुहचन विवत्स्यामि विजने ॥ 3.2 ॥ 22

कृपा ते जाता चेत् किमिव नहि लभ्यं तनुभृतां
मदीयक्लेशौघप्रशमनदशा नाम कियती।
न के के लोकेऽस्मिन्ननिशमयि शोकाभिरहिता
भवद्भक्ता मुक्ताः सुखगतिमसक्ता विदधते ॥ 3.3 ॥ 23

मुनिप्रौढा रूढा जगति खलु गूढात्मगतयो
भवत्पादाम्भोजस्मरणविरुजो नारदमुखाः।
चरन्तीश स्वैरं सततपरिनिर्भातपरचि -
त्सदानन्दाद्वैतप्रसरपरिमग्नाः किमपरम् ॥ 3.4 ॥ 24

भवद्भक्तिः स्फीता भवतु मम सैव प्रशमये -
दशेषक्लेशौघं न खलु हृदि सन्देहकणिका।

न चेद्व्यासस्योक्तिस्तव च वचनं नैगमवचो
भवेन्मिथ्या रथ्यापुरुषवचनप्रायमखिलम् ॥ **3.5** ॥ 25

भवद्भक्तिस्तावत्प्रमुखमधुरा त्वद्गुणरसात्
किमप्यारूढा चेदखिलपरितापप्रशमनी।
पुनश्चान्ते स्वान्ते विमलपरिबोधोदयमिल -
न्महानन्दाद्वैतं दिशति किमतः प्रार्थ्यमपरम् ॥ **3.6** ॥ 26

विधूय क्लेशान् मे कुरु चरणयुग्मं धृतरसं
भवत्क्षेत्रप्राप्तौ करमपि च ते पूजनविधौ।
भवन्मूर्त्यालोके नयनमथ ते पादतुलसी -
परिघ्राणे घ्राणं श्रवणमपि ते चारुचरिते ॥ **3.7** ॥ 27

प्रभूताधिव्याधिप्रसभचलिते मामकहृदि
त्वदीयं तद्रूपं परमसुखचिद्रूपमुदियात्।
उदञ्चद्रोमाञ्चो गलितबहुहर्षाश्रुनिवहो
यथा विस्मर्यासं दुरुपशमपीडापरिभवान् ॥ **3.8** ॥ 28

मरुद्गेहाधीश त्वयि खलु पराञ्चोऽपि सुखिनो
भवत्स्नेही सोऽहं सुबहु परितप्ये च किमिदम्।
अकीर्तिस्ते मा भूद्वरद गदभारं प्रशमयन्
भवद्भक्तोत्तंसं झटिति कुरु मां कंसदमन ॥ **3.9** ॥ 29

किमुक्तैर्भूयोभिस्तव हि करुणा यावदुदिया -
दहं तावद्देव प्रहितविविधार्तप्रलपितः।
पुरः कॢप्ते पादे वरद तव नेष्यामि दिवसान्
यथाशक्ति व्यक्तं नतिनुतिनिषेवा विरचयन् ॥ **3.10** ॥ 30

॥ इति श्रीमन्नारायणीये तृतीयं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुर्थं दशकम् ॥

अष्टाङ्गयोगवर्णनं योगसिद्धिवर्णनं च

कल्यतां मम कुरुष्व तावतीं
कल्यते भवदुपासनं यया।
स्पष्टमष्टविधयोगचर्यया
पुष्ट्याशु तव तुष्टिमाप्नुयाम् ॥ **4.1** ॥ 31

ब्रह्मचर्यदृढतादिभिर्यमै -
राप्लवादिनियमैश्च पाविताः।
कुर्महे दृढममी सुखासनं
पङ्कजाद्यमपि वा भवत्पराः ॥ **4.2** ॥ 32

तारमन्तरनुचिन्त्य सन्ततं
प्राणवायुमभियम्य निर्मलाः।
इन्द्रियाणि विषयादथापहृ -
त्यास्महे भवदुपासनोन्मुखाः ॥ **4.3** ॥ 33

अस्फुटे वपुषि ते प्रयत्नतो
धारयेम धिषणां मुहुर्मुहुः।
तेन भक्तिरसमन्तरार्द्रता -
मुद्वहेम भवदङ्घ्रिचिन्तकाः ॥ **4.4** ॥ 34

विस्फुटावयवभेदसुन्दरं
त्वद्वपुस्सुचिरशीलनावशात्।

अश्रमं मनसि चिन्तयामहे
ध्यानयोगनिरतास्त्वदाश्रयाः ॥ **4.5** ॥ 35

ध्यायतां सकलमूर्तिमीदृशी -
मुन्मिषन्मधुरताहृतात्मनाम्।
सान्द्रमोदरसरूपमान्तरं
ब्रह्मरूपमयि तेऽवभासते ॥ **4.6** ॥ 36

तत्समास्वदनरूपिणीं स्थितिं
त्वत्समाधिमयि विश्वनायक।
आश्रिताः पुनरतः परिच्युता -
वारभेमहि च धारणादिकम् ॥ **4.7** ॥ 37

इत्थमभ्यसननिर्भरोल्लस -
त्त्वत्परात्मसुखकल्पितोत्सवाः।
मुक्तभक्तकुलमौलितां गताः
सञ्चरेम शुकनारदादिवत् ॥ **4.8** ॥ 38

त्वत्समाधिविजये तु यः पुन -
र्मङ्क्षु मोक्षरसिकः क्रमेण वा।
योगवश्यमनिलं षडाश्रये -
रुन्नयत्यज सुषुम्नया शनैः ॥ **4.9** ॥ 39

लिङ्गदेहमपि संत्यजन्नथो
लीयते त्वयि परे निराग्रहः।
ऊर्ध्वलोककुतुकी तु मूर्धतः
सार्धमेव करणैर्निरीयते ॥ **4.10** ॥ 40

अग्निवासरवलर्क्षपक्षगै -
रुत्तरायणजुषा च दैवतैः।

प्रापितो रविपदं भवत्परो
मोदवान् ध्रुवपदान्तमीयते ॥ **4.11** ॥ 41

आस्थितोऽथ महरालये यदा
शेषवक्त्रदहनोष्मणार्द्यते।
ईयते भवदुपाश्रयस्तदा
वेधसः पदमतः पुरैव वा ॥ **4.12** ॥ 42

तत्र वा तव पदेऽथवा वसन्
प्राकृतप्रलय एति मुक्तताम्।
स्वेच्छया खलु पुरा विमुच्यते
संविभिद्य जगदण्डमोजसा ॥ **4.13** ॥ 43

तस्य च क्षितिपयोमहोऽनिल -
द्योमहत्प्रकृतिसप्तकावृतीः।
तत्तदात्मकतया विशन् सुखी
याति ते पदमनावृतं विभो ॥ **4.14** ॥ 44

अर्चिरादिगतिमीदृशीं व्रजन्
विच्युतिं न भजते जगत्पते।
सच्चिदात्मक भवद्गुणोदया -
नुच्चरन्तमनिलेश पाहि माम् ॥ **4.15** ॥ 45

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुर्थ दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चमं दशकम् ॥

विराट् पुरुषोत्पत्तिप्रकारवर्णनम्

व्यक्ताव्यक्तमिदं न किञ्चिदभवत्प्राक्प्राकृतप्रक्षये
मायायां गुणसाम्यरुद्धविकृतौ त्वय्यागतायां लयम्।
नो मृत्युश्च तदाऽमृतं च समभून्नाह्नो न रात्रेः स्थितिः
तत्रैकस्त्वमशिष्यथाः किल परानन्दप्रकाशात्मना ॥ **5.1** ॥ 46

कालः कर्मगुणाश्च जीवनिवहा विश्वं च कार्यं विभो
चिल्लीलारतिमेयुषि त्वयि तदा निर्लीनतामाययुः।
तेषां नैव वदन्त्यसत्त्वमयि भोः शक्त्यात्मना तिष्ठतां
नो चेत् किं गगनप्रसूनसदृशां भूयो भवेत्संभवः ॥ **5.2** ॥ 47

एवं च द्विपरार्धकालविगता वीक्षां सिसृक्षात्मिकां
बिभ्राणे त्वयि चुक्षुभे त्रिभुवनीभावाय माया स्वयम्।
मायातः खलु कालशक्तिरखिलादृष्टं स्वभावोऽपि च
प्रादुर्भूय गुणान्विकास्य विदधुस्तस्यास्सहायक्रियाम् ॥ **5.3** ॥ 48

मायासन्निहितोऽप्रविष्टवपुषा साक्षीति गीतो भवान्
भेदैस्तां प्रतिबिंबतो विविशिवान् जीवोऽपि नैवापरः।
कालादिप्रतिबोधिताऽथ भवता सञ्चोदिता च स्वयं
माया सा खलु बुद्धितत्त्वमसृजद्योऽसौ महानुच्यते ॥ **5.4** ॥ 49

तत्रासौ त्रिगुणात्मकोऽपि च महान् सत्त्वप्रधानः स्वयं
जीवेऽस्मिन् खलु निर्विकल्पमहमित्युद्बोधनिष्पादकः।

चक्रेऽस्मिन् सविकल्पबोधकमहन्तत्त्वं महान् खल्वसौ
सम्पुष्टं त्रिगुणैस्तमोऽतिबहुलं विष्णो भवत्प्रेरणात् ॥ **5.5** ॥ 50

सोऽहं च त्रिगुणक्रमात् त्रिविधतामासाद्य वैकारिको
भूयस्तैजसतामसाविति भवन्नाद्येन सत्त्वात्मना।
देवानिन्द्रियमानिनोऽकृत दिशावातार्कपाश्यश्विनो
वह्नीन्द्राच्युतमित्रकान् विधुविधिश्रीरुद्रशारीरकान् ॥ **5.6** ॥ 51

भूमन् मानसबुद्ध्यहङ्कृतिमिलच्चित्ताख्यवृत्त्यन्वितं
तच्चान्तःकरणं विभो तव बलात् सत्त्वांश एवासृजत्।
जातस्तैजसतो दशेन्द्रियगणस्तत्तामसांशात्पुन -
स्तन्मात्रं नभसो मरुत्पुरपते शब्दोऽजनि त्वद्बलात् ॥ **5.7** ॥ 52

शब्दाद्व्योम ततः ससर्जिथ विभो स्पर्शं ततो मारुतं
तस्माद्रूपमतो महोऽथ च रसं तोयं च गन्धं महीम्।
एवं माधव पूर्वपूर्वकलनादाद्याद्यधर्मान्वितं
भूतग्राममिमं त्वमेव भगवन् प्राकाशयस्तामसात् ॥ **5.8** ॥ 53

एते भूतगणास्तथेन्द्रियगणा देवाश्च जाताः पृथङ् -
नो शेकुर्भुवनाण्डनिर्मितिविधौ देवैरमीभिस्तदा।
त्वं नानाविधसूक्तिभिर्नुतगुणस्तत्त्वान्यमून्याविशं -
श्चेष्टाशक्तिमुदीर्य तानि घटयन् हैरण्यमण्डं व्यधाः ॥ **5.9** ॥ 54

अण्डं तत्खलु पूर्वसृष्टसलिलेऽतिष्ठत् सहस्रं समाः
निर्भिन्दन्नकृथाश्चतुर्दशजगद्रूपं विराडाह्वयम्।
साहस्रैः करपादमूर्धनिवहैर्निश्शेषजीवात्मको
निर्भातोऽसि मरुत्पुराधिप स मां त्रायस्व सर्वामयात् ॥ **5.10** ॥ 55

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षष्ठं दशकम् ॥

विराड्देहस्य जगदात्मत्ववर्णनम्

एवं चतुर्दशजगन्मयतां गतस्य
पातालमीश तव पादतलं वदन्ति।
पादोर्ध्वदेशमपि देव रसातलं ते
गुल्फद्वयं खलु महातलमद्भुतात्मन् ॥ **6.1** ॥ 56

जङ्घे तलातलमथो सुतलं च जानू
किञ्चोरुभागयुगलं वितलातले द्वे।
क्षोणीतलं जघनमम्बरमङ्ग नाभि -
र्वक्षश्च शक्रनिलयस्तव चक्रपाणे ॥ **6.2** ॥ 57

ग्रीवा महस्तव मुखं च जनस्तपस्तु
फालं शिरस्तव समस्तमयस्य सत्यम्।
एवं जगन्मयतनो जगदाश्रितैर -
प्यन्यैर्निबद्धवपुषे भगवन् नमस्ते ॥ **6.3** ॥ 58

त्वद्ब्रह्मरन्ध्रपदमीश्वर विश्वकन्द
छन्दांसि केशव घनास्तव केशपाशाः।
उल्लासि चिल्लियुगलं द्रुहिणस्य गेहं
पक्ष्माणि रात्रिदिवसौ सविता च नेत्रे ॥ **6.4** ॥ 59

निश्शेषविश्वरचना च कटाक्षमोक्षः
कर्णौ दिशोऽश्वियुगलं तव नासिके द्वे।

लोभत्रपे च भगवन्नधरोत्तरोष्ठौ
तारागणाश्च दशनाः शमनश्च दंष्ट्रा ॥ **6.5** ॥ 60

माया विलासहसितं श्वसितं समीरो
जिह्वा जलं वचनमीश शकुन्तपङ्क्तिः।
सिद्धादयस्स्वरगणा मुखरन्ध्रमग्नि -
र्देवा भुजाः स्तनयुगं तव धर्मदेवः ॥ **6.6** ॥ 61

पृष्ठं त्वधर्म इह देव मनस्सुधांशु -
रव्यक्तमेव हृदयाम्बुजमम्बुजाक्ष।
कुक्षिस्समुद्रनिवहा वसनं तु सन्ध्ये
शेफः प्रजापतिरसौ वृषणौ च मित्रः ॥ **6.7** ॥ 62

श्रोणीस्थलं मृगगणाः पदयोर्नखास्ते
हस्त्युष्ट्रसैन्धवमुखा गमनं तु कालः।
विप्रादिवर्णभवनं वदनाब्जबाहु -
चारूरुयुग्मचरणं करुणाम्बुधे ते ॥ **6.8** ॥ 63

संसारचक्रमयि चक्रधर क्रियास्ते
वीर्यं महासुरगणोऽस्थिकुलानि शैलाः।
नाड्यस्सरित्समुदयस्तरवश्च रोम
जीयादिदं वपुरनिर्वचनीयमीश ॥ **6.9** ॥ 64

ईदृग्जगन्मयवपुस्तव कर्मभाजां
कर्मावसानसमये स्मरणीयमाहुः।
तस्यान्तरात्मवपुषे विमलात्मने ते
वातालयाधिप नमोऽस्तु निरुन्धि रोगान् ॥ **6.10** ॥ 65

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षष्ठं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तमं दशकम् ॥

हिरण्यगर्भोत्पत्तिवर्णनं, हिरण्यगर्भतपश्चरणवर्णनं, वैकुण्ठस्वरूपवर्णनं, भगवत्स्वरूपसाक्षात्कारवर्णनं, भगवदनुग्रहवर्णनं च

एवं देव चतुर्दशात्मकजगद्रूपेण जातः पुन -
स्तस्योर्ध्वे खलु सत्यलोकनिलये जातोऽसि धाता स्वयम्।
यं शंसन्ति हिरण्यगर्भमखिलत्रैलोक्यजीवात्मकं
योऽभूत् स्फीतरजोविकारविकसन्नानासिसृक्षारसः ॥ 7.1 ॥ 66

सोऽयं विश्वविसर्गदत्त हृदयः सम्पश्यमानस्स्वयं
बोधं खल्वनवाप्य विश्वविषयं चिन्ताकुलस्तस्थिवान्।
तावत्त्वं जगतां पते तपतपेत्येवं हि वैहायसीं
वाणीमेनमशिश्रवः श्रुतिसुखां कुर्वंस्तपःप्रेरणाम् ॥ 7.2 ॥ 67

कोऽसौ मामवदत् पुमानिति जलापूर्णे जगन्मण्डले
दिक्षूद्वीक्ष्य किमप्यनीक्षितवता वाक्यार्थमुत्पश्यता।
दिव्यं वर्षसहस्रमात्ततपसा तेन त्वमाराधित -
स्तस्मै दर्शितवानसि स्वनिलयं वैकुण्ठमेकाद्भुतम् ॥ 7.3 ॥ 68

माया यत्र कदापि नो विकुरुते भाते जगद्भ्यो बहिः
शोकक्रोधविमोहसाध्वसमुखा भावास्तु दूरं गताः।
सान्द्रानन्दझरी च यत्र परमज्योतिः प्रकाशात्मके
तत्ते धाम विभावितं विजयते वैकुण्ठरूपं विभो ॥ 7.4 ॥ 69

यस्मिन्नाम चतुर्भुजा हरिमणिश्यामावदातत्विषो
नानाभूषणरत्नदीपितदिशो राजद्विमानालयाः।

भक्तिप्राप्ततथाविधोन्नतपदा दीव्यन्ति दिव्या जना -
स्तत्ते धाम निरस्तसर्वशमलं वैकुण्ठरूपं जयेत् ॥ **7.5** ॥ 70

नानादिव्यवधूजनैरभिवृता विद्युल्लतातुल्यया
विश्वोन्मादनहृद्यगात्रलतया विद्योतिताशान्तरा।
त्वत्पादाम्बुजसौरभैककुतुकाल्लक्ष्मीः स्वयं लक्ष्यते
यस्मिन् विस्मयनीय दिव्य विभवं तत्ते पदं देहि मे ॥ **7.6** ॥ 71

तत्रैवं प्रतिदर्शिते निजपदे रत्नासनाध्यासितं
भास्वत्कोटिलसत्किरीटकटकाद्याकल्पदीप्राकृति।
श्रीवत्साङ्कितमात्तकौस्तुभमणिच्छायारुणं कारणं
विश्वेषां तव रूपमैक्षत विधिस्तत्ते विभो भातु मे ॥ **7.7** ॥ 72

कालाम्भोदकलायकोमलरुचीचक्रेण चक्रं दिशा -
मावृण्वानमुदारमन्दहसितस्यन्दप्रसन्नाननम्।
राजत्कम्बुगदारिपङ्कजधरश्रीमद्भुजामण्डलं
स्रष्टुस्तुष्टिकरं वपुस्तव विभो मद्रोगमुद्वासयेत् ॥ **7.8** ॥ 73

दृष्ट्वा सम्भृतसम्भ्रमः कमलभूस्त्वत् पादपाथोरुहे
हर्षावेशवशंवदो निपतितः प्रीत्या कृतार्थीभवन्।
जानास्येव मनीषितं मम विभो ज्ञानं तदापादय
द्वैताद्वैतभवत्स्वरूपपरमित्याचष्ट तं त्वां भजे ॥ **7.9** ॥ 74

आताम्रे चरणे विनम्रमथ तं हस्तेन हस्ते स्पृशन्
बोधस्ते भविता न सर्गविधिभिर्बन्धोऽपि सञ्जायते।
इत्याभाष्य गिरं प्रतोष्य नितरां तच्चित्तगूढः स्वयं
सृष्टौ तं समुदैरयः स भगवन्नुल्लासयोल्लाघताम् ॥ **7.10** ॥ 75

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टमं दशकम् ॥

प्रलयवर्णनं, जगत्सृष्टिप्रकारवर्णनं च

एवं तावत् प्राकृतप्रक्षयान्ते
ब्राह्मे कल्पे ह्यादिमे लब्धजन्मा।
ब्रह्मा भूयस्त्वत्त एवाप्य वेदान्
सृष्टिं चक्रे पूर्वकल्पोपमानाम् ॥ **8.1** ॥ 76

सोऽयं चतुर्युगसहस्रमितान्यहानि
तावन्मिताश्च रजनीर्बहुशो निनाय।
निद्रात्यसौ त्वयि निलीय समं स्वसृष्टै -
र्नैमित्तिकप्रलयमाहुरतोऽस्य रात्रिम् ॥ **8.2** ॥ 77

अस्मादृशां पुनरहर्मुखकृत्यतुल्यां
सृष्टिं करोत्यनुदिनं स भवत्प्रसादात्।
प्राग्ब्राह्मकल्पजनुषां च परायुषां तु
सुप्तप्रबोधनसमास्ति तदाऽपि सृष्टिः ॥ **8.3** ॥ 78

पञ्चाशदब्दमधुना स्ववयोर्धरूप -
मेकं परार्धमतिवृत्य हि वर्ततेऽसौ।
तत्रान्त्यरात्रिजनितान् कथयामि भूमन्
पश्चाद्दिनावतरणे च भवद्विलासान् ॥ **8.4** ॥ 79

दिनावसानेऽथ सरोजयोनिः
सुषुप्तिकामस्त्वयि सन्निलिल्ये।

जगन्ति च त्वज्जठरं समीयु -
स्तदेदमेकार्णवमास विश्वम्॥ **8.5**॥ 80

तवैव वेषे फणिराजि शेषे
जलैकशेषे भुवने स्म शेषे।
आनन्दसान्द्रानुभवस्वरूपः
स्वयोगनिद्रापरिमुद्रितात्मा॥ **8.6**॥ 81

कालाख्यशक्तिं प्रलयावसाने
प्रबोधयेत्यादिशता किलादौ।
त्वया प्रसुप्तं परिसुप्तशक्ति -
व्रजेन तत्राखिलजीवधाम्ना॥ **8.7**॥ 82

चतुर्युगाणां च सहस्रमेवं
त्वयि प्रसुप्ते पुनरद्वितीये।
कालाख्यशक्तिः प्रथमप्रबुद्धा
प्राबोधयत्त्वां किल विश्वनाथ॥ **8.8**॥ 83

विबुध्य च त्वं जलगर्भशायिन्
विलोक्य लोकानखिलान् प्रलीनान्।
तेष्वेव सूक्ष्मात्मतया निजान्तः -
स्थितेषु विश्वेषु ददाथ दृष्टिम्॥ **8.9**॥ 84

ततस्त्वदीयादयि नाभिरन्ध्रा -
दुदञ्चितं किञ्चन दिव्यपद्मम्।
निलीननिश्शेषपदार्थमाला -
सङ्क्षेपरूपं मुकुलायमानम्॥ **8.10**॥ 85

तदेतदम्भोरुहकुड्मलं ते
कलेबरात् तोयपथे प्ररूढम्।

बहिर्निरीतं परितः स्फुरद्भिः
स्वधामभिर्ध्वान्तमलं न्यकृन्तत् ॥ **8.11** ॥ 86

सम्फुल्लपत्रे नितरां विचित्रे
तस्मिन् भवद्वीर्यधृते सरोजे।
स पद्मजन्मा विधिराविरासीत्
स्वयम्प्रबुद्धाखिलवेदराशिः ॥ **8.12** ॥ 87

अस्मिन् परात्मन् ननु पाद्मकल्पे
त्वमित्थमुत्थापितपद्मयोनिः।
अनन्तभूमा मम रोगराशिं
निरुन्धि वातालयवास विष्णो ॥ **8.13** ॥ 88

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये नवमं दशकम् ॥

जगत्सृष्टिप्रकारवर्णनम्

स्थितः स कमलोद्भवस्तव हि नाभिपङ्केरुहे
कुतस्विदिदमम्बुधावुदितमित्यनालोकयन्।
तदीक्षणकुतूहलात् प्रतिदिशं विवृत्तानन -
श्चतुर्वदनतामगाद्विकसदष्टदृष्ट्यम्बुजाम्॥ **9.1** ॥ 89

महार्णवविघूर्णितं कमलमेव तत् केवलं
विलोक्य तदुपाश्रयं तव तनुं तु नालोकयन्।
क एष कमलोदरे महति निस्सहायो ह्यहं
कुतः स्विदिदमम्बुजं समजनीति चिन्तामगात्॥ **9.2** ॥ 90

अमुष्य हि सरोरुहः किमपि कारणं सम्भवे -
दिति स्म कृतनिश्चयस्स खलु नालरन्ध्राध्वना।
स्वयोगबलविद्यया समवरूढवान् प्रौढधी -
स्त्वदीयमतिमोहनं न तु कलेबरं दृष्टवान्॥ **9.3** ॥ 91

ततस्सकलनालिकाविवरमार्गगो मार्गयन्
प्रयस्य शतवत्सरं किमपि नैव सन्दृष्टवान्।
निवृत्य कमलोदरे सुखनिषण्ण एकाग्रधीः
समाधिबलमादधे भवदनुग्रहैकाग्रही॥ **9.4** ॥ 92

शतेन परिवत्सरैर्दृढसमाधिबन्धोल्लसत् -
प्रबोधविशदीकृतस्स खलु पद्मिनीसम्भवः।

अदृष्टचरमद्भुतं तव हि रूपमन्तर्दृशा
    व्यचष्ट परितुष्टधीर्भुजगभोगभागाश्रयम् ॥ **9.5** ॥ 93

किरीटमकुटोल्लसत्कटकहारकेयूरयुङ् -
    मणिस्फुरितमेखलं सुपरिवीतपीताम्बरम्।
कलायकुसुमप्रभं गलतलोल्लसत्कौस्तुभं
    वपुस्तदयि भावये कमलजन्मने दर्शितम् ॥ **9.6** ॥ 94

श्रुतिप्रकरदर्शितप्रचुरवैभव श्रीपते
    हरे जय जय प्रभो पदमुपैषि दिष्ट्या दृशोः।
कुरुष्व धियमाशु मे भुवननिर्मितौ कर्मठा -
    मिति द्रुहिणवर्णितस्वगुणबंहिमा पाहि माम् ॥ **9.7** ॥ 95

लभस्व भुवनत्रयीरचनदक्षतामक्षतां
    गृहाण मदनुग्रहं कुरु तपश्च भूयो विधे।
भवत्वखिलसाधनी मयि च भक्तिरत्युत्कटे -
    त्युदीर्य गिरमादधा मुदितचेतसं वेधसम् ॥ **9.8** ॥ 96

शतं कृततपास्ततस्स खलु दिव्यसंवत्सरा -
    नवाप्य च तपोबलं मतिबलं च पूर्वाधिकम्।
उदीक्ष्य किल कम्पितं पयसि पङ्कजं वायुना
    भवद्बलविजृम्भितः पवनपाथसी पीतवान् ॥ **9.9** ॥ 97

तवैव कृपया पुनस्सरसिजेन तेनैव सः
    प्रकल्प्य भुवनत्रयीं प्रववृते प्रजानिर्मितौ।
तथाविधकृपाभरो गुरुमरुत्पुराधीश्वर
    त्वमाशु परिपाहि मां गुरुदयोक्षितैरीक्षितैः ॥ **9.10** ॥ 98

॥ इति श्रीमन्नारायणीये नवमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये दशमं दशकम् ॥

सृष्टिभेदवर्णनम्

वैकुण्ठ वर्धितबलोऽथ भवत्प्रसादा -
दम्भोजयोनिरसृजत् किल जीवदेहान्।
स्थास्नूनि भूरुहमयानि तथा तिरश्चां
जातीर्मनुष्यनिवहानपि देवभेदान्॥ **10.1** ॥ 99

मिथ्याग्रहास्मिमतिरागविकोपभीति -
रज्ञानवृत्तिमिति पञ्चविधां स सृष्ट्वा।
उद्दामतामसपदार्थविधानदून -
स्तेने त्वदीयचरणस्मरणं विशुद्ध्यै॥ **10.2** ॥ 100

तावत् ससर्ज मनसा सनकं सनन्दं
भूयस्सनातनमुनिं च सनत्कुमारम्।
ते सृष्टिकर्मणि तु तेन नियुज्यमानाः
त्वत्पादभक्तिरसिका जगृहुर्न वाणीम्॥ **10.3** ॥ 101

तावत् प्रकोपमुदितं प्रतिरुन्धतोऽस्य
भ्रूमध्यतोऽजनि मृडो भवदेकदेशः।
नामानि मे कुरु पदानि च हा विरिञ्चे -
त्यादौ रुरोद किल तेन स रुद्रनामा॥ **10.4** ॥ 102

एकादशाह्वयतया च विभिन्नरूपं
रुद्रं विधाय दयिता वनिताश्च दत्वा।

तावन्त्यदत्त च पदानि भवत्प्रणुन्नः
प्राह प्रजाविरचनाय च सादरं तम्॥ **10.5**॥ 103

रुद्राभिसृष्टभयदाकृतिरुद्रसङ्घ -
सम्पूर्यमाणभुवनत्रयभीतचेताः।
मा मा प्रजाः सृज तपश्चर मङ्गलाये -
त्याचष्ट तं कमलभूर्भवदीरितात्मा॥ **10.6**॥ 104

तस्याथ सर्गरसिकस्य मरीचिरत्रि -
स्तत्राङ्गिराः क्रतुमुनिः पुलहः पुलस्त्यः।
अङ्गादजायत भृगुश्च वसिष्ठदक्षौ
श्रीनारदश्च भगवान् भवदङ्घ्रिदासः॥ **10.7**॥ 105

धर्मादिकानभिसृजन्नथ कर्दमं च
वाणीं विधाय विधिरङ्गजसङ्कुलोऽभूत्।
त्वद्बोधितैस्सनकदक्षमुखैस्तनूजै -
रुद्बोधितश्च विरराम तमो विमुञ्चन्॥ **10.8**॥ 106

वेदान् पुराणनिवहानपि सर्वविद्याः
कुर्वन् निजाननगणाच्चतुराननोऽसौ।
पुत्रेषु तेषु विनिधाय स सर्गवृद्धि -
मप्राप्नुवंस्तव पदाम्बुजमाश्रितोऽभूत्॥ **10.9**॥ 107

जानन्नुपायमथ देहमजो विभज्य
स्त्रीपुंसभावमभजन्मनुतद्वधूभ्याम्।
ताभ्यां च मानुषकुलानि विवर्धयंस्त्वं
गोविन्द मारुतपुरेश निरुन्धि रोगान्॥ **10.10**॥ 108

॥ इति श्रीमन्नारायणीये दशमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकादशं दशकम् ॥

सनकादीनां वैकुण्ठप्रवेशवर्णनं, जयविजयशापवर्णनं,
हिरण्यकशिपुहिरण्याक्षोत्पत्तिवर्णनं च

क्रमेण सर्गे परिवर्धमाने
  कदापि दिव्यास्सनकादयस्ते।
भवद्विलोकाय विकुण्ठलोकं
  प्रपेदिरे मारुतमन्दिरेश ॥ **11.1** ॥ 109

मनोज्ञनैश्रेयसकाननाद्यै -
  रनेकवापीमणिमन्दिरैश्च।
अनोपमं तं भवतो निकेतं
  मुनीश्वराः प्रापुरतीतकक्ष्याः ॥ **11.2** ॥ 110

भवद्दिदृक्षून्भवनं विविक्षून्
  द्वाःस्थौ जयस्तान् विजयोऽप्यरुन्धाम्।
तेषां च चित्ते पदमाप कोपः
  सर्वं भवत्प्रेरणयैव भूमन् ॥ **11.3** ॥ 111

वैकुण्ठलोकानुचितप्रचेष्टौ
  कष्टौ युवां दैत्यगतिं भजेतम्।
इति प्रशप्तौ भवदाश्रयौ तौ
  हरिस्मृतिर्नोऽस्त्विति नेमतुस्तान् ॥ **11.4** ॥ 112

तदेतदाज्ञाय भवानवाप्तः
  सहैव लक्ष्म्या बहिरम्बुजाक्ष।

खगेश्वरांसार्पितचारुबाहु -
रानन्दयंस्तानभिराममूर्त्या ॥ **11.5** ॥ 113

प्रसाद्य गीर्भिः स्तुवतो मुनीन्द्रा -
ननन्यनाथावथ पार्षदौ तौ।
संरम्भयोगेन भवैस्त्रिभिर्मा -
मुपेतमित्यात्तकृपं न्यगादीः ॥ **11.6** ॥ 114

त्वदीयभृत्यावथ काश्यपात्तौ
सुरारिवीरावुदितौ दितौ द्वौ।
सन्ध्यासमुत्पादनकष्टचेष्टौ
यमौ च लोकस्य यमाविवान्यौ ॥ **11.7** ॥ 115

हिरण्यपूर्वः कशिपुः किलैकः
परो हिरण्याक्ष इति प्रतीतः।
उभौ भवन्नाथमशेषलोकं
रुषा न्यरुन्धां निजवासनान्धौ ॥ **11.8** ॥ 116

तयोर्हिरण्याक्षमहासुरेन्द्रो
रणाय धावन्ननवाप्तवैरी।
भवत्प्रियां क्ष्मां सलिले निमज्य
चचार गर्वाद्विनदन् गदावान् ॥ **11.9** ॥ 117

ततो जलेशात् सदृशं भवन्तं
निशम्य बभ्राम गवेषयंस्त्वाम्।
भक्तैकदृश्यः स कृपानिधे त्वं
निरुन्धि रोगान् मरुदालयेश ॥ **11.10** ॥ 118

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकादशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्वादशं दशकम् ॥

वराहावतारवर्णनं, भूम्युद्धरणवर्णनं च

स्वायम्भुवो मनुरथो जनसर्गशीलो
दृष्ट्वा महीमसमये सलिले निमग्नाम्।
स्त्रष्टारमाप शरणं भवदङ्घ्रिसेवा -
तुष्टाशयं मुनिजनैः सह सत्यलोके ॥ **12.1** ॥ 119

कष्टं प्रजाः सृजति मय्यवनिर्निमग्ना
स्थानं सरोजभव कल्पय तत्प्रजानाम्।
इत्येवमेष कथितो मनुना स्वयम्भू -
रम्भोरुहाक्ष तव पादयुगं व्यचिन्तीत् ॥ **12.2** ॥ 120

हा हा विभो जलमहं न्यपिबं पुरस्ता -
दद्यापि मज्जति मही किमहं करोमि।
इत्थं त्वदङ्घ्रियुगलं शरणं यतोऽस्य
नासापुटात् समभवः शिशुकोलरूपी ॥ **12.3** ॥ 121

अङ्गुष्ठमात्रवपुरुत्पतितः पुरस्तात्
भूयोऽथ कुम्भिसदृशः समजृम्भथास्त्वम्।
अभ्रे तथाविधमुदीक्ष्य भवन्तमुच्चै -
र्विस्मेरतां विधिरगात् सह सूनुभिः स्वैः ॥ **12.4** ॥ 122

कोऽसावचिन्त्यमहिमा किटिरुत्थितो मे
नासापुटात् किमु भवेदजितस्य माया।

इत्थं विचिन्तयति धातरि शैलमात्रः
सद्यो भवन् किल जगर्जिथ घोरघोरम्॥ **12.5** ॥ 123

तं ते निनादमुपकर्ण्य जनस्तपःस्थाः
सत्यस्थिताश्च मुनयो नुनुवुर्भवन्तम्।
तत्स्तोत्रहर्षुलमनाः परिणद्य भूय -
स्तोयाशयं विपुलमूर्तिरवातरस्त्वम्॥ **12.6** ॥ 124

ऊर्ध्वप्रसारिपरिधूम्रविधूतरोमा
प्रोत्क्षिप्तवालधिरवाङ्मुखघोरघोणः।
तूर्णप्रदीर्णजलदः परिघूर्णदक्ष्णा
स्तोतॄन् मुनीन् शिशिरयन्नवतेरिथ त्वम्॥ **12.7** ॥ 125

अन्तर्जलं तदनुसङ्कुलनक्रचक्रं
भ्राम्यत्तिमिङ्गिलकुलं कलुषोर्मिमालम्।
आविश्य भीषणरवेण रसातलस्था -
नाकम्पयन् वसुमतीमगवेषयस्त्वम्॥ **12.8** ॥ 126

दृष्ट्वाऽथ दैत्यहतकेन रसातलान्ते
संवेशितां झटिति कूटकिटिर्विभो त्वम्।
आपातुकानविगणय्य सुरारिखेटान्
दंष्ट्राङ्कुरेण वसुधामदधाः सलीलम्॥ **12.9** ॥ 127

अभ्युद्धरन्नथ धरां दशनाग्रलग्न -
मुस्ताङ्कुराङ्कित इवाधिकपीवरात्मा।
उद्धूतघोरसलिलाज्जलधेरुदञ्चन्
क्रीडावराहवपुरीश्वर पाहि रोगात्॥ **12.10** ॥ 128

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्वादशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रयोदशं दशकम् ॥

हिरण्याक्षवधवर्णनम्

हिरण्याक्षं तावद्वरद भवदन्वेषणपरं
चरन्तं सांवर्ते पयसि निजजङ्घापरिमिते।
भवद्भक्तो गत्वा कपटपटुधीर्नारदमुनिः
शनैरूचे नन्दन् दनुजमपि निन्दंस्तव बलम् ॥ **13.1** ॥ 129

स मायावी विष्णुर्हरति भवदीयां वसुमतीं
प्रभो कष्टं कष्टं किमिदमिति तेनाभिगदितः।
नदन् क्वासौ क्वासाविति स मुनिना दर्शितपथो
भवन्तं सम्प्रापद्धरणिधरमुद्यन्तमुदकात् ॥ **13.2** ॥ 130

अहो आरण्योऽयं मृग इति हसन्तं बहुतरै -
र्दुरुक्तैर्विध्यन्तं दितिसुतमवज्ञाय भगवन्।
महीं दृष्ट्वा दंष्ट्राशिरसि चकितां स्वेन महसा
पयोधावाधाय प्रसभमुदयुङ्क्था मृधविधौ ॥ **13.3** ॥ 131

गदापाणौ दैत्ये त्वमपि हि गृहीतोन्नतगदो
नियुद्धेन क्रीडन् घटघटरवोद्घुष्टवियता।
रणालोकौत्सुक्यान्मिलति सुरसङ्घे द्रुतममुं
निरुन्ध्यास्सन्ध्यातः प्रथममिति धात्रा जगदिषे ॥ **13.4** ॥ 132

गदोन्मर्दे तस्मिंस्तव खलु गदायां दितिभुवो
गदाघाताद्भूमौ झटिति पतितायामहह ! भोः !।

मृदुस्मेरास्यस्त्वं दनुजकुलनिर्मूलनचणं
    महाचक्रं स्मृत्वा करभुवि दधानो रुरुचिषे ॥ **13.5** ॥ 133

ततः शूलं कालप्रतिमरुषि दैत्ये विसृजति
    त्वयि छिन्दत्येनत् करकलितचक्रप्रहरणात्।
समारुष्टो मुष्ट्या स खलु वितुदंस्त्वां समतनोत्
    गलन्माये मायास्त्वयि किल जगन्मोहनकरीः ॥ **13.6** ॥ 134

भवच्चक्रज्योतिष्कणलवनिपातेन विधुते
    ततो मायाचक्रे विततघनरोषान्धमनसम्।
गरिष्ठाभिर्मुष्टिप्रहृतिभिरभिघ्नन्तमसुरं
    स्वपादाङ्गुष्ठेन श्रवणपदमूले निरवधीः ॥ **13.7** ॥ 135

महाकायस्सोऽयं तव चरणपातप्रमथितो
    गलद्रक्तो वक्त्रादपतदृषिभिः श्लाघितहतिः।
तदा त्वामुद्दामप्रमदभरविद्योतिहृदया
    मुनीन्द्रास्सान्द्राभिः स्तुतिभिरनुवन्नध्वरतनुम् ॥ **13.8** ॥ 136

त्वचि छन्दो रोमस्वपि कुशगणश्चक्षुषि घृतं
    चतुर्होतारोऽङ्घ्रौ स्रुगपि वदने चोदर इडा।
ग्रहा जिह्वायां ते परपुरुष कर्णे च चमसा
    विभो सोमो वीर्यं वरद गलदेशेऽप्युपसदः ॥ **13.9** ॥ 137

मुनीन्द्रैरित्यादिस्तवनमुखरैर्मोदितमना
    महीयस्या मूर्त्या विमलतरकीर्त्या च विलसन्।
स्वधिष्ण्यं सम्प्राप्तः सुखरसविहारी मधुरिपो
    निरुन्ध्या रोगं मे सकलमपि वातालयपते ॥ **13.10** ॥ 138

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रयोदशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुर्दशं दशकम् ॥

कपिलोपाख्यानम्

समनुस्मृततावकाङ्घ्रियुग्मः
स मनुः पङ्कजसम्भवाङ्गजन्मा।
निजमन्तरमन्तरायहीनं
चरितं ते कथयन् सुखं निनाय ॥ **14.1** ॥ 139

समये खलु तत्र कर्दमाख्यो
द्रुहिणच्छायभवस्तदीयवाचा।
धृतसर्गरसो निसर्गरम्यं
भगवंस्त्वामयुतं समाः सिषेवे ॥ **14.2** ॥ 140

गरुडोपरि कालमेघकम्रं
विलसत्केलिसरोजपाणिपद्मम्।
हसितोल्लसिताननं विभो त्वं
वपुराविष्कुरुषे स्म कर्दमाय ॥ **14.3** ॥ 141

स्तुवते पुलकावृताय तस्मै
मनुपुत्रीं दयितां नवापि पुत्रीः।
कपिलं च सुतं स्वमेव पश्चात्
स्वगतिं चाप्यनुगृह्य निर्गतोऽभूः ॥ **14.4** ॥ 142

स मनुश्शतरूपया महिष्या
गुणवत्या सुतया च देवहूत्या।

भवदीरितनारदोपदिष्टः
    समगात् कर्दममागतिप्रतीक्षम्॥ **14.5**॥ 143

मनुनोपहृतां च देवहूतिं
    तरुणीरत्नमवाप्य कर्दमोऽसौ।
भवदर्चननिर्वृतोऽपि तस्यां
    दृढशुश्रूषणया दधौ प्रसादम्॥ **14.6**॥ 144

स पुनस्त्वदुपासनप्रभावा -
    द्दयिताकामकृते कृते विमाने।
वनिताकुलसङ्कुलो नवात्मा
    व्यहरद्देवपथेषु देवहूत्या॥ **14.7**॥ 145

शतवर्षमथ व्यतीत्य सोऽयं
    नव कन्याः समवाप्य धन्यरूपाः।
वनयानसमुद्यतोऽपि कान्ता -
    हितकृत् त्वज्जननोत्सुको न्यवात्सीत्॥ **14.8**॥ 146

निजभर्तृगिरा भवन्निषेवा -
    निरतायामथ देव देवहूत्याम्।
कपिलस्त्वमजायथा जनानां
    प्रथयिष्यन् परमात्मतत्त्वविद्याम्॥ **14.9**॥ 147

वनमेयुषि कर्दमे प्रसन्ने
    मतसर्वस्वमुपादिशन् जनन्यै।
कपिलात्मक वायुमन्दिरेश
    त्वरितं त्वं परिपाहि मां गदौघात्॥ **14.10**॥ 148

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुर्दशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चदशं दशकम् ॥

कपिलोपदेशम्

मतिरिह गुणसक्ता बन्धकृत्तेष्वसक्ता
त्वममृतकृदुपरुन्धे भक्तियोगस्तु सक्तिम्।
महदनुगमलभ्या भक्तिरेवात्र साध्या
कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.1** ॥ 149

प्रकृतिमहदहङ्काराश्च मात्राश्च भूता -
न्यपि हृदपि दशाक्षी पूरुषः पञ्चविंशः।
इति विदितविभागो मुच्यतेऽसौ प्रकृत्या
कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.2** ॥ 150

प्रकृतिगतगुणौघैर्नाज्यते पूरुषोऽयं
यदि तु सजति तस्यां तद्गुणास्तं भजेरन्।
मदनुभजनतत्त्वालोचनैः साऽप्यपेयात्
कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.3** ॥ 151

विमलमतिरुपात्तैरासनाद्यैर्मदङ्गं
गरुडसमधिरूढं दिव्यभूषायुधाङ्कम्।
रुचितुलिततमालं शीलयेतानुवेलं
कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.4** ॥ 152

मम गुणगणलीलाकर्णनैः कीर्तनाद्यैः
मयि सुरसरिदोघप्रख्यचित्तानुवृत्तिः।

भवति परमभक्तिः सा हि मृत्योर्विजेत्री
 कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.5** ॥ 153

अहह बहुलहिंसासञ्चितार्थैः कुटुम्बं
 प्रतिदिनमनुपुष्णन् स्त्रीजितो बाललाली।
विशति हि गृहसक्तो यातनां मय्यभक्तः
 कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.6** ॥ 154

युवतिजठरखिन्नो जातबोधोऽप्यकाण्डे
 प्रसवगलितबोधः पीडयोल्लङ्घ्य बाल्यम्।
पुनरपि बत मुह्यत्येव तारुण्यकाले
 कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.7** ॥ 155

पितृसुरगणयाजी धार्मिको यो गृहस्थः
 स च निपतति काले दक्षिणाध्वोपगामी।
मयि निहितमकामं कर्मतूदक्पथार्थं
 कपिलतनुरिति त्वं देवहूत्यै न्यगादीः ॥ **15.8** ॥ 156

इति सुविदित वेद्यां देव हे देवहूतिं
 कृतनुतिमनुगृह्य त्वं गतो योगिसङ्घैः।
विमलमतिरथाऽसौ भक्तियोगेन मुक्ता
 त्वमपि जनहितार्थं वर्तसे प्रागुदीच्याम् ॥ **15.9** ॥ 157

परम किमु बहूक्त्या त्वत्पदाम्भोजभक्तिं
 सकलभयविनेत्रीं सर्वकामोपनेत्रीम्।
वदसि खलु दृढं त्वं तद्विधूयामयान् मे
 गुरुपवनपुरेश त्वय्युपाधत्स्व भक्तिम् ॥ **15.10** ॥ 158

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चदशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षोडशं दशकम् ॥

नरनारायणावतारवर्णनं, दक्षयागवर्णनं च

दक्षो विरिञ्चतनयोऽथ मनोस्तनूजां
    लब्ध्वा प्रसूतिमिह षोडश चाप कन्याः।
धर्मे त्रयोदश ददौ पितृषु स्वधां च
    स्वाहां हविर्भुजि सतीं गिरिशे त्वदंशे ॥ **16.1** ॥ 159

मूर्तिर्हि धर्मगृहिणी सुषुवे भवन्तं
    नारायणं नरसखं महितानुभावम्।
यज्जन्मनि प्रमुदिताः कृततूर्यघोषाः
    पुष्पोत्करान् प्रववृषुर्नुनुवुः सुरौघाः ॥ **16.2** ॥ 160

दैत्यं सहस्रकवचं कवचैः परीतं
    साहस्रवत्सरतपस्समराभिलव्यैः।
पर्यायनिर्मिततपस्समरौ भवन्तौ
    शिष्टैककङ्कटममुं न्यहतां सलीलम् ॥ **16.3** ॥ 161

अन्वाचरन्नुपदिशन्नपि मोक्षधर्मं
    त्वं भ्रातृमान् बदरिकाश्रममध्यवात्सीः।
शक्रोऽथ ते शमतपोबलनिस्सहात्मा
    दिव्याङ्गनापरिवृतं प्रजिघाय मारम् ॥ **16.4** ॥ 162

कामो वसन्तमलयानिलबन्धुशाली
    कान्ताकटाक्षविशिखैर्विकसद्विलासैः।

विध्यन्मुहुर्मुहुरकम्पमुदीक्ष्य च त्वां
भीरुस्त्वयाऽथ जगदे मृदुहासभाजा ॥ **16.5** ॥ 163

भीत्याऽलमङ्गज वसन्त सुराङ्गना वो
मन्मानसं त्विह जुषध्वमिति ब्रुवाणः।
त्वं विस्मयेन परितः स्तुवतामथैषां
प्रादर्शयः स्वपरिचारक कातराक्षीः ॥ **16.6** ॥ 164

सम्मोहनाय मिलिता मदनादयस्ते
त्वद्दासिकापरिमलैः किल मोहमापुः।
दत्तां त्वया च जगृहुस्त्रपयैव सर्व -
स्वर्वासिगर्वशमनीं पुनरुर्वशीं ताम् ॥ **16.7** ॥ 165

दृष्ट्वोर्वशीं तव कथां च निशम्य शक्रः
पर्याकुलोऽजनि भवन्महिमावमर्शात्।
एवं प्रशान्तरमणीयतरावतारात्
त्वत्तोऽधिको वरद कृष्णतनुस्त्वमेव ॥ **16.8** ॥ 166

दक्षस्तु धातुरतिलालनया रजोऽन्धो
नात्यादृतस्त्वयि च कष्टमशान्तिरासीत्।
येन व्यरुन्ध स भवत्तनुमेव शर्वं
यज्ञे च वैरपिशुने स्वसुतां व्यमानीत् ॥ **16.9** ॥ 167

क्रुद्धेशमर्दितमखः स तु कृत्तशीर्षो
देवप्रसादितहरादथ लब्धजीवः।
त्वत्पूरितक्रतुवरः पुनराप शान्तिं
स त्वं प्रशान्तिकर पाहि मरुत्पुरेश ॥ **16.10** ॥ 168

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षोडशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तदशं दशकम् ॥

धृवचरितवर्णनम्

उत्तानपादनृपतेर्मनुनन्दनस्य
जाया बभूव सुरुचिर्नितरामभीष्टा।
अन्या सुनीतिरिति भर्तुरनादृता सा
त्वामेव नित्यमगतिः शरणं गताऽभूत् ॥ 17.1 ॥ 169

अङ्के पितुस्सुरुचिपुत्रकमुत्तमं तं
दृष्ट्वा ध्रुवः किल सुनीतिसुतोऽधिरोक्ष्यन्।
आचिक्षिपे किल शिशुः सुतरां सुरुच्या
दुस्सन्त्यजा खलु भवद्विमुखैरसूया ॥ 17.2 ॥ 170

त्वन्मोहिते पितरि पश्यति दारवश्ये
दूरं दुरुक्तिनिहतः स गतो निजाम्बाम्।
साऽपि स्वकर्मगतिसन्तरणाय पुंसां
त्वत्पादमेव शरणं शिशवे शशंस ॥ 17.3 ॥ 171

आकर्ण्य सोऽपि भवदर्चननिश्चितात्मा
मानी निरेत्य नगरात् किल पञ्चवर्षः।
सन्दृष्टनारदनिवेदितमन्त्रमार्गः
त्वामारराध तपसा मधुकाननान्ते ॥ 17.4 ॥ 172

ताते विषण्णहृदये नगरीं गतेन
श्रीनारदेन परिसान्त्वितचित्तवृत्तौ।

बालस्त्वदर्पितमनाः क्रमवर्धितेन
निन्ये कठोरतपसा किल पञ्चमासान् ॥ **17.5** ॥ 173

तावत्तपोबलनिरुच्छ्वसिते दिगन्ते
देवार्थितस्त्वमुदयत्करुणार्द्रचेताः।
त्वद्रूपचिद्रसनिलीनमतेः पुरस्ता -
दाविर्बभूविथ विभो गरुडाधिरूढः ॥ **17.6** ॥ 174

त्वद्दर्शनप्रमदभारतरङ्गितं तं
दृग्भ्यां निमग्नमिव रूपरसायने ते।
तुष्टूषमाणमवगम्य कपोलदेशे
संस्पृष्टवानसि दरेण तथाऽऽदरेण ॥ **17.7** ॥ 175

तावद्विबोधविमलं प्रणुवन्तमेन -
माभाषथास्त्वमवगम्य तदीयभावम्।
राज्यं चिरं समनुभूय भजस्व भूयः
सर्वोत्तरं ध्रुव पदं विनिवृत्तिहीनम् ॥ **17.8** ॥ 176

इत्यूचिषि त्वयि गते नृपनन्दनोऽसा -
वानन्दिताखिलजनो नगरीमुपेतः।
रेमे चिरं भवदनुग्रहपूर्णकामः
ताते गते च वनमादृतराज्यभारः ॥ **17.9** ॥ 177

यक्षेण देव निहते पुनरुत्तमेऽस्मिन्
यक्षैः स युद्धनिरतो विरतो मनूक्त्या।
शान्त्या प्रसन्नहृदयाद्धनदादुपेतात्
त्वद्भक्तिमेव सुदृढामवृणोन्महात्मा ॥ **17.10** ॥ 178

अन्ते भवत्पुरुषनीतविमानयातो
मात्रा समं ध्रुवपदे मुदितोऽयमास्ते।

एवं स्वभृत्यजनपालनलोलधीस्त्वं
वातालयाधिप निरुन्धि ममामयौघान् ॥ 17.11 ॥ 179

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तदशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टादशं दशकम् ॥

पृथुचरितवर्णनम्

जातस्य ध्रुवकुल एव तुङ्गकीर्ते -
रङ्गस्य व्यजनि सुतः स वेननामा।
यद्दोषव्यथितमतिः स राजवर्य -
स्त्वत्पादे निहितमना वनं गतोऽभूत् ॥ **18.1** ॥ 180

पापोऽपि क्षितितलपालनाय वेनः
पौराद्यैरुपनिहितः कठोरवीर्यः।
सर्वेभ्यो निजबलमेव सम्प्रशंसन्
भूचक्रे तव यजनान्ययं न्यरौत्सीत् ॥ **18.2** ॥ 181

सम्प्राप्ते हितकथनाय तापसौघे
मत्तोऽन्यो भुवनपतिर्न कश्चनेति।
त्वन्निन्दावचनपरो मुनीश्वरैस्तैः
शापाग्नौ शलभदशामनायि वेनः ॥ **18.3** ॥ 182

तन्नाशात् खलजनभीरुकैर्मुनीन्द्रै -
स्तन्मात्रा चिरपरिरक्षिते तदङ्गे।
त्यक्ताघे परिमथितादथोरुदण्डात्
दोर्दण्डे परिमथिते त्वमाविरासीः ॥ **18.4** ॥ 183

विख्यातः पृथुरिति तापसोपदिष्टैः
सूताद्यैः परिणुतभाविभूरिवीर्यः।

वेनार्त्या कबलितसम्पदं धरित्री -
माक्रान्तां निजधनुषा सममकार्षीः ॥ **18.5** ॥ 184

भूयस्तां निजकुलमुख्यवत्सयुक्तै -
र्देवाद्यैः समुचितचारुभाजनेषु ।
अन्नादीन्यभिलषितानि यानि तानि
स्वच्छन्दं सुरभितनूमदूदुहस्त्वम् ॥ **18.6** ॥ 185

आत्मानं यजति मखैस्त्वयि त्रिधाम -
न्नारब्धे शततमवाजिमेधयागे ।
स्पर्धालुः शतमख एत्य नीचवेषो
हृत्वाऽश्वं तव तनयात् पराजितोऽभूत् ॥ **18.7** ॥ 186

देवेन्द्रं मुहुरिति वाजिनं हरन्तं
वह्नौ तं मुनिवरमण्डले जुहूषौ ।
रुन्धाने कमलभवे क्रतोस्समाप्तौ
साक्षात् त्वं मधुरिपुमैक्षथाः स्वयं स्वम् ॥ **18.8** ॥ 187

तद्दत्तं वरमुपलभ्य भक्तिमेकां
गङ्गान्ते विहितपदः कदापि देव ।
सत्रस्थं मुनिनिवहं हितानि शंस -
न्नैक्षिष्ठाः सनकमुखान् मुनीन् पुरस्तात् ॥ **18.9** ॥ 188

विज्ञानं सनकमुखोदितं दधानः
स्वात्मानं स्वयमगमो वनान्तसेवी ।
तत्तादृक्पृथुवपुरीश सत्वरं मे
रोगौघं प्रशमय वातगेहवासिन् ॥ **18.10** ॥ 189

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टादशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनविंशं दशकम् ॥

प्राचेतसकथानुवर्णनम्

पृथोस्तु नप्ता पृथुधर्मकर्मठः
    प्राचीनबर्हिर्युवतौ शतद्रुतौ।
प्रचेतसो नाम सुचेतसस्सुता -
    नजीजनत् त्वत्करुणाङ्कुरानिव ॥ **19.1** ॥ 190

पितुः सिसृक्षानिरतस्य शासनात्
    भवत्तपस्याभिरता दशापि ते।
पयोनिधिं पश्चिममेत्य तत्तटे
    सरोवरं सन्ददृशुर्मनोहरम् ॥ **19.2** ॥ 191

तदा भवत्तीर्थमिदं समागतो
    भवो भवत्सेवकदर्शनादृतः।
प्रकाशमासाद्य पुरः प्रचेतसाम्
    उपादिशत् भक्ततमस्तवस्तवम् ॥ **19.3** ॥ 192

स्तवं जपन्तस्तममी जलान्तरे
    भवन्तमासेविषतायुतं समाः।
भवत्सुखास्वादरसादमीष्वियान्
    बभूव कालो ध्रुववन्न शीघ्रता ॥ **19.4** ॥ 193

तपोभिरेषामतिमात्रवर्धिभिः
    स यज्ञहिंसानिरतोऽपि पावितः।

पिताऽपि तेषां गृहयातनारद -
प्रदर्शितात्मा भवदात्मतां ययौ ॥ **19.5** ॥ 194

कृपाबलेनैव पुरः प्रचेतसां
प्रकाशमागाः पतगेन्द्रवाहनः ।
विराजि चक्रादिवरायुधांशुभिः
भुजाभिरष्टाभिरुदञ्चितद्युतिः ॥ **19.6** ॥ 195

प्रचेतसां तावदयाचतामपि
त्वमेव कारुण्यभराद्वरानदाः ।
भवद्विचिन्ताऽपि शिवाय देहिनां
भवत्वसौ रुद्रनुतिश्च कामदा ॥ **19.7** ॥ 196

अवाप्य कान्तां तनयां महीरुहां
तया रमध्वं दशलक्षवत्सरीम् ।
सुतोऽस्तु दक्षो ननु तत्क्षणाच्च मां
प्रयास्यथेति न्यगदो मुदैव तान् ॥ **19.8** ॥ 197

ततश्च ते भूतलरोधिनस्तरून्
क्रुधा दहन्तो द्रुहिणेन वारिताः ।
द्रुमैश्च दत्तां तनयामवाप्य तां
त्वदुक्तकालं सुखिनोऽभिरेमिरे ॥ **19.9** ॥ 198

अवाप्य दक्षं च सुतं कृताध्वराः
प्रचेतसो नारदलब्धया धिया ।
अवापुरानन्दपदं तथाविध -
स्त्वमीश वातालयनाथ पाहि माम् ॥ **19.10** ॥ 199

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये विंशं दशकम् ॥

ऋषभयोगीश्वरचरितवर्णनम्

प्रियव्रतस्य प्रियपुत्रभूता -
दाग्नीध्रराजादुदितो हि नाभिः।
त्वां दृष्टवानिष्टदमिष्टिमध्ये
तवैव तुष्ट्यै कृतयज्ञकर्मा ॥ **20.1** ॥ 200

अभिष्टुतस्तत्र मुनीश्वरैस्त्वं
राज्ञः स्वतुल्यं सुतमर्थ्यमानः।
स्वयं जनिष्येऽहमिति ब्रुवाण -
स्तिरोदधा बर्हिषि विश्वमूर्ते ॥ **20.2** ॥ 201

नाभिप्रियायामथ मेरुदेव्यां
त्वमंशतोऽभूर्ऋषभाभिधानः।
अलोकसामान्यगुणप्रभाव -
प्रभाविताशेषजनप्रमोदः ॥ **20.3** ॥ 202

त्वयि त्रिलोकीभृति राज्यभारं
निधाय नाभिः सह मेरुदेव्या।
तपोवनं प्राप्य भवन्निषेवी
गतः किलानन्दपदं पदं ते ॥ **20.4** ॥ 203

इन्द्रस्त्वदुत्कर्षकृतादमर्षा -
द्ववर्ष नास्मिन्नजनाभवर्षे।

यदा तदा त्वं निजयोगशक्त्या
स्ववर्षमेनद्व्यदधाः सुवर्षम् ॥ **20.5** ॥ 204

जितेन्द्रदत्तां कमनीं जयन्ती -
मथोद्वहन्नात्मरताशयोऽपि।
अजीजनस्तत्र शतं तनूजा -
नेषां क्षितीशो भरतोऽग्रजन्मा ॥ **20.6** ॥ 205

नवाभवन् योगिवरा नवान्ये
त्वपालयन् भारतवर्षखण्डान्।
सैका त्वशीतिस्तव शेषपुत्रा -
स्तपोबलात् भूसुरभूयमीयुः ॥ **20.7** ॥ 206

उक्त्वा सुतेभ्योऽथ मुनीन्द्रमध्ये
विरक्तिभक्त्यन्वितमुक्तिमार्गम्।
स्वयं गतः पारमहंस्यवृत्ति -
मधा जडोन्मत्तपिशाचचर्याम् ॥ **20.8** ॥ 207

परात्मभूतोऽपि परोपदेशं
कुर्वन् भवान् सर्वनिरस्यमानः।
विकारहीनो विचचार कृत्स्नां
महीमहीनात्मरसाभिलीनः ॥ **20.9** ॥ 208

शयुव्रतं गोमृगकाकचर्यां
चिरं चरन्नाप्य परं स्वरूपम्।
दवाहृताङ्गः कुटकाचले त्वं
तापान् ममापाकुरु वातनाथ ॥ **20.10** ॥ 209

॥ इति श्रीमन्नारायणीये विंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकविंशं दशकम् ॥

जम्बूद्वीपादिषु भगवदुपासनाप्रकारवर्णनम्

मध्योद्भवे भुव इलावृतनाम्नि वर्षे
गौरीप्रधानवनिताजनमात्रभाजि।
शर्वेण मन्त्रनुतिभिः समुपास्यमानं
सङ्कर्षणात्मकमधीश्वर संश्रये त्वाम् ॥ **21.1** ॥ 210

भद्राश्वनामक इलावृतपूर्ववर्षे
भद्रश्रवोभिर्ऋषिभिः परिणूयमानम्।
कल्पान्तगूढनिगमोद्धरणप्रवीणं
ध्यायामि देव हयशीर्षतनुं भवन्तम् ॥ **21.2** ॥ 211

ध्यायामि दक्षिणगते हरिवर्षवर्षे
प्रह्लादमुख्यपुरुषैः परिषेव्यमाणम्।
उत्तुङ्गशान्तधवलाकृतिमेकशुद्ध -
ज्ञानप्रदं नरहरिं भगवन् भवन्तम् ॥ **21.3** ॥ 212

वर्षे प्रतीचि ललितात्मनि केतुमाले
लीलाविशेषललितस्मितशोभनाङ्गम्।
लक्ष्म्या प्रजापतिसुतैश्च निषेव्यमाणं
तस्याः प्रियाय धृतकामतनुं भजे त्वाम् ॥ **21.4** ॥ 213

रम्ये ह्युदीचि खलु रम्यकनाम्नि वर्षे
तद्वर्षनाथमनुवर्यसपर्यमाणम्।

भक्तैकवत्सलममत्सरहृत्सु भान्तं
मत्स्याकृतिं भुवननाथ भजे भवन्तम् ॥ **21.5** ॥ 214

वर्षे हिरण्मयसमाह्वयमौत्तराह -
मासीनमद्रि धृतिकर्मठकामठाङ्गम्।
संसेवते पितृगणप्रवरोऽर्यमा यं
तं त्वां भजामि भगवन् परचिन्मयात्मन् ॥ **21.6** ॥ 215

किञ्चोत्तरेषु कुरुषु प्रियया धरण्या
संसेवितो महितमन्त्रनुतिप्रभेदैः।
दंष्ट्राग्रघृष्टघनपृष्ठगरिष्ठवर्ष्मा
त्वं पाहि विज्ञनुत यज्ञवराहमूर्ते ॥ **21.7** ॥ 216

याम्यां दिशं भजति किम्पुरुषाख्यवर्षे
संसेवितो हनुमता दृढभक्तिभाजा।
सीताभिरामपरमाद्भुतरूपशाली
रामात्मकः परिलसन् परिपाहि विष्णो ॥ **21.8** ॥ 217

श्रीनारदेन सह भारतखण्डमुख्यै -
स्त्वं साङ्ख्ययोगनुतिभिः समुपास्यमानः।
आकल्पकालमिह साधुजनाभिरक्षी
नारायणो नरसखः परिपाहि भूमन् ॥ **21.9** ॥ 218

प्लाक्षेऽर्करूपमयि शाल्मल इन्दुरूपं
द्वीपे भजन्ति कुशनामनि वह्निरूपम्।
क्रौञ्चेऽम्बुरूपमथ वायुमयं च शाके
त्वां ब्रह्मरूपमयि पुष्करनाम्नि लोकाः ॥ **21.10** ॥ 219

सर्वैर्ध्रुवादिभिरुडुप्रकरैर्ग्रहैश्च
पुच्छादिकेष्ववयवेष्वभिकल्प्यमानैः।

त्वं शिंशुमारवपुषा महतामुपास्यः
सन्ध्यासु रुन्धि नरकं मम सिन्धुशायिन् ॥ **21.11** ॥ 220

पातालमूलभुवि शेषतनुं भवन्तं
लोलैककुण्डलविराजिसहस्रशीर्षम् ।
नीलाम्बरं धृतहलं भुजगाङ्गनाभि -
र्जुष्टं भजे हर गदान् गुरुगेहनाथ ॥ **21.12** ॥ 221

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्वाविंशं दशकम् ॥

अजामिलोपाख्यानम्

अजामिलो नाम महीसुरः पुरा
चरन् विभो धर्मपथान् गृहाश्रमी।
गुरोर्गिरा काननमेत्य दृष्टवान्
सुधृष्टशीलां कुलटां मदाकुलाम् ॥ 22.1 ॥ 222

स्वतः प्रशान्तोऽपि तदाहृताशयः
स्वधर्ममुत्सृज्य तया समारमन्।
अधर्मकारी दशमी भवन् पुन -
र्दधौ भवन्नामयुते सुते रतिम् ॥ 22.2 ॥ 223

स मृत्युकाले यमराजकिङ्करान्
भयङ्करांस्त्रीनभिलक्षयन् भिया।
पुरा मनाक् त्वत्स्मृतिवासनाबला -
ज्जुहाव नारायणनामकं सुतम् ॥ 22.3 ॥ 224

दुराशयस्यापि तदात्वनिर्गत -
त्वदीयनामाक्षरमात्रवैभवात्।
पुरोऽभिपेतुर्भवदीयपार्षदा -
श्चतुर्भुजाः पीतपटा मनोरमाः ॥ 22.4 ॥ 225

अमुं च सम्पाश्य विकर्षतो भटान्
विमुञ्चतेत्यारुरुधुर्बलादमी।

निवारितास्ते च भवज्जनैस्तदा
तदीयपापं निखिलं न्यवेदयन्॥ **22.5** ॥ 226

भवन्तु पापानि कथं तु निष्कृते
कृतेऽपि भो दण्डनमस्ति पण्डिताः।
न निष्कृतिः किं विदिता भवादृशा -
मिति प्रभो त्वत्पुरुषा बभाषिरे॥ **22.6** ॥ 227

श्रुतिस्मृतिभ्यां विहिता व्रतादयः
पुनन्ति पापं न लुनन्ति वासनाम्।
अनन्तसेवा तु निकृन्तति द्वयी -
मिति प्रभो त्वत्पुरुषा बभाषिरे॥ **22.7** ॥ 228

अनेन भो जन्मसहस्रकोटिभिः
कृतेषु पापेष्वपि निष्कृतिः कृता।
यदग्रहीन्नाम भयाकुलो हरे -
रिति प्रभो त्वत्पुरुषा बभाषिरे॥ **22.8** ॥ 229

नृणामबुद्ध्यापि मुकुन्दकीर्तनं
दहत्यघौघान् महिमास्य तादृशः।
यथाग्निरेधांसि यथौषधं गदा -
निति प्रभो त्वत्पुरुषा बभाषिरे॥ **22.9** ॥ 230

इतीरितैर्याम्यभटैरपासृते
भवद्भटानां च गणे तिरोहिते।
भवत्स्मृतिं कञ्चन कालमाचरन्
भवत्पदं प्रापि भवद्भटैरसौ॥ **22.10** ॥ 231

स्वकिङ्करावेदनशङ्कितो यम -
स्त्वदङ्घ्रिभक्तेषु न गम्यतामिति।

स्वकीयभृत्यानशिशिक्षदुच्चकैः
स देव वातालयनाथ पाहि माम् ॥ **22.11** ॥ 232

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्वाविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रयोविंशं दशकम् ॥

दक्षचरितं, चित्रकेतूपाख्यानं, वृत्रवधवर्णनं, मरुदुत्पत्तिवर्णनं च

प्राचेतसस्तु भगवन्नपरो हि दक्ष -
    स्त्वत्सेवनं व्यधित सर्गविवृद्धिकामः।
आविर्बभूविथ तदा लसदष्टबाहु -
    स्तस्मै वरं ददिथ तां च वधूमसिक्नीम् ॥ **23.1** ॥ 233

तस्यात्मजास्त्वयुतमीश पुनस्सहस्रं
    श्रीनारदस्य वचसा तव मार्गमापुः।
नैकत्रवासमृषये स मुमोच शापं
    भक्तोत्तमस्त्वृषिरनुग्रहमेव मेने ॥ **23.2** ॥ 234

षष्ट्या ततो दुहितृभिः सृजतः कुलौघान्
    दौहित्रसूनुरथ तस्य स विश्वरूपः।
त्वत्स्तोत्रवर्मितमजापयदिन्द्रमाजौ
    देव त्वदीयमहिमा खलु सर्वजैत्रः ॥ **23.3** ॥ 235

प्राक्शूरसेनविषये किल चित्रकेतुः
    पुत्राग्रही नृपतिरङ्गिरसः प्रभावात्।
लब्ध्वैकपुत्रमथ तत्र हते सपत्नी -
    सङ्घैरमुह्यदवशस्तव माययासौ ॥ **23.4** ॥ 236

तं नारदस्तु सममङ्गिरसा दयालुः
    सम्प्राप्य तावदुपदर्श्य सुतस्य जीवम्।

कस्यास्मि पुत्र इति तस्य गिरा विमोहं
त्यक्त्वा त्वदर्चनविधौ नृपतिं न्ययुङ्क्त ॥ **23.5** ॥ 237

स्तोत्रं च मन्त्रमपि नारदतोऽथ लब्ध्वा
तोषाय शेषवपुषो ननु ते तपस्यन्।
विद्याधराधिपतितां स हि सप्तरात्रे
लब्ध्वाप्यकुण्ठमतिरन्वभजद्भवन्तम् ॥ **23.6** ॥ 238

तस्मै मृणालधवलेन सहस्रशीर्ष्णा
रूपेण बद्धनुतिसिद्धगणावृतेन।
प्रादुर्भवन्नचिरतो नुतिभिः प्रसन्नो
दत्वाऽऽत्मतत्त्वमनुगृह्य तिरोदधाथ ॥ **23.7** ॥ 239

त्वद्भक्तमौलिरथ सोऽपि च लक्षलक्षं
वर्षाणि हर्षुलमना भुवनेषु कामम्।
सङ्गापयन् गुणगणं तव सुन्दरीभिः
सङ्गातिरेकरहितो ललितं चचार ॥ **23.8** ॥ 240

अत्यन्तसङ्गविलयाय भवत्प्रणुन्नो
नूनं स रूप्यगिरिमाप्य महत्समाजे।
निश्शङ्कमङ्ककृतवल्लभमङ्गजारिं
तं शङ्करं परिहसन्नुमयाभिशेपे ॥ **23.9** ॥ 241

निस्सम्भ्रमस्त्वयमयाचितशापमोक्षो
वृत्रासुरत्वमुपगम्य सुरेन्द्रयोधी।
भक्त्यात्मतत्त्वकथनैः समरे विचित्रं
शत्रोरपि भ्रममपास्य गतः पदं ते ॥ **23.10** ॥ 242

त्वत्सेवनेन दितिरिन्द्रवधोद्यताऽपि
तान्प्रत्युतेन्द्रसुहृदो मरुतोऽभिलेभे।

दुष्टाशयेऽपि शुभदैव भवन्निषेवा
तत्तादृशस्त्वमव मां पवनालयेश ॥ **23.11** ॥ 243

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रयोविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुर्विंशं दशकम् ॥

प्रह्लादचरितवर्णनम्

हिरण्याक्षे पोत्रिप्रवरवपुषा देव भवता
हते शोकक्रोधग्लपितधृतिरेतस्य सहजः।
हिरण्यप्रारम्भः कशिपुरमरारातिसदसि
प्रतिज्ञामातेने तव किल वधार्थं मधुरिपो ॥ **24.1** ॥ 244

विधातारं घोरं स खलु तपसित्वा नचिरतः
पुरः साक्षात्कुर्वन् सुरनरमृगाद्यैरनिधनम्।
वरं लब्ध्वा दृप्तो जगदिह भवन्नायकमिदं
परिक्षुन्दन्निन्द्रादहरत दिवं त्वामगणयन् ॥ **24.2** ॥ 245

निहन्तुं त्वां भूयस्तव पदमवाप्तस्य च रिपो -
र्बहिर्दृष्टेरन्तर्दधिथ हृदये सूक्ष्मवपुषा।
नदन्नुच्चैस्तत्राप्यखिलभुवनान्ते च मृगयन्
भिया यातं मत्वा स खलु जितकाशी निववृते ॥ **24.3** ॥ 246

ततोऽस्य प्रह्लादः समजनि सुतो गर्भवसतौ
मुनेर्वीणापाणेरधिगतभवद्भक्तिमहिमा।
स वै जात्या दैत्यश्शिशुरपि समेत्य त्वयि रतिं
गतस्त्वद्भक्तानां वरद परमोदाहरणताम् ॥ **24.4** ॥ 247

सुरारीणां हास्यं तव चरणदास्यं निजसुते
स दृष्ट्वा दुष्टात्मा गुरुभिरशिशिक्षच्चिरममुम्।

गुरुप्रोक्तं चासाविदमिदमभद्राय दृढमि -
त्यपाकुर्वन् सर्वं तव चरणभक्त्यैव ववृधे ॥ **24.5** ॥ 248

अधीतेषु श्रेष्ठं किमिति परिपृष्टेऽथ तनये
भवद्भक्तिं वर्यामभिगदति पर्याकुलधृतिः।
गुरुभ्यो रोषित्वा सहजमतिरस्येत्यभिविदन्
वधोपायानस्मिन् व्यतनुत भवत्पादशरणे ॥ **24.6** ॥ 249

स शूलैराविद्धः सुबहु मथितो दिग्गजगणै -
र्महासर्पैर्दष्टोऽप्यनशनगराहारविधुतः।
गिरीन्द्रावक्षिप्तोऽप्यहह ! परमात्मन्नयि विभो
त्वयि न्यस्तात्मत्वात् किमपि न निपीडामभजत ॥ **24.7** ॥ 250

ततः शङ्काविष्टः स पुनरतिदुष्टोऽस्य जनको
गुरूक्त्या तद्गेहे किल वरुणपाशैस्तमरुणत्।
गुरोश्चासान्निध्ये स पुनरनुगान् दैत्यतनयान्
भवद्भक्तेस्तत्त्वं परममपि विज्ञानमशिषत् ॥ **24.8** ॥ 251

पिता शृण्वन् बालप्रकरमखिलं त्वत्स्तुतिपरं
रुषान्धः प्राहैनं कुलहतक कस्ते बलमिति।
बलं मे वैकुण्ठस्तव च जगतां चापि स बलं
स एव त्रैलोक्यं सकलमिति धीरोऽयमगदीत् ॥ **24.9** ॥ 252

अरे क्वासौ क्वासौ सकलजगदात्मा हरिरिति
प्रभिन्ते स्म स्तंभं चलितकरवालो दितिसुतः।
अतः पश्चाद्विष्णो न हि वदितुमीशोऽस्मि सहसा
कृपात्मन् विश्वात्मन् पवनपुरवासिन् मृडय माम् ॥ **24.10** ॥ 253

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुर्विंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चविंशं दशकम् ॥

नरसिंहावतारवर्णनम्

स्तम्भे घट्टयतो हिरण्यकशिपोः कर्णौ समाचूर्णय -
न्नाघूर्णज्जगदण्डकुण्डकुहरो घोरस्तवाभूद्रवः।
श्रुत्वा यं किल दैत्यराजहृदये पूर्वं कदाप्यश्रुतं
कम्पः कश्चन सम्पपात चलितोऽप्यम्भोजभूर्विष्टरात् ॥ **25.1** ॥ 254

दैत्ये दिक्षु विसृष्टचक्षुषि महासंरम्भिणि स्तम्भतः
सम्भूतं न मृगात्मकं न मनुजाकारं वपुस्ते विभो।
किं किं भीषणमेतदद्भुतमिति व्युद्भ्रान्तचित्तेऽसुरे
विस्फूर्ज्जद्धवलोग्ररोमविकसद्वर्ष्मा समाजृम्भथाः ॥ **25.2** ॥ 255

तप्तस्वर्णसवर्णघूर्णदतिरूक्षाक्षं सटाकेसर -
प्रोत्कम्पप्रनिकुम्बिताम्बरमहो जीयात्तवेदं वपुः।
व्यात्तव्याप्तमहादरीसखमुखं खड्गोग्रवल्गन्महा -
जिह्वानिर्गमदृश्यमानसुमहादंष्ट्रायुगोड्डामरम् ॥ **25.3** ॥ 256

उत्सर्पद्वलिभङ्गभीषणहनु ह्रस्वस्थवीयस्तर -
ग्रीवं पीवरदोश्शतोद्गतनखक्रूरांशुदूरोल्बणम्।
व्योमोल्लङ्घि घनाघनोपमघनप्रध्वाननिर्द्धावित -
स्पर्धालुप्रकरं नमामि भवतस्तन्नारसिंहं वपुः ॥ **25.4** ॥ 257

नूनं विष्णुरयं निहन्म्यमुमिति भ्राम्यद्गदाभीषणं
दैत्येन्द्रं समुपाद्रवन्तमधृथा दोर्भ्यां पृथुभ्याममुम्।

वीरो निर्गलितोऽथ खड्गफलकौ गृह्णन् विचित्रश्रमान्
व्यावृण्वन् पुनरापपात भुवनग्रासोद्यतं त्वामहो ॥ **25.5** ॥ 258

भ्राम्यन्तं दितिजाधमं पुनरपि प्रोद्गृह्य दोर्भ्यां जवात्
द्वारेऽथोरुयुगे निपात्य नखरान् व्युत्खाय वक्षोभुवि।
निर्भिन्दन्नधिगर्भनिर्भरगलद्रक्ताम्बु बद्धोत्सवं
पायं पायमुदैरयो बहु जगत्संहारिसिंहारवान् ॥ **25.6** ॥ 259

त्यक्त्वा तं हतमाशु रक्तलहरीसिक्तोन्नमद्वर्ष्मणि
प्रत्युत्पत्य समस्तदैत्यपटलीं चाखाद्यमाने त्वयि।
भ्राम्यद्भूमि विकम्पिताम्बुधि कुलं व्यालोलशैलोत्करं
प्रोत्सर्पत्खचरं चराचरमहो दुःस्थामवस्थां दधौ ॥ **25.7** ॥ 260

तावन् मांसवपाकरालवपुषं घोरान्त्रमालाधरं
त्वां मध्येसभमिद्धकोपमुषितं दुर्वारगुर्वारवम्।
अभ्येतुं न शशाक कोपि भुवने दूरे स्थिता भीरवः
सर्वे शर्वविरिञ्चवासव मुखाः प्रत्येकमस्तोषत ॥ **25.8** ॥ 261

भूयोऽप्यक्षतरोषधाम्नि भवति ब्रह्माज्ञया बालके
प्रह्लादे पदयोर्नमत्यपभये कारुण्यभाराकुलः।
शान्तस्त्वं करमस्य मूर्ध्नि समधाः स्तोत्रैरथोद्गायत -
स्तस्याकामधियोऽपि तेनिथ वरं लोकाय चानुग्रहम् ॥ **25.9** ॥ 262

एवं नातितरौद्रचेष्टित विभो श्रीतापनीयाभिध -
श्रुत्यन्तस्फुटगीतसर्व महिमन्नत्यन्तशुद्धाकृते।
तत्तादृङ्निखिलोत्तरं पुनरहो कस्त्वां परो लङ्घयेत्
प्रह्लादप्रिय हे मरुत्पुरपते सर्वामयात्पाहि माम् ॥ **25.10** ॥ 263

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षड्विंशं दशकम् ॥

गजेन्द्रमोक्षवर्णनम्

इन्द्रद्युम्नः पाण्ड्यखण्डाधिराज -
स्त्वद्भक्तात्मा चन्दनाद्रौ कदाचित्।
त्वत्सेवायां मग्नधीरालुलोके
नैवागस्त्यं प्राप्तमातिथ्यकामम् ॥ **26.1** ॥ 264

कुम्भोद्भूतिः सम्भृतक्रोधभारः
स्तब्धात्मा त्वं हस्तिभूयं भजेति।
शप्त्वाऽथैनं प्रत्यगात् सोऽपि लेभे
हस्तीन्द्रत्वं त्वत्स्मृतिव्यक्तिधन्यम् ॥ **26.2** ॥ 265

दुग्धाम्भोधेर्मध्यभाजि त्रिकूटे
क्रीडञ्छैले यूथपोऽयं वशाभिः।
सर्वान् जन्तूनत्यवर्तिष्ट शक्त्या
त्वद्भक्तानां कुत्र नोत्कर्षलाभः ॥ **26.3** ॥ 266

स्वेन स्थेम्ना दिव्यदेशत्वशक्त्या
सोऽयं खेदानप्रजानन् कदाचित्।
शैलप्रान्ते घर्मतान्तः सरस्यां
यूथैस्सार्धं त्वत्प्रणुन्नोऽभिरेमे ॥ **26.4** ॥ 267

हूहूस्तावद् देवलस्यापि शापात्
ग्राहीभूतस्तज्जले वर्तमानः।

जग्राहैनं हस्तिनं पाददेशे
शान्त्यर्थं हि श्रान्तिदोऽसि स्वकानाम् ॥ **26.5** ॥ 268

त्वत्सेवाया वैभवात् दुर्निरोधं
युद्ध्यन्तं तं वत्सराणां सहस्रम्।
प्राप्ते काले त्वत्पदैकाग्र्यसिद्ध्यै
नक्राक्रान्तं हस्तिवर्यं व्यधास्त्वम् ॥ **26.6** ॥ 269

आर्तिव्यक्तप्राक्तनज्ञानभक्तिः
शुण्डोत्क्षिप्तैः पुण्डरीकैः समर्चन्।
पूर्वाभ्यस्तं निर्विशेषात्मनिष्ठं
स्तोत्र श्रेष्ठं सोऽन्वगादीत् परात्मन् ॥ **26.7** ॥ 270

श्रुत्वा स्तोत्रं निर्गुणस्थं समस्तं
ब्रह्मेशाद्यैर्नाहमित्यप्रयाते।
सर्वात्मा त्वं भूरिकारुण्यवेगात्
तार्क्ष्यारूढः प्रेक्षितोऽभूः पुरस्तात् ॥ **26.8** ॥ 271

हस्तीन्द्रं तं हस्तपद्मेन धृत्वा
चक्रेण त्वं नक्रवर्यं व्यदारीः।
गन्धर्वेऽस्मिन् मुक्तशापे स हस्ती
त्वत्सारूप्यं प्राप्य देदीप्यते स्म ॥ **26.9** ॥ 272

एतद्वृत्तं त्वां च मां च प्रगे यो
गायेत्सोऽयं भूयसे श्रेयसे स्यात्।
इत्युक्त्वैनं तेन सार्धं गतस्त्वं
धिष्ण्यं विष्णो पाहि वातालयेश ॥ **26.10** ॥ 273

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षड्विंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तविंशं दशकम् ॥

अमृतमथने कूर्मावतारवर्णनम्

दुर्वासास्सुरवनिताप्तदिव्यमाल्यं
शक्राय स्वयमुपदाय तत्र भूयः।
नागेन्द्रप्रतिमृदिते शशाप शक्रं
का क्षान्तिस्त्वदितरदेवतांशजानाम् ॥ **27.1** ॥ 274

शापेन प्रथितजरेऽथ निर्जरेन्द्रे
देवेष्वप्यसुरजितेषु निष्प्रभेषु।
शर्वाद्याः कमलजमेत्य सर्वदेवा
निर्वाणप्रभव समं भवन्तमापुः ॥ **27.2** ॥ 275

ब्रह्माद्यैः स्तुतमहिमा चिरं तदानीं
प्रादुष्षन् वरद पुरः परेण धाम्ना।
हे देवा दितिजकुलैर्विधाय सन्धिं
पीयूषं परिमथतेति पर्यशास्त्वम् ॥ **27.3** ॥ 276

सन्धानं कृतवति दानवैः सुरौघे
मन्थानं नयति मदेन मन्दराद्रिम्।
भ्रष्टेऽस्मिन् बदरमिवोद्वहन् खगेन्द्रे
सद्यस्त्वं विनिहितवान् पयःपयोधौ ॥ **27.4** ॥ 277

आधाय द्रुतमथ वासुकिं वरत्रां
पाथोधौ विनिहितसर्वबीजजाले।

प्रारब्धे मथनविधौ सुरासुरैस्तै -
व्याजात्त्वं भुजगमुखेऽकरोस्सुरारीन् ॥ **27.5** ॥ 278

क्षुब्धाद्रौ क्षुभितजलोदरे तदानीं
दुग्धाब्धौ गुरुतरभारतो निमग्ने।
देवेषु व्यथिततमेषु तत्प्रियैषी
प्राणैषीः कमठतनुं कठोरपृष्ठाम् ॥ **27.6** ॥ 279

वज्रातिस्थिरतरकर्परेण विष्णो
विस्तारात्परिगतलक्षयोजनेन।
अम्भोधेः कुहरगतेन वर्ष्मणा त्वं
निर्मग्नं क्षितिधरनाथमुन्निनेथ ॥ **27.7** ॥ 280

उन्मग्ने झटिति तदा धराधरेन्द्रे
निर्मेथुर्दृढमिह सम्मदेन सर्वे।
आविश्य द्वितयगणेऽपि सर्पराजे
वैवश्यं परिशमयन्नवीवृधस्तान् ॥ **27.8** ॥ 281

उद्दामभ्रमणजवोन्नमद्गिरीन्द्र -
न्यस्तैकस्थिरतरहस्तपङ्कजं त्वाम्।
अभ्रान्ते विधिगिरिशादयः प्रमोदा -
दुद्भ्रान्ता नुनुवुरुपात्तपुष्पवर्षाः ॥ **27.9** ॥ 282

दैत्यौघे भुजगमुखानिलेन तप्ते
तेनैव त्रिदशकुलेऽपि किञ्चिदार्ते।
कारुण्यात्तव किल देव वारिवाहाः
प्रावर्षन्नमरगणान्न दैत्यसङ्घान् ॥ **27.10** ॥ 283

उद्भ्राम्यद्बहुतिमिनक्रचक्रवाले
तत्राब्धौ चिरमथितेऽपि निर्विकारे।

एकस्त्वं करयुगकृष्टसर्पराजः
संराजन् पवनपुरेश पाहि रोगात्॥ **27.11** ॥ 284

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तविंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टाविंशं दशकम् ॥

अमृतमथने कालकूटाद्युत्पत्तिवर्णनं, लक्ष्मीस्वयंवरवर्णनं,
अमृतोत्पत्तिवर्णनम् च

गरलं तरलानलं पुरस्ता -
ज्जलधेरुद्विजगाल कालकूटम्।
अमरस्तुतिवादमोदनिघ्नो
गिरिशस्तन्निपपौ भवत्प्रियार्थम् ॥ **28.1** ॥ 285

विमथत्सु सुरासुरेषु जाता
सुरभिस्तामृषिषु न्यधास्त्रिधामन्।
हयरत्नमभूदथेभरत्नं
द्युतरुश्चाप्सरसः सुरेषु तानि ॥ **28.2** ॥ 286

जगदीश भवत्परा तदानीं
कमनीया कमला बभूव देवी।
अमलामवलोक्य यां विलोलः
सकलोऽपि स्पृहयाम्बभूव लोकः ॥ **28.3** ॥ 287

त्वयि दत्तहृदे तदैव देव्यै
त्रिदशेन्द्रो मणिपीठिकां व्यतारीत्।
सकलोपहृताभिषेचनीयैः
ऋषयस्तां श्रुतिगीर्भिरभ्यषिञ्चन् ॥ **28.4** ॥ 288

अभिषेकजलानुपातिमुग्ध -
त्वदपाङ्गैरवभूषिताङ्गवल्लीम्।

मणिकुण्डलपीतचेलहार -
प्रमुखैस्तामअमरादयोऽन्वभूषन् ॥ **28.5** ॥ 289

वरणस्रजमात्तभृङ्गनादां
दधती सा कुचकुम्भमन्दयाना।
पदशिञ्जितमञ्जुनूपुरा त्वां
कलितव्रीलविलाससमाससाद ॥ **28.6** ॥ 290

गिरिश द्रुहिणादिसर्वदेवान्
गुणभाजोऽप्यविमुक्तदोषलेशान्।
अवमृश्य सदैव सर्वरम्ये
निहिता त्वय्यनयाऽपि दिव्यमाला ॥ **28.7** ॥ 291

उरसा तरसा ममानिथैनां
भुवनानां जननीमनन्यभावाम्।
त्वदुरोविलसत्तदीक्षणश्री -
परिवृष्ट्या परिपुष्टमास विश्वम् ॥ **28.8** ॥ 292

अतिमोहनविभ्रमा तदानीं
मदयन्ती खलु वारुणी निरागात्।
तमसः पदवीमदास्त्वमेना -
मतिसम्माननया महासुरेभ्यः ॥ **28.9** ॥ 293

तरुणाम्बुदसुन्दरस्तदा त्वं
ननु धन्वन्तरिरुत्थितोऽम्बुराशेः।
अमृतं कलशे वहन् कराभ्या -
मखिलार्तिं हर मारुतालयेश ॥ **28.10** ॥ 294

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टाविंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनत्रिंशं दशकम् ॥

देवानाममृतोपलब्धिप्रकारवर्णनम्

उद्गच्छतस्तव करादमृतं हरत्सु
दैत्येषु तानशरणाननुनीय देवान्।
सद्यस्तिरोदधिथ देव भवत्प्रभावा -
दुद्यत्स्वयूथ्यकलहा दितिजा बभूवुः ॥ **29.1** ॥ 295

श्यामां रुचाऽपि वयसाऽपि तनुं तदानीं
प्राप्तोऽसि तुङ्गकुचमण्डलभङ्गुरां त्वम्।
पीयूषकुम्भकलहं परिमुच्य सर्वे
तृष्णाकुलाः प्रतिययुस्त्वदुरोजकुम्भे ॥ **29.2** ॥ 296

का त्वं मृगाक्षि विभजस्व सुधामिमामि -
त्यारूढरागविवशानभियाचतोऽमून्।
विश्वस्यते मयि कथं कुलटाऽस्मि दैत्या
इत्यालपन्नपि सुविश्वसितानतानीः ॥ **29.3** ॥ 297

मोदात् सुधाकलशमेषु ददत्सु सा त्वं
दुश्चेष्टितं मम सहध्वमिति ब्रुवाणा।
पङ्क्तिप्रभेदविनिवेशितदेवदैत्या
लीलाविलासगतिभिः समदाः सुधां ताम् ॥ **29.4** ॥ 298

अस्मास्वियं प्रणयिनीत्यसुरेषु तेषु
जोषं स्थितेष्वथ समाप्य सुधां सुरेषु।

त्वं भक्तलोकवशगो निजरूपमेत्य
स्वर्भानुमर्धपरिपीतसुधं व्यलावीः ॥ **29.5** ॥ 299

त्वत्तः सुधाहरणयोग्यफलं परेषु
दत्वा गते त्वयि सुरैः खलु ते व्यगृह्णन्।
घोरेऽथ मूर्छति रणे बलिदैत्यमाया -
व्यामोहिते सुरगणे त्वमिहाविरासीः ॥ **29.6** ॥ 300

त्वं कालनेमिमथ मालिमुखाञ्जघन्थ
शक्रो जघान बलिजम्भवलान् सपाकान्।
शुष्कार्द्रदुष्करवधे नमुचौ च लूने
फेनेन नारदगिरा न्यरुणो रणं त्वम् ॥ **29.7** ॥ 301

योषावपुर्दनुजमोहनमाहितं ते
श्रुत्वा विलोकनकुतूहलवान् महेशः।
भूतैस्समं गिरिजया च गतः पदं ते
स्तुत्वाऽब्रवीदभिमतं त्वमथो तिरोधाः ॥ **29.8** ॥ 302

आरामसीमनि च कन्दुकघातलीला -
लोलायमाननयनां कमनीं मनोज्ञाम्।
त्वामेष वीक्ष्य विगलद्वसनां मनोभू -
वेगादनङ्गरिपुरङ्ग समालिलिङ्ग ॥ **29.9** ॥ 303

भूयोऽपि विद्रुतवतीमुपधाव्य देवो
वीर्यप्रमोक्षविकसत्परमार्थबोधः।
त्वन्मानितस्तव महत्त्वमुवाच देव्यै
तत्तादृशस्त्वमव वातनिकेतनाथ ॥ **29.10** ॥ 304

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनत्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिंशं दशकम् ॥

वामनावतारवर्णनम्

शक्रेण संयति हतोऽपि बलिर्महात्मा
शुक्रेण जीविततनुः क्रतुवर्धितोष्मा।
विक्रान्तिमान् भयनिलीनसुरां त्रिलोकीं
चक्रे वशे स तव चक्रमुखादभीतः ॥ **30.1** ॥ 305

पुत्रार्तिदर्शनवशाददितिर्विषण्णा
तं काश्यपं निजपतिं शरणं प्रपन्ना।
त्वत्पूजनं तदुदितं हि पयोव्रताख्यं
सा द्वादशाहमचरत् त्वयि भक्तिपूर्णा ॥ **30.2** ॥ 306

तस्यावधौ त्वयि निलीनमतेरमुष्याः
श्यामश्चतुर्भुजवपुः स्वयमाविरासीः।
नम्रां च तामिह भवत्तनयो भवेयं
गोप्यं मदीक्षणमिति प्रलपन्नयासीः ॥ **30.3** ॥ 307

त्वं काश्यपे तपसि सन्निदधत्तदानीं
प्राप्तोऽसि गर्भमदितेः प्रणुतो विधात्रा।
प्रासूत च प्रकटवैष्णवदिव्यरूपं
सा द्वादशीश्रवणपुण्यदिने भवन्तम् ॥ **30.4** ॥ 308

पुण्याश्रमं तमभिवर्षति पुष्पवर्षै -
र्हर्षाकुले सुरगणे कृततूर्यघोषे।

बध्वाऽञ्जलिं जय जयेति नुतः पितृभ्यां
त्वं तत्क्षणे पटुतमं वटुरूपमाधाः ॥ **30.5** ॥ 309

तावत्प्रजापतिमुखैरुपनीय मौञ्जी -
दण्डाजिनाक्षवलयादिभिरर्च्यमानः।
देदीप्यमानवपुरीश कृताग्निकार्य -
स्त्वं प्रास्थिथा बलिगृहं प्रकृताश्वमेधम् ॥ **30.6** ॥ 310

गात्रेण भाविमहिमोचितगौरवं प्रा -
ग्व्यावृण्वतेव धरणीं चलयन्नयासीः।
छत्रं परोष्मतिरणार्थमिवादधानो
दण्डं च दानवजनेष्विव सन्निधातुम् ॥ **30.7** ॥ 311

तां नर्मदोत्तरतटे हयमेधशाला -
मासेदुषि त्वयि रुचा तव रुद्धनेत्रैः।
भास्वान् किमेष दहनो नु सनत्कुमारो
योगी नु कोऽयमिति शुक्रमुखैश्शशङ्के ॥ **30.8** ॥ 312

आनीतमाशु भृगुभिर्महसाऽभिभूतै -
स्त्वां रम्यरूपमसुरः पुलकावृताङ्गः।
भक्त्या समेत्य सुकृती परिणिज्य पादौ
तत्तोयमन्वधृत मूर्धनि तीर्थतीर्थम् ॥ **30.9** ॥ 313

प्रह्लादवंशजतया क्रतुभिर्द्विजेषु
विश्वासतो नु तदिदं दितिजोऽपि लेभे।
यत्ते पदाम्बु गिरिशस्य शिरोभिलाल्यं
स त्वं विभो गुरुपुरालय पालयेथाः ॥ **30.10** ॥ 314

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकत्रिंशं दशकम् ॥

बलिविध्वंसनम्

प्रीत्या दैत्यस्तव तनुमहः प्रेक्षणात् सर्वथाऽपि
त्वामाराध्यन्नजित रचयन्नञ्जलिं सञ्जगाद।
मत्तः किं ते समभिलषितं विप्रसूनो वद त्वं
व्यक्तं भक्तं भवनमवनीं वाऽपि सर्वं प्रदास्ये ॥ **31.1** ॥ 315

तामक्षीणां बलिगिरमुपाकर्ण्य कारुण्यपूर्णो -
ऽप्यस्योत्सेकं शमयितुमना दैत्यवंशं प्रशंसन्।
भूमिं पादत्रयपरिमितां प्रार्थयामासिथ त्वं
सर्वं देहीति तु निगदिते कस्य हास्यं न वा स्यात् ॥ **31.2** ॥ 316

विश्वेशं मां त्रिपदमिह किं याचसे बालिशस्त्वं
सर्वां भूमिं वृणु किममुनेत्यालपत्त्वां स दृप्यन्।
यस्माद्दर्पात् त्रिपदपरिपूर्त्यक्षमः क्षेपवादान्
बन्धं चासावगमदतदर्होऽपि गाढोपशान्त्यै ॥ **31.3** ॥ 317

पादत्रय्या यदि न मुदितो विष्टपैर्नापि तुष्ये -
दित्युक्तेऽस्मिन् वरद भवते दातुकामेऽथ तोयम्।
दैत्याचार्यस्तव खलु परीक्षार्थिनः प्रेरणात्तं
मा मा देयं हरिरयमिति व्यक्तमेवाबभाषे ॥ **31.4** ॥ 318

याचत्येवं यदि स भगवान् पूर्णकामोऽस्मि सोऽहं
दास्याम्येव स्थिरमिति वदन् काव्यशप्तोऽपि दैत्यः।

विन्ध्यावल्या निजदयितया दत्तपाद्याय तुभ्यं
चित्रं चित्रं सकलमपि स प्रार्पयत्तोयपूर्वम् ॥ 31.5 ॥ 319

निस्सन्देहं दितिकुलपतौ त्वय्यशेषार्पणं तद् -
व्यातन्वाने मुमुचुर्ऋषयः सामराः पुष्पवर्षम्।
दिव्यं रूपं तव च तदिदं पश्यतां विश्वभाजा -
मुच्चैरुच्चैरवृधदवधीकृत्य विश्वाण्डभाण्डम् ॥ 31.6 ॥ 320

त्वत्पादाग्रं निजपदगतं पुण्डरीकोद्भवोऽसौ
कुण्डीतोयैरसिचदपुनाद्यज्जलं विश्वलोकान्।
हर्षोत्कर्षात् सुबहु ननृते खेचरैरुत्सवेऽस्मिन्
भेरीं निघ्नन् भुवनमचरज्जाम्बवान् भक्तिशाली ॥ 31.7 ॥ 321

तावद्दैत्यास्त्वनुमतिमृते भर्तुरारब्धयुद्धा
देवोपेतैर्भवदनुचरैस्सङ्गता भङ्गमापन्।
कालात्माऽयं वसति पुरतो यद्वशात् प्राग्जिताः स्मः
किं वो युद्धैरिति बलिगिरा तेऽथ पातालमापुः ॥ 31.8 ॥ 322

पाशैर्बद्धं पतगपतिना दैत्यमुच्चैरवादी -
स्तार्त्तीयीकं दिश मम पदं किं न विश्वेश्वरोऽसि।
पादं मूर्ध्नि प्रणय भगवन्नित्यकम्पं वदन्तं
प्रह्लादस्तं स्वयमुपगतो मानयन्नस्तवीत्त्वाम् ॥ 31.9 ॥ 323

दर्पोच्छित्त्यै विहितमखिलं दैत्य सिद्धोऽसि पुण्यै -
र्लोकस्तेऽस्तु त्रिदिवविजयी वासवत्वं च पश्चात्।
मत्सायुज्यं भज च पुनरित्यन्वगृह्णा बलिं तं
विप्रैस्सन्तानितमखवरः पाहि वातालयेश ॥ 31.10 ॥ 324

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकत्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्वात्रिंशं दशकम् ॥

मत्स्यावतारवर्णनम्

पुरा हयग्रीवमहासुरेण
षष्ठान्तरान्तोद्यदकाण्डकल्पे।
निद्रोन्मुखब्रह्ममुखाद्‌धृतेषु
वेदेष्वधित्सः किल मत्स्यरूपम् ॥ **32.1** ॥ 325

सत्यव्रतस्य द्रमिलाधिभर्तु -
र्नदीजले तर्पयतस्तदानीम्।
कराञ्जलौ सञ्ज्वलिताकृतिस्त्व -
मदृश्यथाः कश्चन बालमीनः ॥ **32.2** ॥ 326

क्षिप्तं जले त्वां चकितं विलोक्य
निन्येऽम्बुपात्रेण मुनिः स्वगेहम्।
स्वल्पैरहोभिः कलशीं च कूपं
वापीं सरश्चानशिषे विभो त्वम् ॥ **32.3** ॥ 327

योगप्रभावाद्भवदाज्ञयैव
नीतस्ततस्त्वं मुनिना पयोधिम्।
पृष्टोऽमुना कल्पदिदृक्षुमेनं
सप्ताहमास्वेति वदन्नयासीः ॥ **32.4** ॥ 328

प्राप्ते त्वदुक्तेऽहनि वारिधारा -
परिप्लुते भूमितले मुनीन्द्रः।

सप्तर्षिभिः सार्धमपारवारि -
ण्युद्घूर्णमानः शरणं ययौ त्वाम्॥ **32.5** ॥ 329

धरां त्वदादेशकरीमवाप्तां
नौरूपिणीमारुरुहुस्तदा ते।
तत्कम्पकम्प्रेषु च तेषु भूय -
स्त्वमम्बुधेराविरभूर्महीयान्॥ **32.6** ॥ 330

झषाकृतिं योजनलक्षदीर्घां
दधानमुच्चैस्तरतेजसं त्वाम्।
निरीक्ष्य तुष्टा मुनयस्त्वदुक्त्या
त्वत्तुङ्गशृङ्गे तरणिं बबन्धुः॥ **32.7** ॥ 331

आकृष्टनौको मुनिमण्डलाय
प्रदर्शयन् विश्वजगद्विभागान्।
संस्तूयमानो नृवरेण तेन
ज्ञानं परं चोपदिशन्नचारीः॥ **32.8** ॥ 332

कल्पावधौ सप्तमुनीन् पुरोवत्
प्रस्थाप्य सत्यव्रतभूमिपं तम्।
वैवस्वताख्यं मनुमादधानः
क्रोधाद्धयग्रीवमभिद्रुतोऽभूः॥ **32.9** ॥ 333

स्वतुङ्गशृङ्गक्षतवक्षसं तं
निपात्य दैत्यं निगमान् गृहीत्वा।
विरिञ्चये प्रीतहृदे ददानः
प्रभञ्जनागारपते प्रपायाः॥ **32.10** ॥ 334

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्वात्रिंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रयस्त्रिंशं दशकम् ॥

अम्बरीषोपाख्यानम्

वैवस्वताख्यमनुपुत्रनभागजात -
नाभागनामकनरेन्द्रसुतोऽम्बरीषः।
सप्तार्णवावृतमहीदयितोऽपि रेमे
त्वत्सङ्गिषु त्वयि च मग्नमनास्सदैव ॥ **33.1** ॥ 335

त्वत्प्रीतये सकलमेव वितन्वतोऽस्य
भक्त्यैव देव नचिरादभृथाः प्रसादम्।
येनास्य याचनमृतेऽप्यभिरक्षणार्थं
चक्रं भवान् प्रवितताार सहस्रधारम् ॥ **33.2** ॥ 336

स द्वादशीव्रतमथो भवदर्चनार्थं
वर्षं दधौ मधुवने यमुनोपकण्ठे।
पत्न्या समं सुमनसा महतीं वितन्वन्
पूजां द्विजेषु विसृजन् पशुषष्टिकोटिम् ॥ **33.3** ॥ 337

तत्राथ पारणदिने भवदर्चनान्ते
दुर्वाससाऽस्य मुनिना भवनं प्रपेदे।
भोक्तुं वृतश्च स नृपेण परार्तिशीलो
मन्दं जगाम यमुनां नियमान्विधास्यन् ॥ **33.4** ॥ 338

राज्ञाऽथ पारणमुहूर्तसमाप्तिखेदा -
द्वारैव पारणमकारि भवत्परेण।

प्राप्तो मुनिस्तदथ दिव्यदृशा विजानन्
क्षिप्यन् क्रुधोद्धृतजटो विततान कृत्याम्॥ **33.5** ॥ 339

कृत्यां च तामसिधरां भुवनं दहन्ती -
मग्रेऽभिवीक्ष्य नृपतिर्न पदाच्चकम्पे।
त्वद्भक्तबाधमभिवीक्ष्य सुदर्शनं ते
कृत्यानलं शलभयन् मुनिमन्वधावीत्॥ **33.6** ॥ 340

धावन्नशेषभुवनेषु भिया स पश्यन्
विश्वत्र चक्रमपि ते गतवान् विरिञ्चम्।
कः कालचक्रमतिलङ्घयतीत्यपास्तः
शर्वं ययौ स च भवन्तमवन्दतैव॥ **33.7** ॥ 341

भूयो भवन्निलयमेत्य मुनिं नमन्तं
प्रोचे भवानहमृषे ननु भक्तदासः।
ज्ञानं तपश्च विनयान्वितमेव मान्यं
याह्यम्बरीषपदमेव भजेति भूमन्॥ **33.8** ॥ 342

तावत्समेत्य मुनिना स गृहीतपादो
राजाऽपसृत्य भवदस्त्रमसावनौषीत्।
चक्रे गते मुनिरदादखिलाशिषोऽस्मै
त्वद्भक्तिमागसि कृतेऽपि कृपां च शंसन्॥ **33.9** ॥ 343

राजा प्रतीक्ष्य मुनिमेकसमामनाश्वान्
सम्भोज्य साधु तमृषिं विसृजन् प्रसन्नम्।
भुक्त्वा स्वयं त्वयि ततोऽपि दृढं रतोऽभूत्
सायुज्यमाप च स मां पवनेश पायाः॥ **33.10** ॥ 344

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रयस्त्रिंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुस्त्रिंशं दशकम् ॥

श्रीरामचरितवर्णनम्

गीर्वाणैरर्थ्यमानो दशमुखनिधनं कोसलेऽष्वृश्यशृङ्गे
पुत्रीयामिष्टिमिष्ट्वा ददुषि दशरथक्ष्माभृते पायसाग्र्यम्।
तद्भुक्त्या तत्पुरन्ध्रीष्वपि तिसृषु समं जातगर्भासु जातो
रामस्त्वं लक्ष्मणेन स्वयमथ भरतेनापि शत्रुघ्ननाम्ना ॥ **34.1** ॥ 345

कोदण्डी कौशिकस्य क्रतुवरमवितुं लक्ष्मणेनानुयातो
यातोऽभूस्तातवाचा मुनिकथितमनुद्वन्द्वशान्ताध्वखेदः।
नृणां त्राणाय बाणैर्मुनि वचनबलात्ताटकां पाटयित्वा
लब्ध्वास्मादस्त्रजालं मुनिवनमगमो देव सिद्धाश्रमाख्यम् ॥ **34.2** ॥ 346

मारीचं द्रावयित्वा मखशिरसि शरैरन्यरक्षांसि निघ्नन्
कल्यां कुर्वन्नहल्यां पथि पदरजसा प्राप्य वैदेहगेहम्।
भिन्दानश्चान्द्रचूडं धनुरवनिसुतामिन्दिरामेव लब्ध्वा
राज्यं प्रातिष्ठथास्त्वं त्रिभिरपि च समं भ्रातृवीरैस्सदारैः ॥ **34.3** ॥ 347

आरुन्धाने रुषान्धे भृगुकुलतिलके सङ्क्रमय्य स्वतेजो
याते यातोऽस्ययोध्यां सुखमिह निवसन् कान्तया कान्तमूर्ते।
शत्रुघ्नेनैकदाथो गतवति भरते मातुलस्याधिवासं
तातारब्धोऽभिषेकस्तव किल विहतः केकयाधीशपुत्र्या ॥ **34.4** ॥ 348

तातोक्त्या यातुकामो वनमनुज वधूसंयुतश्चापधारः
पौरानारुध्य मार्गे गुहनिलयगतस्त्वं जटाचीरधारी।

नावा सन्तीर्य गङ्गामधि पदवि पुनस्तं भरद्वाजमारा -
न्नत्वा तद्वाक्यहेतोरतिसुखमवसश्चित्रकूटे गिरीन्द्रे ॥ **34.5** ॥ 349

श्रुत्वा पुत्रार्तिखिन्नं खलु भरतमुखात् स्वर्गयातं स्वतातं
तप्तो दत्वाऽम्बु तस्मै निदधिथ भरते पादुकां मेदिनीं च।
अत्रिं नत्वाऽथ गत्वा वनमतिविपुलं दण्डकं चण्डकायं
हत्वा दैत्यं विराधं सुगतिमकलयश्चारु भोः शारभङ्गीम् ॥ **34.6** ॥ 350

नत्वाऽगस्त्यं समस्ताशरनिकर सपत्राकृतिं तापसेभ्यः
प्रत्यश्रौषीः प्रियैषी तदनु च मुनिना वैष्णवे दिव्यचापे।
ब्रह्मास्त्रे चापि दत्ते पथि पितृसुहृदं वीक्ष्य भूयो जटायुं
मोदात् गोदातटान्ते परिरमसि पुरा पञ्चवट्यां वधूट्या ॥ **34.7** ॥ 351

प्राप्तायाः शूर्पणख्या मदनचलधृतेरर्थनैर्निस्सहात्मा
तां सौमित्रौ विसृज्य प्रबलतमरुषा तेन निर्लूननासाम्।
दृष्ट्वैनां रुष्टचित्तं खरमभिपतितं दूषणं च त्रिमूर्ध
व्याहिंसीराशरानप्ययुत समधिकांस्तत्क्षणादक्षतोष्मा ॥ **34.8** ॥ 352

सोदर्या प्रोक्तवार्ताविवशदशमुखादिष्टमारीचमाया -
सारङ्गं सारसाक्ष्या स्पृहितमनुगतः प्रावधीर्बाणघातम्।
तन्मायाक्रन्दनिर्यापितभवदनुजां रावणस्तामहार्षी -
त्तेनार्तोऽपि त्वमन्तः किमपि मुदमधास्तद्वधोपायलाभात् ॥ **34.9** ॥ 353

भूयस्तन्वीं विचिन्वन्नहृत दशमुखस्त्वद्वधूं मद्वधेने -
त्युक्त्वा याते जटायौ दिवमथ सुहृदः प्रातनोः प्रेतकार्यम्।
गृह्णानं तं कबन्धं जघनिथ शबरीं प्रेक्ष्य पम्पातटे त्वं
सम्प्राप्तो वातसूनुं भृशमुदितमनाः पाहि वातालयेश ॥ **34.10** ॥ 354

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुस्त्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चत्रिंशं दशकम् ॥

श्रीरामचरितवर्णनम्

नीतस्सुग्रीवमैत्रीं तदनु हनुमता दुन्दुभेः कायमुच्चैः
क्षिप्त्वाङ्गुष्ठेन भूयो लुलुविथ युगपत् पत्रिणा सप्त सालान्।
हत्वा सुग्रीवघातोद्यतमतुलबलं बालिनं व्याजवृत्त्या
वर्षावेलामनैषीर्विरहतरलितस्त्वं मतङ्गाश्रमान्ते ॥ 35.1 ॥ 355

सुग्रीवेणानुजोक्त्या सभयमभियता व्यूहितां वाहिनीं ता-
मृक्षाणां वीक्ष्य दिक्षु द्रुतमथ दयितामार्गणायावनम्राम्।
सन्देशं चाङ्गुलीयं पवनसुतकरे प्रादिशो मोदशाली
मार्गे मार्गे ममार्गे कपिभिरपि तदा त्वत्प्रिया सप्रयासैः ॥ 35.2 ॥ 356

त्वद्वार्ताकर्णनोद्यद्गरुदुरुजवसम्पातिसम्पातिवाक्य-
प्रोत्तीर्णार्णोधिरन्तर्नगरि जनकजां वीक्ष्य दत्वाऽङ्गुलीयम्।
प्रक्षुद्योद्यानमक्षक्षपणचणरणः सोढबन्धो दशास्यं
दृष्ट्वा प्लुष्ट्वा च लङ्कां झटिति स हनुमान् मौलिरत्नं ददौ ते ॥ 35.3 ॥ 357

त्वं सुग्रीवाङ्गदादिप्रबल कपिचमूचक्रविक्रान्तभूमि-
चक्रोऽभिक्रम्य पारेजलधि निशिचरेन्द्रानुजाश्रीयमाणः।
तत्प्रोक्तां शत्रुवार्तां रहसि निशमयन् प्रार्थनापार्थ्यरोष-
प्रास्ताग्नेयास्त्रतेजस्त्रसदुदधिगिरा लब्धवान् मध्यमार्गम् ॥ 35.4 ॥ 358

कीशैराशान्तरोपाहृत गिरिनिकरैः सेतुमाधाप्य यातो
यातून्यामर्द्य दंष्ट्रानखशिखरिशिलासालशस्त्रैः स्वसैन्यैः।

व्याकुर्वन् सानुजस्त्वं समरभुवि परं विक्रमं शक्रजेत्रा
वेगान्नागास्त्रबद्धः पतगपतिगरुन्मारुतैर्मोचितोऽभूः ॥ 35.5 ॥ 359

सौमित्रिस्त्वत्र शक्तिप्रहृतिगलदसुर्वातजानीतशैल -
घ्राणात् प्राणानुपेतो व्यकृणुत कुसृतिश्लाघिनं मेघनादम् ।
मायाक्षोभेषु वैभीषणवचनहृतस्तम्भनः कुम्भकर्णं
सम्प्राप्तं कम्पितोर्वीतलमखिलचमूभक्षिणं व्यक्षिणोस्त्वम् ॥ 35.6 ॥ 360

गृह्णन् जम्भारिसम्प्रेषितरथकवचौ रावणेनाभियुद्ध्यन्
ब्रह्मास्त्रेणास्य भिन्दन् गलततिमबलामग्निशुद्धां प्रगृह्णन् ।
देवश्रेणीवरोज्जीवितसमरमृतैरक्षतैर्ऋक्षसङ्घै -
र्लङ्काभर्त्रा च साकं निजनगरमगाः सप्रियः पुष्पकेण ॥ 35.7 ॥ 361

प्रीतो दिव्याभिषेकैरयुतसमधिकान् वत्सरान् पर्यरंसी -
र्मैथिल्यां पापवाचा शिव ! शिव ! किल तां गर्भिणीमभ्यहासीः ।
शत्रुघ्नेनार्दयित्वा लवणनिशिचरं प्रार्दयः शूद्रपाशं
तावद्वाल्मीकिगेहे कृतवसतिरुपासूत सीता सुतौ ते ॥ 35.8 ॥ 362

वाल्मीकेस्त्वत्सुतोद्गापितमधुरकृतेराज्ञया यज्ञवाटे
सीतां त्वय्याप्तुकामे क्षितिमविशदसौ त्वं च कालार्थितोऽभूः ।
हेतोः सौमित्रिघाती स्वयमथ सरयूमग्ननिश्शेषभृत्यैः
साकं नाकं प्रयातो निजपदमगमो देव वैकुण्ठमाद्यम् ॥ 35.9 ॥ 363

सोऽयं मर्त्यावतारस्तव खलु नियतं मर्त्यशिक्षार्थमेवं
विश्लेषार्तिर्निरागस्त्यजनमपि भवेत् कामधर्मातिसक्त्या ।
नो चेत् स्वात्मानुभूतेः क्व नु तव मनसो विक्रिया चक्रपाणे
स त्वं सत्त्वैकमूर्ते पवनपुरपते व्याधुनु व्याधितापान् ॥ 35.10 ॥ 364

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चत्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षट्त्रिंशं दशकम् ॥

परशुरामावतारवर्णनम्

अत्रेः पुत्रतया पुरा त्वमनसूयायां हि दत्ताभिधो
जातः शिष्यनिबन्धतन्द्रितमनाः स्वस्थश्चरन् कान्तया।
दृष्टो भक्ततमेन हेहयमहीपालेन तस्मै वरा -
नष्टैश्वर्यमुखान् प्रदाय ददिथ स्वेनैव चान्ते वधम् ॥ **36.1** ॥ 365

सत्यं कर्तुमथार्जुनस्य च वरं तच्छक्तिमात्रानतं
ब्रह्मद्वेषि तदाखिलं नृपकुलं हन्तुं च भूमेर्भरम्।
सञ्जातो जमदग्नितो भृगुकुले त्वं रेणुकायां हरे
रामो नाम तदात्मजेष्ववरजः पित्रोरधाः सम्मदम् ॥ **36.2** ॥ 366

लब्धाम्नायगणश्चतुर्दशवया गन्धर्वराजे मना -
गासक्तां किल मातरं प्रति पितुः क्रोधाकुलस्याज्ञया।
ताताज्ञातिगसोदरैः सममिमां छित्वाऽथ शान्तात् पितु -
स्तेषां जीवनयोगमापिथ वरं माता च तेऽदाद्वरान् ॥ **36.3** ॥ 367

पित्रा मातृमुदे स्तवाहृतवियद्धेनोर्निजादाश्रमात्
प्रस्थायाथ भृगोर्गिरा हिमगिरावाराध्य गौरीपतिम्।
लब्ध्वा तत्परशुं तदुक्तदनुजच्छेदी महास्त्रादिकं
प्राप्तो मित्रमथाकृतव्रणमुनिं प्राप्यागमः स्वाश्रमम् ॥ **36.4** ॥ 368

आखेटोपगतोऽर्जुनः सुरगवीसम्प्राप्तसम्पद्गणै -
स्त्वत्पित्रा परिपूजितः पुरगतो दुर्मन्त्रिवाचा पुनः।

गां क्रेतुं सचिवं न्ययुङ्क्त कुधिया तेनापि रुन्धन्मुनि -
प्राणक्षेपसरोषगोहतचमूचक्रेण वत्सो हृतः ॥ **36.5** ॥ 369

शुक्रोज्जीविततातवाक्यचलितक्रोधोऽथ सख्या समं
बिभ्रद्ध्यातमहोदरोपनिहितं चापं कुठारं शरान्।
आरूढः सहवाहयन्तृकरथं माहिष्मतीमाविशन्
वाग्भिर्वत्समदाशुषि क्षितिपतौ सम्प्रास्तुथास्सङ्गरम् ॥ **36.6** ॥ 370

पुत्राणामयुतेन सप्तदशभिश्चाक्षौहिणीभिर्महा -
सेनानीभिरनेकमित्रनिवहैर्व्याजृम्भितायोधनः।
सद्यस्त्वत्ककुठारबाणविदलन्निश्शेषसैन्योत्करो
भीतिप्रद्रुतनष्टशिष्टतनयस्त्वामापतद्धेहयः ॥ **36.7** ॥ 371

लीलावारितनर्मदाजलवलल्लङ्केशगर्वापह -
श्रीमद्बाहुसहस्रमुक्तबहुशस्त्रास्त्रं निरुन्धन्नमुम्।
चक्रे त्वय्यथ वैष्णवेऽपि विफले बुध्वा हरिं त्वां मुदा
ध्यायन्तं छितसर्वदोषमवधीः सोऽगात् परं ते पदम् ॥ **36.8** ॥ 372

भूयोऽमर्षितहेहयात्मजगणैस्ताते हते रेणुका -
माघ्नानां हृदयं निरीक्ष्य बहुशो घोरां प्रतिज्ञां वहन्।
ध्यानानीतरथायुधस्त्वमकृथा विप्रद्रुहः क्षत्रियान्
दिक्चक्रेषु कुठारयन् विशिखयन् निःक्षत्रियां मेदिनीम् ॥ **36.9** ॥ 373

तातोज्जीवनकृन्नृपालककुलं त्रिस्सप्तकृत्वो जयन्
सन्तर्प्याथ समन्तपञ्चकमहारक्तह्रदौघे पितॄन्।
यज्ञे क्ष्मामपि काश्यपादिषु दिशन् साल्वेन युध्यन् पुनः
कृष्णोऽमुं निहनिष्यतीति शमितो युद्धात् कुमारैर्भवान् ॥ **36.10** ॥ 374

न्यस्यास्त्राणि महेन्द्रभूभृति तपस्तन्वन् पुनर्मज्जितां
गोकर्णावधि सागरेण धरणीं दृष्ट्वार्थितस्तापसैः।

ध्यातेष्वासधृतानलास्त्रचकितं सिन्धुं स्रुवक्षेपणा -
दुत्सार्योद्धृतकेरलो भृगुपते वातेश संरक्ष माम्॥ **36.11** ॥ 375

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षड्त्रिंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तत्रिंशं दशकम् ॥

श्रीकृष्णावतारप्रसङ्गवर्णनम्

सान्द्रानन्दतनो हरे ननु पुरा दैवासुरे सङ्गरे
त्वत्कृत्ता अपि कर्मशेष वशतो ये ते न याता गतिम्।
तेषां भूतलजन्मनां दितिभुवां भारेण दूरार्दिता
भूमिः प्राप विरिञ्चमाश्रितपदं देवैः पुरैवागतैः ॥ **37.1** ॥ 376

हा हा दुर्जनभूरिभारमथितां पाथोनिधौ पातुका -
मेतां पालय हन्त मे विवशतां सम्पृच्छ देवानिमान्।
इत्यादि प्रचुरप्रलापविवशामालोक्य धाता महीं
देवानां वदनानि वीक्ष्य परितो दध्यौ भवन्तं हरे ॥ **37.2** ॥ 377

ऊचे चाम्बुजभूरमूनयि सुराः सत्यं धरित्र्या वचो
नन्वस्या भवतां च रक्षणविधौ दक्षो हि लक्ष्मीपतिः।
सर्वे शर्वपुरस्सरा वयमितो गत्वा पयोवारिधिं
नत्वा तं स्तुमहे जवादिति ययुः साकं तवाकेतनम् ॥ **37.3** ॥ 378

ते मुग्धानिलशालि दुग्धजलधेस्तीरं गताः सङ्गता
यावत्त्वत्पदचिन्तनैकमनसस्तावत् स पाथोजभूः।
त्वद्वाचं हृदये निशम्य सकलानानन्दयन्नूचिवा -
नाख्यातः परमात्मना स्वयमहं वाक्यं तदाकर्ण्यताम् ॥ **37.4** ॥ 379

जाने दीनदशामहं दिविषदां भूमेश्च भीमैर्नृपै -
स्तत्क्षेपाय भवामि यादवकुले सोऽहं समग्रात्मना।

देवा वृष्णिकुले भवन्तु कलया देवाङ्गनाश्चावनौ
मत्सेवार्थमिति त्वदीयवचनं पाथोजभूरूचिवान् ॥ 37.5 ॥ 380

श्रुत्वा कर्णरसायनं तव वचः सर्वेषु निर्वापित -
स्वान्तेष्वीश गतेषु तावककृपापीयूषतृप्तात्मसु।
विख्याते मधुरापुरे किल भवत्सान्निध्यपुण्योत्तरे
धन्यां देवकनन्दनामुदवहद्राजा स शूरात्मजः ॥ 37.6 ॥ 381

उद्वाहावसितौ तदीयसहजः कंसोऽथ सम्मानय -
न्नेतौ सूततया गतः पथि रथे व्योमोत्थया त्वद्गिरा।
अस्यास्त्वामतिदुष्टमष्टमसुतो हन्तेति हन्तेरितः
सन्त्रासात् स तु हन्तुमन्तिकगतां तन्वीं कृपाणीमधात् ॥ 37.7 ॥ 382

गृह्णानश्चिकुरेषु तां खलमतिः शौरेश्चिरं सान्त्वनैः
नो मुञ्चन् पुनरात्मजार्पणगिरा प्रीतोऽथ यातो गृहान्।
आद्यं त्वत्सहजं तथाऽर्पितमपि स्नेहेन नाहन्नसौ
दुष्टानामपि देव पुष्टकरुणा दृष्टा हि धीरेकदा ॥ 37.8 ॥ 383

तावत्त्वन्मनसैव नारदमुनिः प्रोचे स भोजेश्वरं
यूयं नन्वसुराः सुराश्च यदवो जानासि किं न प्रभो।
मायावी स हरिर्भवद्वधकृते भावी सुरप्रार्थना -
दित्याकर्ण्य यदूनदूधुनदसौ शौरेश्च सूनूनहन् ॥ 37.9 ॥ 384

प्राप्ते सप्तमगर्भतामहिपतौ त्वत्प्रेरणान्मायया
नीते माधव रोहिणीं त्वमपि भोः सच्चित्सुखैकात्मकः।
देवक्या जठरं विवेशिथ विभो संस्तूयमानः सुरैः
स त्वं कृष्ण विधूय रोगपटलीं भक्तिं परां देहि मे ॥ 37.10 ॥ 385

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तत्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टात्रिंशं दशकम् ॥

श्रीकृष्णावतारवर्णनम्

आनन्दरूप भगवन्नयि तेऽवतारे
प्राप्ते प्रदीप्तभवदङ्गनिरीयमाणैः।
कान्तिव्रजैरिव घनाघनमण्डलैर्द्या -
मावृण्वती विरुरुचे किल वर्षवेला ॥ **38.1** ॥ 386

आशासु शीतलतरासु पयोदतोयै -
राशासिताप्तिविवशेषु च सज्जनेषु।
नैशाकरोदयविधौ निशि मध्यमायां
क्लेशापहस्त्रिजगतां त्वमिहाऽविरासीः ॥ **38.2** ॥ 387

बाल्यस्पृशाऽपि वपुषा दधुषा विभूतीः
उद्यत्किरीटकटकाङ्गदहारभासा।
शङ्खारिवारिजगदापरिभासितेन
मेघासितेन परिलेसिथ सूतिगेहे ॥ **38.3** ॥ 388

वक्षःस्थलीसुखनिलीनविलासिलक्ष्मी -
मन्दाक्षलक्षितकटाक्षविमोक्षभेदैः।
तन्मन्दिरस्य खलकंसकृतामलक्ष्मी -
मुन्मार्जयन्निव विरेजिथ वासुदेव ॥ **38.4** ॥ 389

शौरिस्तु धीरमुनिमण्डलचेतसोऽपि
दूरस्थितं वपुरुदीक्ष्य निजेक्षणाभ्याम्।

आनन्दबाष्पपुलकोद्गमगद्गदार्द्र -
स्तुष्टाव दृष्टिमकरन्दरसं भवन्तम् ॥ **38.5** ॥ 390

देव प्रसीद परपूरुष तापवल्ली -
निर्लूनदात्र समनेत्र कलाविलासिन्।
खेदानपाकुरु कृपागुरुभिः कटाक्षै -
रित्यादि तेन मुदितेन चिरं नुतोऽभूः ॥ **38.6** ॥ 391

मात्रा च नेत्रसलिलास्तृतगात्रवल्या
स्तोत्रैरभिष्टुतगुणः करुणालयस्त्वम्।
प्राचीनजन्मयुगलं प्रतिबोध्य ताभ्यां
मातुर्गिरा दधिथ मानुषबालवेषम् ॥ **38.7** ॥ 392

त्वत्प्रेरितस्तदनु नन्दतनूजया ते
व्यत्यासमारचयितुं स हि शूरसूनुः।
त्वां हस्तयोरधृत चित्तविधार्यमार्यै -
रम्भोरुहस्थकलहंसकिशोररम्यम् ॥ **38.8** ॥ 393

जाता तदा पशुपसद्मनि योगनिद्रा
निद्राविमुद्रितमथाकृत पौरलोकम्।
त्वत्प्रेरणात् किमिव चित्रमचेतनैर्यद् -
द्वारैः स्वयं व्यघटि सङ्घटितैः सुगाढम् ॥ **38.9** ॥ 394

शेषेण भूरिफणवारितवारिणाऽथ
स्वैरं प्रदर्शितपथो मणिदीपितेन।
त्वां धारयन् स खलु धन्यतमः प्रतस्थे
सोऽयं त्वमीश मम नाशय रोगवेगान् ॥ **38.10** ॥ 395

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टात्रिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनचत्वारिंशं दशकम् ॥

योगमायानयनादिवर्णनम्

भवन्तमयमुद्वहन् यदुकुलोद्वहो निस्सरन्
दद‍र्श गगनोच्चलज्जलभरां कलिन्दात्मजाम्।
अहो सलिलसञ्चयः स पुनरैन्द्रजालोदितो
जलौघ इव तत्क्षणात् प्रपदमेयतामाययौ ॥ **39.1** ॥ 396

प्रसुप्तपशुपालिकां निभृतमारुदद्बालिका -
मपावृतकवाटिकां पशुपवाटिकामाविशन्।
भवन्तमयमर्पयन् प्रसवतल्पके तत्पदा -
द्वहन् कपटकन्यकां स्वपुरमागतो वेगतः ॥ **39.2** ॥ 397

ततस्त्वदनुजारवक्षपितनिद्रवेगद्रवद् -
भटोत्करनिवेदितप्रसववार्तयैवार्तिमान्।
विमुक्तचिकुरोत्करस्त्वरितमापतन् भोजरा -
डतुष्ट इव दृष्टवान् भगिनिकाकरे कन्यकाम् ॥ **39.3** ॥ 398

ध्रुवं कपटशालिनो मधुहरस्य माया भवे -
दसाविति किशोरिकां भगिनिकाकरालिङ्गिताम्।
द्विपो नलिनिकान्तरादिव मृणालिकामाक्षिप -
न्नयं त्वदनुजामजामुपलपट्टके पिष्टवान् ॥ **39.4** ॥ 399

ततो भवदुपासको झटिति मृत्युपाशादिव
प्रमुच्य तरसैव सा समधिरूढरूपान्तरा।

अधस्तलमजग्मुषी विकसदष्टबाहुस्फुर -
न्महायुधमहो गता किल विहायसा दिद्युते ॥ **39.5** ॥ 400

नृशंसतर कंस ते किमु मया विनिष्पिष्टया
बभूव भवदन्तकः क्वचन चिन्त्यतां ते हितम्।
इति त्वदनुजा विभो खलमुदीर्य तं जग्मुषी
मरुद्गणपणायिता भुवि च मन्दिराण्येयुषी ॥ **39.6** ॥ 401

प्रगे पुनरगात्मजावचनमीरिता भूभुजा
प्रलम्बबकपूतनाप्रमुखदानवा मानिनः।
भवन्निधनकाम्यया जगति बभ्रमुर्निर्भयाः
कुमारकविमारकाः किमिव दुष्करं निष्कृपैः ॥ **39.7** ॥ 402

ततः पशुपमन्दिरे त्वयि मुकुन्द नन्दप्रिया -
प्रसूतिशयनेशये रुदति किञ्चिदञ्चत्पदे।
विबुध्य वनिताजनैस्तनयसम्भवे घोषिते
मुदा किमु वदाम्यहो सकलमाकुलं गोकुलम् ॥ **39.8** ॥ 403

अहो खलु यशोदया नवकलायचेतोहरं
भवन्तमलमन्तिके प्रथममापिबन्त्या दृशा।
पुनः स्तनभरं निजं सपदि पाययन्त्या मुदा
मनोहरतनुस्पृशा जगति पुण्यवन्तो जिताः ॥ **39.9** ॥ 404

भवत्कुशलकाम्यया स खलु नन्दगोपस्तदा
प्रमोदभरसङ्कुलो द्विजकुलाय किन्नाददात्।
तथैव पशुपालकाः किमु न मङ्गलं तेनिरे
जगत्त्रितयमङ्गल त्वमिह पाहि मामामयात् ॥ **39.10** ॥ 405

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनचत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चत्वारिंशं दशकम् ॥

पूतनामोक्षवर्णनम्

तदनु नन्दममन्दशुभास्पदं
नृपपुरीं करदानकृते गतम्।
समवलोक्य जगाद भवत्पिता
विदितकंससहायजनोद्यमः ॥ **40.1** ॥ 406

अयि सखे तव बालकजन्म मां
सुखयतेऽद्य निजात्मजजन्मवत्।
इति भवत्पितृतां व्रजनायके
समधिरोप्य शशंस तमादरात् ॥ **40.2** ॥ 407

इह च सन्त्यनिमित्तशतानि ते
कटकसीम्नि ततो लघु गम्यताम्।
इति च तद्वचसा व्रजनायको
भवदपायभिया द्रुतमाययौ ॥ **40.3** ॥ 408

अवसरे खलु तत्र च काचन
व्रजपदे मधुराकृतिरङ्गना।
तरलषट्पदलालितकुन्तला
कपटपोतक ते निकटं गता ॥ **40.4** ॥ 409

सपदि सा हृतबालकचेतना
निशिचरान्वयजा किल पूतना।

व्रजवधूष्विह केयमिति क्षणं
विमृशतीषु भवन्तमुपाददे ॥ **40.5** ॥ 410

ललितभावविलासहृतात्मभि -
र्युवतिभिः प्रतिरोद्धुमपारिता।
स्तनमसौ भवनान्तनिषेदुषी
प्रददुषी भवते कपटात्मने ॥ **40.6** ॥ 411

समधिरुह्य तदङ्कमशङ्कित -
स्त्वमथ बालकलोपनरोषितः।
महदिवाम्रफलं कुचमण्डलं
प्रतिचुचूषिथ दुर्विषदूषितम् ॥ **40.7** ॥ 412

असुभिरेव समं धयति त्वयि
स्तनमसौ स्तनितोपमनिस्वना।
निरपतद्भयदायि निजं वपुः
प्रतिगता प्रविसार्य भुजावुभौ ॥ **40.8** ॥ 413

भयदघोषणभीषणविग्रह -
श्रवणदर्शनमोहितवल्लवे।
व्रजपदे तदुरः स्थलखेलनं
ननु भवन्तमगृह्णत गोपिकाः ॥ **40.9** ॥ 414

भुवनमङ्गलनामभिरेव ते
युवतिभिर्बहुधा कृतरक्षणः।
त्वमयि वातनिकेतननाथ मा -
मगदयन् कुरु तावकसेवकम् ॥ **40.10** ॥ 415

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकचत्वारिंशं दशकम् ॥

पूतनाशरीरदाहवर्णनम्, गोपीनां बालाललनकौतुकवर्णनम् च

व्रजेश्वरः शौरिवचो निशम्य
समाव्रजन्नध्वनि भीतचेताः।
निष्पिष्टनिश्शेषतरुं निरीक्ष्य
कञ्चित्पदार्थं शरणं गतस्त्वाम् ॥ **41.1** ॥ 416

निशम्य गोपीवचनादुदन्तं
सर्वेऽपि गोपा भयविस्मयान्धाः।
त्वत्पातितं घोरपिशाचदेहं
देहुर्विदूरेऽथ कुठारकृत्तम् ॥ **41.2** ॥ 417

त्वत्पीतपूतस्तनतच्छरीरात्
समुच्चलन्नुच्चतरो हि धूमः।
शङ्कामधादागरवः किमेष
किं चान्दनो गौल्गुलवोऽथवेति ॥ **41.3** ॥ 418

मदङ्गसङ्गस्य फलं न दूरे
क्षणेन तावत् भवतामपि स्यात्।
इत्युल्लपन् वल्लवतल्लजेभ्यः
त्वं पूतनामातनुथाः सुगन्धिम् ॥ **41.4** ॥ 419

चित्रं पिशाच्या न हतः कुमारः
चित्रं पुरैवाकथि शौरिणेदम्।

इति प्रशंसन् किल गोपलोको
भवन्मुखालोकरसे न्यमाङ्क्षीत् ॥ **41.5** ॥ 420

दिने दिनेऽथ प्रतिवृद्धलक्ष्मी -
रक्षीणमाङ्गल्यशतो व्रजोऽयम्।
भवन्निवासादयि वासुदेव
प्रमोदसान्द्रः परितो विरेजे ॥ **41.6** ॥ 421

गृहेषु ते कोमलरूपहास -
मिथः कथासङ्कुलिताः कमन्यः।
वृत्तेषु कृत्येषु भवन्निरीक्षा -
समागताः प्रत्यहमत्यनन्दन् ॥ **41.7** ॥ 422

अहो कुमारो मयि दत्तदृष्टिः
स्मितं कृतं मां प्रति वत्सकेन।
एह्येहि मामित्युपसार्य पाणी
त्वयीश किं किं न कृतं वधूभिः ॥ **41.8** ॥ 423

भवद्वपुः स्पर्शनकौतुकेन
करात्करं गोपवधूजनेन।
नीतस्त्वमाताम्रसरोजमाला -
व्यालम्बिलोलम्बतुलामलासीः ॥ **41.9** ॥ 424

निपाययन्ती स्तनमङ्कगं त्वां
विलोकयन्ती वदनं हसन्ती।
दशां यशोदा कतमान्न भेजे
स तादृशः पाहि हरे गदान्माम् ॥ **41.10** ॥ 425

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकचत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्विचत्वारिंशं दशकम् ॥

शकटासुरवधवर्णनम्

कदापि जन्मर्क्षदिने तव प्रभो
निमन्त्रितज्ञातिवधूमहीसुरा।
महानसस्त्वां सविधे निधाय सा
महानसादौ ववृते व्रजेश्वरी ॥ **42.1** ॥ 426

ततो भवत्त्राणनियुक्तबालक -
प्रभीतिसङ्क्रन्दनसङ्कुलारवैः।
विमिश्रमश्रावि भवत्समीपतः
परिस्फुटद्दारुचटच्चटारवः ॥ **42.2** ॥ 427

ततस्तदाकर्णनसम्भ्रमश्रम -
प्रकम्पिवक्षोजभरा व्रजाङ्गनाः।
भवन्तमन्तर्ददृशुस्समन्ततो
विनिष्पतद्दारुणदारुमध्यगम् ॥ **42.3** ॥ 428

शिशोरहो किं किमभूदिति द्रुतं
प्रधाव्य नन्दः पशुपाश्च भूसुराः।
भवन्तमालोक्य यशोदया धृतं
समाश्वसन्नश्रुजलार्द्रलोचनाः ॥ **42.4** ॥ 429

कस्को नु कौतस्कुत एष विस्मयो
विशङ्कटं यच्छकटं विपाटितम्।

न कारणं किञ्चिदिहेति ते स्थिताः
स्वनासिकादत्तकरास्त्वदीक्षकाः ॥ **42.5** ॥ 430

कुमारकस्यास्य पयोधरार्थिनः
प्ररोदने लोलपदाम्बुजाहतम्।
मया मया दृष्टमनो विपर्यगा -
दितीश ते पालकबालका जगुः ॥ **42.6** ॥ 431

भिया तदा किञ्चिदजानतामिदं
कुमारकाणामतिदुर्घटं वचः।
भवत्प्रभावाविदुरैरितीरितं
मनागिवाशङ्क्यत दृष्टपूतनैः ॥ **42.7** ॥ 432

प्रवालताम्रं किमिदं पदं क्षतं
सरोजरम्यौ नु करौ विरोजितौ।
इति प्रसर्पत्करुणातरङ्गिता -
स्त्वदङ्गमापस्पृशुरङ्गनाजनाः ॥ **42.8** ॥ 433

अये सुतं देहि जगत्पतेः कृपा -
तरङ्गपातात्परिपातमद्य मे।
इति स्म सङ्गृह्य पिता त्वदङ्गकं
मुहुर्मुहुः श्लिष्यति जातकण्टकः ॥ **42.9** ॥ 434

अनोनिलीनः किल हन्तुमागतः
सुरारिरेवं भवता विहिंसितः।
रजोऽपि नो दृष्टममुष्य तत्कथं
स शुद्धसत्त्वे त्वयि लीनवान् ध्रुवम् ॥ **42.10** ॥ 435

प्रपूजितैस्तत्र ततो द्विजातिभि -
र्विशेषतो लम्भितमङ्गलाशिषः।

व्रजं निजैर्बाल्यरसैर्विमोहयन्
मरुत्पुराधीश रुजां जहीहि मे ॥ **42.11** ॥ 436

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्विचत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिचत्वारिंशं दशकम् ॥

तृणावर्तवधवर्णनम्

त्वामेकदा गुरुमरुत्पुरनाथ वोढुं
गाढाधिरूढगरिमाणमपारयन्ती।
माता निधाय शयने किमिदं बतेति
ध्यायन्त्यचेष्टत गृहेषु निविष्टशङ्का ॥ **43.1** ॥ 437

तावद्विदूरमुपकर्णितघोरघोष -
व्याजृम्भिपांसुपटलीपरिपूरिताशः।
वात्यावपुस्स किल दैत्यवरस्तृणाव -
र्ताख्यो जहार जनमानसहारिणं त्वाम् ॥ **43.2** ॥ 438

उद्दामपांसुतिमिराहतदृष्टिपाते
द्रष्टुं किमप्यकुशले पशुपाललोके।
हा बालकस्य किमिति त्वदुपान्तमाप्ता
माता भवन्तमविलोक्य भृशं रुरोद ॥ **43.3** ॥ 439

तावत् स दानववरोऽपि च दीनमूर्ति -
र्भावत्कभारपरिधारणलूनवेगः।
सङ्कोचमाप तदनु क्षतपांसुघोषे
घोषे व्यतायत भवज्जननीनिनादः ॥ **43.4** ॥ 440

रोदोपकर्णनवशादुपगम्य गेहं
क्रन्दत्सु नन्दमुखगोपकुलेषु दीनः।

त्वां दानवस्त्वखिलमुक्तिकरं मुमुक्षु -
स्त्वय्यप्रमुञ्चति पपात वियत्प्रदेशात्॥ **43.5** ॥ 441

रोदाकुलास्तदनु गोपगणा बहिष्ठ -
पाषाणपृष्ठभुवि देहमतिस्थविष्ठम्।
प्रैक्षन्त हन्त निपतन्तममुष्य वक्ष -
स्यक्षीणमेव च भवन्तमलं हसन्तम्॥ **43.6** ॥ 442

ग्रावप्रपातपरिपिष्टगरिष्ठदेह -
भ्रष्टासुदुष्टदनुजोपरि धृष्टहासम्।
आघ्नानमम्बुजकरेण भवन्तमेत्य
गोपा दधुर्गिरिवरादिव नीलरत्नम्॥ **43.7** ॥ 443

एकैकमाशु परिगृह्य निकामनन्द -
न्नन्दादिगोपपरिरब्धविचुम्बिताङ्गम्।
आदातुकामपरिशङ्कितगोपनारी -
हस्ताम्बुजप्रपतितं प्रणुमो भवन्तम्॥ **43.8** ॥ 444

भूयोऽपि किन्नु कृणुमः प्रणतार्तिहारी
गोविन्द एव परिपालयतात् सुतं नः।
इत्यादि मातरपितृप्रमुखैस्तदानीं
सम्प्रार्थितस्त्वदवनाय विभो त्वमेव॥ **43.9** ॥ 445

वातात्मकं दनुजमेवमयि प्रधून्वन्
वातोद्भवान् मम गदान् किमु नो धुनोषि।
किं वा करोमि पुनरप्यनिलालयेश
निश्शेषरोगशमनं मुहुरर्थये त्वाम्॥ **43.10** ॥ 446

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिचत्वारिंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुश्चत्वारिंशं दशकम् ॥

जातकर्मनामकरणवर्णनम्

गूढं वसुदेवगिरा
कर्तुं ते निष्क्रियस्य संस्कारान्।
हृद्गतहोरातत्त्वो
गर्गमुनिस्त्वद्गृहं विभो गतवान् ॥ **44.1** ॥ 447

नन्दोऽथ नन्दितात्मा
वृन्दिष्टं मानयन्नमुं यमिनाम्।
मन्दस्मितार्द्रमूचे
त्वत्संस्कारान् विधातुमुत्सुकधीः ॥ **44.2** ॥ 448

यदुवंशाचार्यत्वात्
सुनिभृतमिदमार्य कार्यमिति कथयन्।
गर्गो निर्गतपुलक -
श्चक्रे तव साग्रजस्य नामानि ॥ **44.3** ॥ 449

कथमस्य नाम कुर्वे
सहस्रनाम्नो ह्यनन्तनाम्नो वा।
इति नूनं गर्गमुनि -
श्चक्रे तव नाम नाम रहसि विभो ॥ **44.4** ॥ 450

कृषिधातुणकाराभ्यां
सत्तानन्दात्मतां किलाभिलपत्।

जगदघकर्षित्वं वा
    कथयदृषिः कृष्णनाम ते व्यतनोत् ॥ **44.5** ॥ 451

अन्यांश्च नामभेदान्
    व्याकुर्वन्नग्रजे च रामादीन्।
अतिमानुषानुभावं
    न्यगदत्त्वामप्रकाशयन् पित्रे ॥ **44.6** ॥ 452

स्निह्यति यस्तव पुत्रे
    मुह्यति स न मायिकैः पुनः शोकैः।
द्रुह्यति यस्स तु नश्ये -
    दित्यवदत् ते महत्त्वमृषिवर्यः ॥ **44.7** ॥ 453

जेष्यति बहुतरदैत्यान्
    नेष्यति निजबन्धुलोकममलपदम्।
श्रोष्यति सुविमलकीर्ती -
    रस्येति भवद्विभूतिमृषिरूचे ॥ **44.8** ॥ 454

अमुनैव सर्वदुर्गं
    तरितास्थ कृतास्थमत्र तिष्ठध्वम्।
हरिरेवेत्यनभिलप -
    न्नित्यादि त्वामवर्णयत् स मुनिः ॥ **44.9** ॥ 455

गर्गेऽथ निर्गतेऽस्मिन्
    नन्दितनन्दादिनन्द्यमानस्त्वम्।
मद्गदमुद्गतकरुणो
    निर्गमय श्रीमरुत्पुराधीश ॥ **44.10** ॥ 456

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुश्चत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चचत्वारिंशं दशकम् ॥

कृष्णस्य बालक्रीडावर्णनम्

अयि सबल मुरारे पाणिजानुप्रचारैः
किमपि भवनभागान् भूषयन्तौ भवन्तौ।
चलितचरणकञ्जौ मञ्जुमञ्जीरशिञ्जा -
श्रवणकुतुकभाजौ चेरतुश्चारुवेगात् ॥ **45.1** ॥ 457

मृदु मृदु विहसन्तावुन्मिषद्दन्तवन्तौ
वदनपतितकेशौ दृश्यपादाब्जदेशौ।
भुजगलितकरान्तव्यालगत् कङ्कणाङ्कौ
मतिमहरतमुच्चैः पश्यतां विश्वनृणाम् ॥ **45.2** ॥ 458

अनुसरति जनौघे कौतुकव्याकुलाक्षे
किमपि कृतनिनादं व्याहसन्तौ द्रवन्तौ।
वलितवदनपद्मं पृष्ठतो दत्तदृष्टी
किमिव न विदधाथे कौतुकं वासुदेव ॥ **45.3** ॥ 459

द्रुतगतिषु पतन्तावुत्थितौ लिप्तपङ्कौ
दिवि मुनिभिरपङ्कैः सस्मितं वन्द्यमानौ।
द्रुतमथ जननीभ्यां सानुकम्पं गृहीतौ
मुहुरपि परिरब्धौ द्राग्युवां चुम्बितौ च ॥ **45.4** ॥ 460

स्नुतकुचभरमङ्के धारयन्ती भवन्तं
तरलमति यशोदा स्तन्यदा धन्यधन्या।

कपटपशुप मध्ये मुग्धहासाङ्कुरं ते
दशनमुकुलहृद्यं वीक्ष्य वक्त्रं जहर्ष ॥ **45.5** ॥ 461

तदनु चरणचारी दारकैस्साकमारा -
न्निलयततिषु खेलन् बालचापल्यशाली ।
भवनशुकविलालान् वत्सकांश्चानुधावन्
कथमपि कृतहासैर्गोपकैर्वारितोऽभूः ॥ **45.6** ॥ 462

हलधरसहितस्त्वं यत्र यत्रोपयातो
विवशपतितनेत्रास्तत्र तत्रैव गोप्यः ।
विगलितगृहकृत्या विस्मृतापत्यभृत्या
मुरहर मुहुरत्यन्ताकुला नित्यमासन् ॥ **45.7** ॥ 463

प्रतिनवनवनीतं गोपिकादत्तमिच्छन्
कलपदमुपगायन् कोमलं क्वापि नृत्यन् ।
सदययुवतिलोकैरर्पितं सर्पिरश्नन्
क्वचन नवविपक्वं दुग्धमप्यापिबस्त्वम् ॥ **45.8** ॥ 464

मम खलु बलिगेहे याचनं जातमास्ता -
मिह पुनरबलानामग्रतो नैव कुर्वे ।
इति विहितमतिः किं देव सन्त्यज्य याच्ञां
दधिघृतमहरस्त्वं चारुणा चोरणेन ॥ **45.9** ॥ 465

तव दधिघृतमोषे घोषयोषाजनाना -
मभजत हृदि रोषो नावकाशं न शोकः ।
हृदयमपि मुषित्वा हर्षसिन्धौ न्यधास्त्वं
स मम शमय रोगान् वातगेहाधिनाथ ॥ **45.10** ॥ 466

शाखाग्रेऽथ विधुं विलोक्य फलमित्यम्बां च तातं मुहुः
सम्प्रार्थ्याथ तदा तदीय वचसा प्रोत्क्षिप्त बाहौ त्वयि।
चित्रं देव शशी स ते करमगात् किं ब्रूमहे सम्पत -
ज्ज्योतिर्मण्डलपूरिताखिलवपुः प्रागा विराड्रूपताम्॥ 45.11 ॥ 467

किं किं बतेदमिति सम्भ्रम भाजमेनं
ब्रह्मार्णवे क्षणममुं परिमज्य तातम्।
मायां पुनस्तनयमोहमयीं वितन्व -
न्नानन्दचिन्मय जगन्मय पाहि रोगात्॥ 45.12 ॥ 468

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चचत्वारिंशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षट्चत्वारिंशं दशकम् ॥

विश्वरूपप्रदर्शनवर्णनम्

अयि देव पुरा किल त्वयि
स्वयमुत्तानशये स्तनन्धये।
परिजृम्भणतो व्यपावृते
वदने विश्वमचष्ट वल्लवी ॥ **46.1** ॥ 469

पुनरप्यथ बालकैः समं
त्वयि लीलानिरते जगत्पते।
फलसञ्चयवञ्चनक्रुधा
तव मृद्भोजनमूचुरर्भकाः ॥ **46.2** ॥ 470

अयि ते प्रलयावधौ विभो
क्षितितोयादिसमस्तभक्षिणः।
मृदुपाशनतो रुजा भवे -
दिति भीता जननी चुकोप सा ॥ **46.3** ॥ 471

अयि दुर्विनयात्मक त्वया
किमु मृत्सा बत वत्स भक्षिता।
इति मातृगिरं चिरं विभो
वितथां त्वं प्रतिजज्ञिषे हसन् ॥ **46.4** ॥ 472

अयि ते सकलैर्विनिश्चिते
विमतिश्चेद्वदनं विदार्यताम्।

इति मातृविभर्त्सितो मुखं
    विकसत्पद्मनिभं व्यदारयः ॥ **46.5** ॥ 473

अपि मृल्लवदर्शनोत्सुकां
    जननीं तां बहु तर्पयन्निव।
पृथिवीं निखिलां न केवलं
    भुवनान्यप्यखिलान्यदीदृशः ॥ **46.6** ॥ 474

कुहचिद्वनमम्बुधिः क्वचित्
    क्वचिदभ्रं कुहचिद्रसातलम्।
मनुजा दनुजाः क्वचित् सुरा
    ददृशे किं न तदा त्वदानने ॥ **46.7** ॥ 475

कलशाम्बुधिशायिनं पुनः
    परवैकुण्ठपदाधिवासिनम्।
स्वपुरश्च निजार्भकात्मकं
    कतिधा त्वां न ददर्श सा मुखे ॥ **46.8** ॥ 476

विकसद्भुवने मुखोदरे
    ननु भूयोऽपि तथाविधाननः।
अनया स्फुटमीक्षितो भवा -
    ननवस्थां जगतां बतातनोत् ॥ **46.9** ॥ 477

धृततत्त्वधियं तदा क्षणं
    जननीं तां प्रणयेन मोहयन्।
स्तनमम्ब दिशेत्युपासजन्
    भगवन्नद्भुतबाल पाहि माम् ॥ **46.10** ॥ 478

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षड्चत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तचत्वारिंशं दशकम् ॥

उलूखलबन्धनवर्णनम्

एकदा दधिविमाथकारिणीं
मातरं समुपसेदिवान् भवान्।
स्तन्यलोलुपतया निवारय -
न्नङ्कमेत्य पपिवान् पयोधरौ॥ **47.1** ॥ 479

अर्धपीतकुचकुड्मले त्वयि
स्निग्धहासमधुराननाम्बुजे।
दुग्धमीश दहने परिस्रुतं
धर्तुमाशु जननी जगाम ते॥ **47.2** ॥ 480

सामिपीतरसभङ्गसङ्गत -
क्रोधभारपरिभूतचेतसा।
मन्थदण्डमुपगृह्य पाटितं
हन्त देव दधिभाजनं त्वया॥ **47.3** ॥ 481

उच्चलद्ध्वनितमुच्चकैस्तदा
सन्निशम्य जननी समाद्रुता।
त्वद्यशोविसरवद् ददर्श सा
सद्य एव दधि विस्तृतं क्षितौ॥ **47.4** ॥ 482

वेदमार्गपरिमार्गितं रुषा
त्वामवीक्ष्य परिमार्गयन्त्यसौ।

सन्ददर्श सुकृतिन्युलूखले
    दीयमाननवनीतमोतवे ॥ **47.5** ॥ 483

त्वां प्रगृह्य बत भीतिभावना -
    भासुराननसरोजमाशु सा।
रोषरूषितमुखी सखीपुरो
    बन्धनाय रशनामुपाददे ॥ **47.6** ॥ 484

बन्धुमिच्छति यमेव सज्जन -
    स्तं भवन्तमयि बन्धुमिच्छती।
सा नियुज्य रशनागुणान् बहून्
    द्व्यङ्गुलोनमखिलं किलैक्षत ॥ **47.7** ॥ 485

विस्मितोत्स्मितसखीजनेक्षितां
    स्विन्नसन्नवपुषं निरीक्ष्य ताम्।
नित्यमुक्तवपुरप्यहो हरे
    बन्धमेव कृपयाऽन्वमन्यथाः ॥ **47.8** ॥ 486

स्थीयतां चिरमुलूखले खले -
    त्यागता भवनमेव सा यदा।
प्रागुलूखलबिलान्तरे तदा
    सर्पिरर्पितमदन्नवास्थिथाः ॥ **47.9** ॥ 487

यद्यपाशसुगमो विभो भवान्
    संयतः किमु सपाशयाऽनया।
एवमादि दिविजैरभिष्टुतो
    वातनाथ परिपाहि मां गदात् ॥ **47.10** ॥ 488

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तचत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टचत्वारिंशं दशकम् ॥

यमलार्जुनभञ्जनवर्णनम्

मुदा सुरौघैस्त्वमुदारसम्मदै -
रुदीर्य दामोदर इत्यभिष्टुतः।
मृदूदरः स्वैरमुलूखले लग -
न्नदूरतो द्वौ ककुभावुदैक्षथाः ॥ **48.1** ॥ 489

कुबेरसूनुर्नलकूबराभिधः
परो मणिग्रीव इति प्रथां गतः।
महेशसेवाधिगतश्रियोन्मदौ
चिरं किल त्वद्विमुखावखेलताम् ॥ **48.2** ॥ 490

सुरापगायां किल तौ मदोत्कटौ
सुरापगायद्बहुयौवतावृतौ।
विवाससौ केलिपरौ स नारदो
भवत्पदैकप्रवणो निरैक्षत ॥ **48.3** ॥ 491

भिया प्रियालोकमुपात्तवाससं
पुरो निरीक्ष्यापि मदान्धचेतसौ।
इमौ भवद्भक्त्युपशान्तिसिद्धये
मुनिर्जगौ शान्तिमृते कुतः सुखम् ॥ **48.4** ॥ 492

युवामवाप्तौ ककुभात्मतां चिरं
हरिं निरीक्ष्याथ पदं स्वमाप्नुतम्।

इतीरितौ तौ भवदीक्षणस्पृहां
    गतौ व्रजान्ते ककुभौ बभूवतुः ॥ **48.5** ॥ 493

अतन्द्रमिन्द्रद्रुयुगं तथाविधं
    समेयुषा मन्थरगामिना त्वया।
तिरायितोलूखलरोधनिर्धुतौ
    चिराय जीर्णौ परिपातितौ तरू ॥ **48.6** ॥ 494

अभाजि शाखिद्वितयं यदा त्वया
    तदैव तद्गर्भतलान्निरेयुषा।
महात्विषा यक्षयुगेन तत्क्षणा -
    दभाजि गोविन्द भवानपि स्तवैः ॥ **48.7** ॥ 495

इहान्यभक्तोऽपि समेष्यति क्रमात्
    भवन्तमेतौ खलु रुद्रसेवकौ।
मुनिप्रसादाद्भवदङ्घ्रिमागतौ
    गतौ वृणानौ खलु भक्तिमुत्तमाम् ॥ **48.8** ॥ 496

ततस्तरूद्दारणदारुणारव -
    प्रकम्पिसम्पातिनि गोपमण्डले।
विलज्जितत्वज्जननीमुखेक्षिणा
    व्यमोक्षि नन्देन भवान् विमोक्षदः ॥ **48.9** ॥ 497

महीरुहोर्मध्यगतो बतार्भको
    हरेः प्रभावादपरिक्षतोऽधुना।
इति ब्रुवाणैर्गमितो गृहं भवान्
    मरुत्पुराधीश्वर पाहि मां गदात् ॥ **48.10** ॥ 498

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टचत्वारिंशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनपञ्चाशं दशकम् ॥

वृन्दावनगमनवर्णनम्

भवत्प्रभावाविदुरा हि गोपा -
 स्तरुप्रपातादिकमत्र गोष्ठे।
अहेतुमुत्पातगणं विशङ्क्य
 प्रयातुमन्यत्र मनो वितेनुः ॥ **49.1** ॥ 499

तत्रोपनन्दाभिधगोपवर्यो
 जगौ भवत्प्रेरणयैव नूनम्।
इतः प्रतीच्यां विपिनं मनोज्ञं
 वृन्दावनं नाम विराजतीति ॥ **49.2** ॥ 500

बृहद्वनं तत् खलु नन्दमुख्या
 विधाय गौष्ठीनमथ क्षणेन।
त्वदन्वितत्वज्जननीनिविष्ट -
 गरिष्ठयानानुगता विचेलुः ॥ **49.3** ॥ 501

अनोमनोज्ञध्वनिधेनुपाली -
 खुरप्रणादान्तरतो वधूभिः।
भवद्विनोदालपिताक्षराणि
 प्रपीय नाज्ञायत मार्गदैर्घ्यम् ॥ **49.4** ॥ 502

निरीक्ष्य वृन्दावनमीश नन्द -
 त्प्रसूनकुन्दप्रमुखद्रुमौघम्।

अमोदथाः शाद्वलसान्द्रलक्ष्म्या
    हरिन्मणीकुट्टिमपुष्टशोभम्॥ **49.5** ॥ 503

नवाकनिर्व्यूढनिवासभेदे -
    ष्वशेषगोपेषु सुखासितेषु।
वनश्रियं गोपकिशोरपाली -
    विमिश्रितः पर्यगलोकथास्त्वम्॥ **49.6** ॥ 504

अरालमार्गागतनिर्मलापां
    मरालकूजाकृतनर्मलापाम्।
निरन्तरस्मेरसरोजवक्त्रां
    कलिन्दकन्यां समलोकयस्त्वम्॥ **49.7** ॥ 505

मयूरकेकाशतलोभनीयं
    मयूखमालाशबलं मणीनाम्।
विरिञ्चलोकस्पृशमुच्चशृङ्गै -
    र्गिरिं च गोवर्धनमैक्षथास्त्वम्॥ **49.8** ॥ 506

समं ततो गोपकुमारकैस्त्वं
    समन्ततो यत्र वनान्तमागाः।
ततस्ततस्तां कुटिलामपश्यः
    कलिन्दजां रागवतीमिवैकाम्॥ **49.9** ॥ 507

तथाविधेऽस्मिन् विपिने पशव्ये
    समुत्सुको वत्सगणप्रचारे।
चरन् सरामोऽथ कुमारकैस्त्वं
    समीरगेहाधिप पाहि रोगात्॥ **49.10** ॥ 508

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनपञ्चाशं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चाशं दशकम् ॥

वत्सासुरवधवर्णनम्, बकासुरवधवर्णनं च

तरलमधुकृद्वृन्दे वृन्दावनेऽथ मनोहरे
पशुपशिशुभिः साकं वत्सानुपालनलोलुपः।
हलधरसखो देव श्रीमन् विचेरिथ धारयन्
गवलमुरलीवेत्रं नेत्राभिरामतनुद्युतिः॥ **50.1** ॥ 509

विहितजगतीरक्षं लक्ष्मीकराम्बुजलालितं
ददति चरणद्वन्द्वं वृन्दावने त्वयि पावने।
किमिव न बभौ सम्पत्सम्पूरितं तरुवल्लरी -
सलिलधरणीगोत्रक्षेत्रादिकं कमलापते॥ **50.2** ॥ 510

विलसदुलपे कान्तारान्ते समीरणशीतले
विपुलयमुनातीरे गोवर्धनाचलमूर्धसु।
ललितमुरलीनादः सञ्चारयन् खलु वात्सकं
क्वचन दिवसे दैत्यं वत्साकृतिं त्वमुदैक्षथाः॥ **50.3** ॥ 511

रभसविलसत्पुच्छं विच्छायतोऽस्य विलोकयन्
किमपि वलितस्कन्धं रन्ध्रप्रतीक्षमुदीक्षितम्।
तमथ चरणे बिभ्रद्विभ्रामयन् मुहुरुच्चकैः
कुहचन महावृक्षे चिक्षेपिथ क्षतजीवितम्॥ **50.4** ॥ 512

निपतति महादैत्ये जात्या दुरात्मनि तत्क्षणं
निपतनजवक्षुण्णक्षोणीरुहक्षतकानने।

दिवि परिमिलद्वृन्दा वृन्दारकाः कुसुमोत्करैः
शिरसि भवतो हर्षाद्वर्षन्ति नाम तदा हरे ॥ **50.5** ॥ 513

सुरभिलतमा मूर्धन्यूर्ध्वं कुतः कुसुमावली
निपतति तवेत्युक्तो बालैः सहेलमुदैरयः।
झटिति दनुजक्षेपेणोर्ध्वं गतस्तरुमण्डलात्
कुसुमनिकरः सोऽयं नूनं समेति शनैरिति ॥ **50.6** ॥ 514

क्वचन दिवसे भूयो भूयस्तरे परुषातपे
तपनतनयापाथः पातुं गता भवदादयः।
चलितगरुतं प्रेक्षामासुर्बकं खलु विस्मृतं
क्षितिधरगरुच्छेदे कैलासशैलमिवापरम् ॥ **50.7** ॥ 515

पिबति सलिलं गोपव्राते भवन्तमभिद्रुतः
स किल निगिलन्नग्निप्रख्यं पुनर्द्रुतमुद्वमन्।
दलयितुमगात् त्रोट्याः कोट्या तदाऽऽशु भवान् विभो
खलजनभिदाचुञ्चुश्चञ्चू प्रगृह्य ददार तम् ॥ **50.8** ॥ 516

सपदि सहजां सन्द्रष्टुं वा मृतां खलु पूतना -
मनुजमघमप्यग्रे गत्वा प्रतीक्षितुमेव वा।
शमननिलयं याते तस्मिन् बके सुमनोगणे
किरति सुमनोवृन्दं वृन्दावनात् गृहमैयथाः ॥ **50.9** ॥ 517

ललितमुरलीनादं दूरान्निशम्य वधूजनै -
स्त्वरितमुपगम्यारादारूढमोदमुदीक्षितः।
जनितजननीनन्दानन्दः समीरणमन्दिर -
प्रथितवसते शौरे दूरीकुरुष्व ममामयान् ॥ **50.10** ॥ 518

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकपञ्चाशं दशकम् ॥

अघासुरवधवर्णनम्

कदाचन व्रजशिशुभिः समं भवान्
वनाशने विहितमतिः प्रगेतराम्।
समावृतो बहुतरवत्समण्डलैः
सतेमनैर्निरगमदीश जेमनैः ॥ **51.1** ॥ 519

विनिर्यतस्तव चरणाम्बुजद्वया -
दुदञ्चितं त्रिभुवनपावनं रजः।
महर्षयः पुलकधरैः कलेबरै -
रुदूहिरे धृतभवदीक्षणोत्सवाः ॥ **51.2** ॥ 520

प्रचारयत्यविरलशाद्वले तले
पशून् विभो भवति समं कुमारकैः।
अघासुरो न्यरुणदघाय वर्तनीं
भयानकः सपदि शयानकाकृतिः ॥ **51.3** ॥ 521

महाचलप्रतिमतनोर्गुहानिभ -
प्रसारितप्रथितमुखस्य कानने।
मुखोदरं विहरणकौतुकाद्गताः
कुमारकाः किमपि विदूरगे त्वयि ॥ **51.4** ॥ 522

प्रमादतः प्रविशति पन्नगोदरं
क्वथत्तनौ पशुपकुले सवात्सके।

विदन्निदं त्वमपि विवेशिथ प्रभो
सुहृज्जनं विशरणमाशु रक्षितुम् ॥ **51.5** ॥ 523

गलोदरे विपुलितवर्ष्मणा त्वया
महोरगे लुठति निरुद्धमारुते।
द्रुतं भवान् विदलितकण्ठमण्डलो
विमोचयन् पशुपपशून् विनिर्ययौ ॥ **51.6** ॥ 524

क्षणं दिवि त्वदुपगमार्थमास्थितं
महासुरप्रभवमहो महो महत्।
विनिर्गते त्वयि तु निलीनमञ्जसा
नभःस्थले ननृतुरथो जगुः सुराः ॥ **51.7** ॥ 525

सविस्मयैः कमलभवादिभिः सुरै -
रनुद्रुतस्तदनु गतः कुमारकैः।
दिने पुनस्तरुणदशामुपेयुषि
स्वकैर्भवानतनुत भोजनोत्सवम् ॥ **51.8** ॥ 526

विषाणिकामपि मुरलीं नितम्बके
निवेशयन् कबलधरः कराम्बुजे।
प्रहासयन् कलवचनैः कुमारकान्
बुभोजिथ त्रिदशगणैर्मुदा नुतः ॥ **51.9** ॥ 527

सुखाशनं त्विह तव गोपमण्डले
मखाशनात् प्रियमिव देवमण्डले।
इति स्तुतस्त्रिदशवरैर्जगत्पते
मरुत्पुरीनिलय गदात् प्रपाहि माम् ॥ **51.10** ॥ 528

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्विपञ्चाशं दशकम् ॥

ब्रह्मकृतवत्सापहारवर्णनम्

अन्यावतारनिकरेष्वनिरीक्षितं ते
भूमातिरेकमभिवीक्ष्य तदाघमोक्षे।
ब्रह्मा परीक्षितुमनाः स परोक्षभावं
निन्येऽथ वत्सकगणान् प्रवितत्य मायाम् ॥ 52.1 ॥ 529

वत्सानवीक्ष्य विवशे पशुपोत्करे ता -
नानेतुकाम इव धातृमतानुवर्ती।
त्वं सामिभुक्तकबलो गतवांस्तदानीं
भुक्तांस्तिरोऽधित सरोजभवः कुमारान् ॥ 52.2 ॥ 530

वत्सायितस्तदनु गोपगणायितस्त्वं
शिक्यादिभाण्डमुरलीगवलादिरूपः।
प्राग्वद्विहृत्य विपिनेषु चिराय सायं
त्वं मायया‌ऽथ बहुधा व्रजमाययाथ ॥ 52.3 ॥ 531

त्वामेव शिक्यगवलादिमयं दधानो
भूयस्त्वमेव पशुवत्सकबालरूपः।
गोरूपिणीभिरपि गोपवधूमयीभि -
रासादितोऽसि जननीभिरतिप्रहर्षात् ॥ 52.4 ॥ 532

जीवं हि कञ्चिदभिमानवशात्स्वकीयं
मत्वा तनूज इति रागभरं वहन्त्यः।

आत्मानमेव तु भवन्तमवाप्य सूनुं
प्रीतिं ययुर्न कियतीं वनिताश्च गावः ॥ **52.5** ॥ 533

एवं प्रतिक्षणविजृम्भितहर्षभार -
निश्शेषगोपगणलालितभूरिमूर्तिम्।
त्वामग्रजोऽपि बुबुधे किल वत्सरान्ते
ब्रह्मात्मनोरपि महान् युवयोर्विशेषः ॥ **52.6** ॥ 534

वर्षावधौ नवपुरातनवत्सपालान्
दृष्ट्वा विवेकमसृणे द्रुहिणे विमूढे।
प्रादीदृशः प्रतिनवान् मकुटाङ्गदादि -
भूषांश्चतुर्भुजयुजः सजलाम्बुदाभान् ॥ **52.7** ॥ 535

प्रत्येकमेव कमलापरिलालिताङ्गान्
भोगीन्द्रभोगशयनान् नयनाभिरामान्।
लीलानिमीलितदृशः सनकादियोगि -
व्यासेवितान् कमलभूर्भवतो ददर्श ॥ **52.8** ॥ 536

नारायणाकृतिमसङ्ख्यतमां निरीक्ष्य
सर्वत्र सेवकमपि स्वमवेक्ष्य धाता।
मायानिमग्नहृदयो विमुमोह याव -
देको बभूविथ तदा कबलार्धपाणिः ॥ **52.9** ॥ 537

नश्यन्मदे तदनु विश्वपतिं मुहुस्त्वां
नत्वा च नूतवति धातरि धाम याते।
पोतैः समं प्रमुदितैः प्रविशन् निकेतं
वातालयाधिप विभो परिपाहि रोगात् ॥ **52.10** ॥ 538

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्विपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिपञ्चाशं दशकम् ॥

धेनुकासुरवधवर्णनम्

अतीत्य बाल्यं जगतां पते त्व -
मुपेत्य पौगण्डवयो मनोज्ञम्।
उपेक्ष्य वत्सावनमुत्सवेन
प्रावर्तथा गोगणपालनायाम् ॥ 53.1 ॥ 539

उपक्रमस्यानुगुणैव सेयं
मरुत्पुराधीश तव प्रवृत्तिः।
गोत्रापरित्राणकृतेऽवतीर्ण -
स्तदेव देवाऽऽरभथास्तदा यत् ॥ 53.2 ॥ 540

कदापि रामेण समं वनान्ते
वनश्रियं वीक्ष्य चरन् सुखेन।
श्रीदामनाम्नः स्वसखस्य वाचा
मोदादगा धेनुककाननं त्वम् ॥ 53.3 ॥ 541

उत्तालतालीनिवहे त्वदुक्त्या
बलेन धूतेऽथ बलेन दोर्भ्याम्।
मृदुः खरश्चाभ्यपतत्पुरस्तात्
फलोत्करो धेनुकदानवोऽपि ॥ 53.4 ॥ 542

समुद्यतो धैनुकपालनेऽहं
कथं वधं धैनुकमद्य कुर्वे।

इतीव मत्वा ध्रुवमग्रजेन
सुरौघयोद्धारमजीघनस्त्वम् ॥ **53.5** ॥ 543

तदीयभृत्यानपि जम्बुकत्वे -
नोपागतानग्रजसंयुतस्त्वम्।
जम्बूफलानीव तदा निरास्थ -
स्तालेषु खेलन् भगवन् निरास्थः ॥ **53.6** ॥ 544

विनिघ्नति त्वय्यथ जम्बुकौघं
सनामकत्वाद्वरुणस्तदानीम्।
भयाकुलो जम्बुकनामधेयं
श्रुतिप्रसिद्धं व्यधितेति मन्ये ॥ **53.7** ॥ 545

तवावतारस्य फलं मुरारे
सञ्जातमद्येति सुरैर्नुतस्त्वम्।
सत्यं फलं जातमिहेति हासी
बालैः समं तालफलान्यभुङ्क्थाः ॥ **53.8** ॥ 546

मधुद्रवस्रुन्ति बृहन्ति तानि
फलानि मेदोभरभृन्ति भुक्त्वा।
तृप्तैश्च दृप्तैर्भवनं फलौघं
वहद्भिरागाः खलु बालकैस्त्वम् ॥ **53.9** ॥ 547

हतो हतो धेनुक इत्युपेत्य
फलान्यदद्भिर्मधुराणि लोकैः।
जयेति जीवेति नुतो विभो त्वं
मरुत्पुराधीश्वर पाहि रोगात् ॥ **53.10** ॥ 548

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुःपञ्चाशं दशकम् ॥

कालियमर्दने गोगोपानामुज्जीवनवर्णनम्

त्वत्सेवोत्कस्सौभरिर्नाम पूर्वं
कालिन्द्यन्तर्द्वादशाब्दं तपस्यन्।
मीनव्राते स्नेहवान् भोगलोले
तार्क्ष्यं साक्षादैक्षताग्रे कदाचित् ॥ **54.1** ॥ 549

त्वद्वाहं तं सक्षुधं तृक्षसूनुं
मीनं कञ्चिज्जक्षतं लक्षयन् सः।
तप्तश्चित्ते शप्तवानत्र चेत् त्वं
जन्तून् भोक्ता जीवितं चापि मोक्ता ॥ **54.2** ॥ 550

तस्मिन् काले कालियः क्ष्वेलदर्पात्
सर्पारातेः कल्पितं भागमश्नन्।
तेन क्रोधात् त्वत्पदाम्भोजभाजा
पक्षक्षिप्तस्तद्दुरापं पयोऽगात् ॥ **54.3** ॥ 551

घोरे तस्मिन् सूरजानीरवासे
तीरे वृक्षा विक्षताः क्ष्वेलवेगात्।
पक्षिव्राताः पेतुरभ्रे पतन्तः
कारुण्यार्द्रं त्वन्मनस्तेन जातम् ॥ **54.4** ॥ 552

काले तस्मिन्नेकदा सीरपाणिं
मुक्त्वा याते यामुनं काननान्तम्।

त्वय्युद्दामग्रीष्मभीष्मोष्मतप्ता
गोगोपाला व्यापिबन् क्ष्वेलतोयम् ॥ **54.5** ॥ 553

नश्यज्जीवान् विच्युतान् क्ष्मातले तान्
विश्वान् पश्यन्नच्युत त्वं दयार्द्रः।
प्राप्योपान्तं जीवयामासिथ द्राक्
पीयूषाम्भोवर्षिभिः श्रीकटाक्षैः ॥ **54.6** ॥ 554

किं किं जातो हर्षवर्षातिरेकः
सर्वाङ्गेष्वित्युत्थिता गोपसङ्घाः।
दृष्ट्वाऽग्रे त्वां त्वत्कृतं तद्विदन्त -
स्त्वामालिङ्गन् दृष्टनानाप्रभावाः ॥ **54.7** ॥ 555

गावश्चैवं लब्धजीवाः क्षणेन
स्फीतानन्दास्त्वां च दृष्ट्वा पुरस्तात्।
द्रागावव्रुः सर्वतो हर्षबाष्पं
व्यामुञ्चन्त्यो मन्दमुद्यन्निनादाः ॥ **54.8** ॥ 556

रोमाञ्चोऽयं सर्वतो नः शरीरे
भूयस्यन्तः काचिदानन्दमूर्छा।
आश्चर्योऽयं क्ष्वेलवेगो मुकुन्दे -
त्युक्तो गोपैर्नन्दितो वन्दितोऽभूः ॥ **54.9** ॥ 557

एवं भक्तान् मुक्तजीवानपि त्वं
मुग्धापाङ्गैरस्तरोगांस्तनोषि।
तादृग्भूतस्फीतकारुण्यभूमा
रोगात् पाया वायुगेहाधिवास ॥ **54.10** ॥ 558

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुःपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चपञ्चाशं दशकम् ॥

कालियमर्दने भगवन्नर्तनवर्णनम्

अथ वारिणि घोरतरं फणिनं
प्रतिवारयितुं कृतधीर्भगवन्।
द्रुतमारिथ तीरगनीपतरुं
विषमारुतशोषितपर्णचयम् ॥ **55.1** ॥ 559

अधिरुह्य पदाम्बुरुहेण च तं
नवपल्लवतुल्यमनोज्ञरुचा।
ह्रदवारिणि दूरतरं न्यपतः
परिघूर्णितघोरतरङ्गगणे ॥ **55.2** ॥ 560

भुवनत्रयभारभृतो भवतो
गुरुभारविकम्पिविजृम्भिजला।
परिमज्जयति स्म धनुश्शतकं
तटिनी झटिति स्फुटघोषवती ॥ **55.3** ॥ 561

अथ दिक्षु विदिक्षु परिक्षुभित -
भ्रमितोदरवारिनिनादभरैः।
उदकादुदगादुरगाधिपति -
स्त्वदुपान्तमशान्तरुषाऽन्धमनाः ॥ **55.4** ॥ 562

फणशृङ्गसहस्रविनिस्सृमर -
ज्वलदग्निकणोग्रविषाम्बुधरम्।

पुरतः फणिनं समलोकयथा
बहुशृङ्गिणमञ्जनशैलमिव ॥ 55.5 ॥ 563

ज्वलदक्षि परिक्षरदुग्रविष -
श्वसनोष्मभरः स महाभुजगः।
परिदश्य भवन्तमनन्तबलं
परिवेष्टयदस्फुटचेष्टमहो ॥ 55.6 ॥ 564

अविलोक्य भवन्तमथाकुलिते
तटगामिनि बालकधेनुगणे।
व्रजगेहतलेऽप्यनिमित्तशतं
समुदीक्ष्य गता यमुनां पशुपाः ॥ 55.7 ॥ 565

अखिलेषु विभो भवदीयदशा -
मवलोक्य जिहासुषु जीवभरम्।
फणिबन्धनमाशु विमुच्य जवा -
दुदगम्यत हासजुषा भवता ॥ 55.8 ॥ 566

अधिरुह्य ततः फणिराजफणान्
ननृते भवता मृदुपादरुचा।
कलशिञ्जितनूपुरमञ्जुमिल -
त्करकङ्कणसङ्कुलसङ्क्वणितम् ॥ 55.9 ॥ 567

जहृषुः पशुपास्तुतुषुर्मुनयो
ववृषुः कुसुमानि सुरेन्द्रगणाः।
त्वयि नृत्यति मारुतगेहपते
परिपाहि स मां त्वमदान्तगदात् ॥ 55.10 ॥ 568

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षट्पञ्चाशं दशकम् ॥

कालियमर्दने भगवदनुग्रहवर्णनम्

रुचिरकम्पितकुण्डलमण्डलः
सुचिरमीश ननर्तिथ पन्नगे।
अमरताडितदुन्दुभिसुन्दरं
वियति गायति दैवतयौवते ॥ **56.1** ॥ 569

नमति यद्यदमुष्य शिरो हरे
परिविहाय तदुन्नतमुन्नतम्।
परिमथन् पदपङ्करुहा चिरं
व्यहरथाः करतालमनोहरम् ॥ **56.2** ॥ 570

त्वदवभग्नविभुग्नफणागणे
गलितशोणितशोणितपाथसि।
फणिपतावववसीदति सन्नता -
स्तदबलास्तव माधव पादयोः ॥ **56.3** ॥ 571

अयि पुरैव चिराय परिश्रुत -
त्वदनुभावविलीनहृदो हि ताः।
मुनिभिरप्यनवाप्यपथैः स्तवै -
र्नुनुवुरीश भवन्तमयन्त्रितम् ॥ **56.4** ॥ 572

फणिवधूगणभक्तिविलोकन -
प्रविकसत्करुणाकुलचेतसा।

फणिपतिर्भवताऽच्युत जीवित -
स्त्वयि समर्पितमूर्तिरवानमत् ॥ **56.5** ॥ 573

रमणकं व्रज वारिधिमध्यगं
फणिरिपुर्न करोति विरोधिताम्।
इति भवद्वचनान्यतिमानयन्
फणिपतिर्निरगादुरगैः समम् ॥ **56.6** ॥ 574

फणिवधूजनदत्तमणिव्रज -
ज्वलितहारदुकूलविभूषितः।
तटगतैः प्रमदाश्रुविमिश्रितैः
समगथाः स्वजनैर्दिवसावधौ ॥ **56.7** ॥ 575

निशि पुनस्तमसा व्रजमन्दिरं
व्रजितुमक्षम एव जनोत्करे।
स्वपति तत्र भवच्चरणाश्रये
दवकृशानुररुन्ध समन्ततः ॥ **56.8** ॥ 576

प्रबुधितानथ पालय पालये -
त्युदयदार्तरवान् पशुपालकान्।
अवितुमाशु पपाथ महानलं
किमिह चित्रमयं खलु ते मुखम् ॥ **56.9** ॥ 577

शिखिनि वर्णत एव हि पीतता
परिलसत्यधुना क्रिययाऽप्यसौ।
इति नुतः पशुपैर्मुदितैर्विभो
हर हरे दुरितैः सह मे गदान् ॥ **56.10** ॥ 578

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षट्पञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तपञ्चाशं दशकम् ॥

प्रलम्बासुरवधवर्णनम्

रामसखः क्वापि दिने
  कामद भगवन् गतो भवान् विपिनम्।
सूनुभिरपि गोपानां
  धेनुभिरभिसंवृतो लसद्वेषः ॥ **57.1** ॥ 579

सन्दर्शयन् बलाय
  स्वैरं वृन्दावनश्रियं विमलाम्।
काण्डीरैः सह बालै -
  र्भाण्डीरकमागमो वटं क्रीडन् ॥ **57.2** ॥ 580

तावत्तावकनिधन -
  स्पृहयालुर्गोपमूर्तिरदयालुः।
दैत्यः प्रलम्बनामा
  प्रलम्बबाहुं भवन्तमापेदे ॥ **57.3** ॥ 581

जानन्नप्यविजान -
  न्निव तेन समं निबद्धसौहार्दः।
वटनिकटे पटुपशुप -
  व्याबद्धं द्वन्द्वयुद्धमारब्धाः ॥ **57.4** ॥ 582

गोपान् विभज्य तन्वन्
  सङ्घं बलभद्रकं भवत्कमपि।

त्वद्बलभीरुं दैत्यं
त्वद्बलगतमन्वमन्यथा भगवन्॥ 57.5 ॥ 583

कल्पितविजेतृवहने
समरे परयूथगं स्वदयिततरम्।
श्रीदामानमधत्थाः
पराजितो भक्तदासतां प्रथयन्॥ 57.6 ॥ 584

एवं बहुषु विभूमन्
बालेषु वहत्सु वाह्यमानेषु।
रामविजितः प्रलम्बो
जहार तं दूरतो भवद्भीत्या॥ 57.7 ॥ 585

त्वद्दूरं गमयन्तं
तं दृष्ट्वा हलिनि विहितगरिमभरे।
दैत्यः स्वरूपमागा -
द्यद्रूपात् स हि बलोऽपि चकितोऽभूत्॥ 57.8 ॥ 586

उच्चतया दैत्यतनो -
स्त्वन्मुखमालोक्य दूरतो रामः।
विगतभयो दृढमुष्ट्या
भृशदुष्टं सपदि पिष्टवानेनम्॥ 57.9 ॥ 587

हत्वा दानववीरं
प्राप्तं बलमालिलिङ्गिथ प्रेम्णा।
तावन्मिलतोर्युवयोः
शिरसि कृता पुष्पवृष्टिरमरगणैः॥ 57.10 ॥ 588

आलम्बो भुवनानां
प्रालम्बं निधनमेवमारचयन्।

कालं विहाय सद्यो
लोलम्बरुचे हरे हरेः क्लेशान् ॥ 57.11 ॥ 589

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टपञ्चाशं दशकम् ॥

दावाग्निमोक्षादिवर्णनम्

त्वयि विहरणलोले बालजालैः प्रलम्ब -
प्रमथनसविलम्बे धेनवः स्वैरचाराः।
तृणकुतुकनिविष्टा दूरदूरं चरन्त्यः
किमपि विपिनमैषीकाख्यमीषाम्बभूवुः ॥ **58.1** ॥ 590

अनधिगतनिदाघक्रौर्यवृन्दावनान्तात्
बहिरिदमुपयाताः काननं धेनवस्ताः।
तव विरहविषण्णा ऊष्मलग्रीष्मताप -
प्रसरविसरदम्भस्याकुलाः स्तम्भमापुः ॥ **58.2** ॥ 591

तदनु सह सहायैर्दूरमन्विष्य शौरे
गलितसरणि मुञ्जारण्यसञ्जातखेदम्।
पशुकुलमभिवीक्ष्य क्षिप्रमानेतुमारा -
त्त्वयि गतवति ही ही सर्वतोऽग्निर्जजृम्भे ॥ **58.3** ॥ 592

सकलहरिति दीप्ते घोरभाङ्कारभीमे
शिखिनि विहतमार्गा अर्धदग्धा इवार्ताः।
अहह भुवनबन्धो पाहि पाहीति सर्वे
शरणमुपगतास्त्वां तापहर्तारमेकम् ॥ **58.4** ॥ 593

अलमलमतिभीत्या सर्वतो मीलयध्वं
भृशमिति तव वाचा मीलिताक्षेषु तेषु।

क्व नु दवदहनोऽसौ कुत्र मुञ्जाटवी सा
सपदि ववृतिरे ते हन्त भाण्डीरदेशे ॥ **58.5** ॥ 594

जय जय तव माया केयमीशेति तेषां
नुतिभिरुदितहासो बद्धनानाविलासः।
पुनरपि विपिनान्ते प्राचरः पाटलादि -
प्रसवनिकरमात्रग्राह्यघर्मानुभावे ॥ **58.6** ॥ 595

त्वयि विमुखमिवोच्चैस्तापभारं वहन्तं
तव भजनवदन्तः पङ्कमुच्छोषयन्तम्।
तव भुजवदुदञ्चद्भूरितेजःप्रवाहं
तपसमयमनैषीर्यामुनेषु स्थलेषु ॥ **58.7** ॥ 596

तदनु जलदजालैस्त्वद्वपुस्तुल्यभाभि -
र्विकसदमलविद्युत्पीतवासोविलासैः।
सकलभुवनभाजां हर्षदां वर्षवेलां
क्षितिधरकुहरेषु स्वैरवासी व्यनैषीः ॥ **58.8** ॥ 597

कुहरतलनिविष्टं त्वां गरिष्ठं गिरीन्द्रः
शिखिकुलनवकेकाकाकुभिः स्तोत्रकारी।
स्फुटकुटजकदम्बस्तोमपुष्पाञ्जलिं च
प्रविदधदनुभेजे देव गोवर्धनोऽसौ ॥ **58.9** ॥ 598

अथ शरदमुपेतां तां भवद्भक्तचेतो -
विमलसलिलपूरां मानयन् काननेषु।
तृणममलवनान्ते चारु सञ्चारयन् गाः
पवनपुरपते त्वं देहि मे देहसौख्यम् ॥ **58.10** ॥ 599

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टपञ्चाशं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनषष्टितमं दशकम् ॥

वेणुगानवर्णनम्

त्वद्वपुर्नवकलायकोमलं
प्रेमदोहनमशेषमोहनम्।
ब्रह्म तत्त्वपरचिन्मुदात्मकं
वीक्ष्य सम्मुमुहुरन्वहं स्त्रियः॥ **59.1** ॥ 600

मन्मथोन्मथितमानसाः क्रमा -
त्त्वद्विलोकनरतास्ततस्ततः।
गोपिकास्तव न सेहिरे हरे
काननोपगतिमप्यहर्मुखे॥ **59.2** ॥ 601

निर्गते भवति दत्तदृष्टय -
स्त्वद्गतेन मनसा मृगेक्षणाः।
वेणुनादमुपकर्ण्य दूरत -
स्त्वद्विलासकथयाऽभिरेमिरे॥ **59.3** ॥ 602

काननान्तमितवान् भवानपि
स्निग्धपादपतले मनोरमे।
व्यत्ययाकलितपादमास्थितः
प्रत्यपूरयत वेणुनालिकाम्॥ **59.4** ॥ 603

मारबाणधुतखेचरीकुलं
निर्विकारपशुपक्षिमण्डलम्।

द्रावणं च दृषदामपि प्रभो
तावकं व्यजनि वेणुकूजितम् ॥ **59.5** ॥ 604

वेणुरन्ध्रतरलाङ्गुलीदलं
तालसञ्चलितपादपल्लवम् ।
तत् स्थितं तव परोक्षमप्यहो
संविचिन्त्य मुमुहुर्व्रजाङ्गनाः ॥ **59.6** ॥ 605

निर्विशङ्कभवदङ्गदर्शिनीः
खेचरीः खगमृगान् पशूनपि ।
त्वत्पदप्रणयि काननं च ताः
धन्यधन्यमिति नन्वमानयन् ॥ **59.7** ॥ 606

आपिबेयमधरामृतं कदा
वेणुभुक्तरसशेषमेकदा ।
दूरतो बत कृतं दुराशये -
त्याकुला मुहुरिमाः समामुहन् ॥ **59.8** ॥ 607

प्रत्यहं च पुनरित्थमङ्गना -
श्चित्तयोनिजनितादनुग्रहात् ।
बद्धरागविवशास्त्वयि प्रभो
नित्यमापुरिह कृत्यमूढताम् ॥ **59.9** ॥ 608

रागस्तावज्जायते हि स्वभावा -
न्मोक्षोपायो यत्नतः स्यान्न वा स्यात् ।
तासां त्वेकं तद्द्वयं लब्धमासीत्
भाग्यं भाग्यं पाहि मां मारुतेश ॥ **59.10** ॥ 609

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनषष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षष्टितमं दशकम् ॥

गोपीवस्त्रापहरणवर्णनम्

मदनातुरचेतसोऽन्वहं
भवदङ्घ्रिद्वयदास्यकाम्यया।
यमुनातटसीम्नि सैकतीं
तरलाक्ष्यो गिरिजां समार्चिचन्॥ **60.1** ॥ 610

तव नामकथारताः समं
सुदृशः प्रातरुपागता नदीम्।
उपहारशतैरपूजयन्
दयितो नन्दसुतो भवेदिति॥ **60.2** ॥ 611

इति मासमुपाहितव्रता -
स्तरलाक्षीरभिवीक्ष्य ता भवान्।
करुणामृदुलो नदीतटं
समयासीत्तदनुग्रहेच्छया॥ **60.3** ॥ 612

नियमावसितौ निजाम्बरं
तटसीमन्यवमुच्य तास्तदा।
यमुनाजलखेलनाकुलाः
पुरतस्त्वामवलोक्य लज्जिताः॥ **60.4** ॥ 613

त्रपया नमिताननास्वथो
वनितास्वम्बरजालमन्तिके।

निहितं परिगृह्य भूरुहो
  विटपं त्वं तरसाऽधिरूढवान् ॥ **60.5** ॥ 614

इह तावदुपेत्य नीयतां
  वसनं वः सुदृशो यथायथम्।
इति नर्ममृदुस्मिते त्वयि
  ब्रुवति व्यामुमुहे वधूजनैः ॥ **60.6** ॥ 615

अयि जीव चिरं किशोर न -
  स्तव दासीरवशीकरोषि किम्।
प्रदिशाम्बरमम्बुजेक्षणे -
  त्युदितस्त्वं स्मितमेव दत्तवान् ॥ **60.7** ॥ 616

अधिरुह्य तटं कृताञ्जलीः
  परिशुद्धाः स्वगतीर्निरीक्ष्य ताः।
वसनान्यखिलान्यनुग्रहं
  पुनरेवं गिरमप्यदा मुदा ॥ **60.8** ॥ 617

विदितं ननु वो मनीषितं
  वदितारस्त्विह योग्यमुत्तरम्।
यमुनापुलिने सचन्द्रिकाः
  क्षणदा इत्यबलास्त्वमूचिवान् ॥ **60.9** ॥ 618

उपकर्ण्य भवन्मुखच्युतं
  मधुनिष्यन्दि वचो मृगीदृशः।
प्रणयादयि वीक्ष्य वीक्ष्य ते
  वदनाब्जं शनकैर्गृहं गताः ॥ **60.10** ॥ 619

इति नन्वनुगृह्य वल्लवी -
  र्विपिनान्तेषु पुरेव सञ्चरन्।

करुणाशिशिरो हरे हर
त्वरया मे सकलामयावलिम्॥ 60.11 ॥ 620

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षष्टितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकषष्टितमं दशकम् ॥

यज्वपत्न्युद्धरणवर्णनम्

ततश्च वृन्दावनतोऽतिदूरतो
वनं गतस्त्वं खलु गोपगोकुलैः।
हृदन्तरे भक्ततरद्विजाङ्गना -
कदम्बकानुग्रहणाग्रहं वहन् ॥ **61.1** ॥ 621

ततो निरीक्ष्याशरणे वनान्तरे
किशोरलोकं क्षुधितं तृषाकुलम्।
अदूरतो यज्ञपरान् द्विजान् प्रति
व्यसर्जयो दीदिवियाचनाय तान् ॥ **61.2** ॥ 622

गतेष्वथो तेष्वभिधाय तेऽभिधां
कुमारकेष्वोदनयाचिषु प्रभो।
श्रुतिस्थिरा अप्यभिनिन्युरश्रुतिं
न किञ्चिदूचुश्च महीसुरोत्तमाः ॥ **61.3** ॥ 623

अनादरात् खिन्नधियो हि बालकाः
समाययुर्युक्तमिदं हि यज्वसु।
चिरादभक्ताः खलु ते महीसुराः
कथं हि भक्तं त्वयि तैः समर्प्यते ॥ **61.4** ॥ 624

निवेदयध्वं गृहिणीजनाय मां
दिशेयुरन्नं करुणाकुला इमाः।

इति स्मितार्द्रं भवतेरिता गता -
स्ते दारका दारजनं ययाचिरे ॥ **61.5** ॥ 625

गृहीतनाम्नि त्वयि सम्भ्रमाकुला -
श्चतुर्विधं भोज्यरसं प्रगृह्य ताः।
चिरं धृतत्वत्प्रविलोकनाग्रहाः
स्वकैर्निरुद्धा अपि तूर्णमाययुः ॥ **61.6** ॥ 626

विलोलपिञ्छं चिकुरे कपोलयोः
समुल्लसत्कुण्डलमार्द्रमीक्षिते।
निधाय बाहुं सुहृदंससीमनि
स्थितं भवन्तं समलोकयन्त ताः ॥ **61.7** ॥ 627

तदा च काचित्त्वदुपागमोद्यता
गृहीतहस्ता दयितेन यज्वना।
तदैव सञ्चिन्त्य भवन्तमञ्जसा
विवेश कैवल्यमहो कृतिन्यसौ ॥ **61.8** ॥ 628

आदाय भोज्यान्यनुगृह्य ताः पुन -
स्त्वदङ्गसङ्गस्पृहयोज्झतीर्गृहम्।
विलोक्य यज्ञाय विसर्जयन्निमा -
श्चकर्थ भर्तॄनपि तास्वगर्हणान् ॥ **61.9** ॥ 629

निरूप्य दोषं निजमङ्गनाजने
विलोक्य भक्तिं च पुनर्विचारिभिः।
प्रबुद्धतत्त्वैस्त्वमभिष्टुतो द्विजै -
र्मरुत्पुराधीश निरुन्धि मे गदान् ॥ **61.10** ॥ 630

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकषष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्विषष्टितमं दशकम् ॥

इन्द्रयागविघातवर्णनम्

कदाचिद्गोपालान् विहितमखसम्भारविभवान्
निरिक्ष्य त्वं शौरे मघवमदमुद्ध्वंसितुमनाः।
विजानन्नप्येतान् विनयमृदु नन्दादिपशुपा -
नपृच्छः को वाऽयं जनक भवतामुद्यम इति ॥ **62.1** ॥ 631

बभाषे नन्दस्त्वां सुत ननु विधेयो मघवतो
मखो वर्षे वर्षे सुखयति स वर्षेण पृथिवीम्।
नृणां वर्षायत्तं निखिलमुपजीव्यं महितले
विशेषादस्माकं तृणसलिलजीव्या हि पशवः ॥ **62.2** ॥ 632

इति श्रुत्वा वाचं पितुरयि भवानाह सरसं
धिगेतन्नो सत्यं मघवजनिता वृष्टिरिति यत्।
अदृष्टं जीवानां सृजति खलु वृष्टिं समुचितां
महारण्ये वृक्षाः किमिव बलिमिन्द्राय ददते ॥ **62.3** ॥ 633

इदं तावत् सत्यं यदिह पशवो नः कुलधनं
तदाजीव्यायासौ बलिरचलभर्त्रे समुचितः।
सुरेभ्योऽप्युत्कृष्टा ननु धरणिदेवाः क्षितितले
ततस्तेऽप्याराध्या इति जगदिथ त्वं निजजनान् ॥ **62.4** ॥ 634

भवद्वाचं श्रुत्वा बहुमतियुतास्तेऽपि पशुपाः
द्विजेन्द्रानर्चन्तो बलिमददुरुच्चैः क्षितिभृते।

व्यधुः प्रादक्षिण्यं सुभृशमनमन्नादरयुता -
स्त्वमादश्शैलात्मा बलिमखिलमाभीरपुरतः॥ **62.5** ॥ 635

अवोचश्चैवं तान् किमिह वितथं मे निगदितं
गिरीन्द्रो नन्वेष स्वबलिमुपभुङ्क्ते स्ववपुषा।
अयं गोत्रो गोत्रद्विषि च कुपिते रक्षितुमलं
समस्तानित्युक्ता जहृषुरखिला गोकुलजुषः॥ **62.6** ॥ 636

परिप्रीता याताः खलु भवदुपेता व्रजजुषो
व्रजं यावत्तावन्निजमखविभङ्गं निशमयन्।
भवन्तं जानन्नप्यधिकरजसाऽऽक्रान्तहृदयो
न सेहे देवेन्द्रस्त्वदुपरचितात्मोन्नतिरपि॥ **62.7** ॥ 637

मनुष्यत्वं यातो मधुभिदपि देवेष्वविनयं
विधत्ते चेन्नष्टस्त्रिदशसदसां कोऽपि महिमा।
ततश्च ध्वंसिष्ये पशुपहतकस्य श्रियमिति
प्रवृत्तस्त्वां जेतुं स किल मघवा दुर्मदनिधिः॥ **62.8** ॥ 638

त्वदावासं हन्तुं प्रलयजलदानम्बरभुवि
प्रहिण्वन् बिभ्राणः कुलिशमयमभ्रेभगमनः।
प्रतस्थेऽन्यैरन्तर्दहनमरुदाद्यैर्विहसितो
भवन्माया नैव त्रिभुवनपते मोहयति कम्॥ **62.9** ॥ 639

सुरेन्द्रः क्रुद्धश्चेत् द्विजकरुणया शैलकृपयाऽ -
प्यनातङ्कोऽस्माकं नियत इति विश्वास्य पशुपान्।
अहो किन्नायातो गिरिभिदिति सञ्चिन्त्य निवसन्
मरुद्गेहाधीश प्रणुद मुरवैरिन् मम गदान्॥ **62.10** ॥ 640

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्विषष्टितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिषष्टितमं दशकम् ॥

गोवर्धनोद्धरणवर्णनम्

ददृशिरे किल तत्क्षणमक्षत -
 स्तनितजृम्भितकम्पितदिक्तटाः।
सुषमया भवदङ्गतुलां गता
 व्रजपदोपरि वारिधरास्त्वया ॥ **63.1** ॥ 641

विपुलकरकमिश्रैस्तोयधारानिपातै -
 र्दिशि दिशि पशुपानां मण्डले दण्ड्यमाने।
कुपितहरिकृतान्नः पाहि पाहीति तेषां
 वचनमजित शृण्वन् मा बिभीतेत्यभाणीः ॥ **63.2** ॥ 642

कुल इह खलु गोत्रो दैवतं गोत्रशत्रो -
 र्विहतिमिह स रुन्ध्यात् को नु वः संशयोऽस्मिन्।
इति सहसितवादी देव गोवर्द्धनाद्रिं
 त्वरितमुदमुमूलो मूलतो बालदोर्भ्याम् ॥ **63.3** ॥ 643

तदनु गिरिवरस्य प्रोद्धृतस्यास्य तावत्
 सिकतिलमृदुदेशे दूरतो वारितापे।
परिकरपरिमिश्रान् धेनुगोपानधस्ता -
 दुपनिदधदधत्था हस्तपद्मेन शैलम् ॥ **63.4** ॥ 644

भवति विधृतशैले बालिकाभिर्वयस्यै -
 रपि विहितविलासं केलिलापादिलोले।

सविधमिलितधेनूरेकहस्तेन कण्डू -
यति सति पशुपालास्तोषमैषन्त सर्वे ॥ **63.5** ॥ 645

अतिमहान् गिरिरेष तु वामके
करसरोरुहि तं धरते चिरम्।
किमिदमद्भुतमद्रिबलं न्विति
त्वदवलोकिभिराकथि गोपकैः ॥ **63.6** ॥ 646

अहह धार्ष्ट्यममुष्य वटोर्गिरिं
व्यथितबाहुरसाववरोपयेत्।
इति हरिस्त्वयि बद्धविगर्हणो
दिवससप्तकमुग्रमवर्षयत् ॥ **63.7** ॥ 647

अचलति त्वयि देव पदात् पदं
गलितसर्वजले च घनोत्करे।
अपहृते मरुता मरुताम्पति -
स्त्वदभिशङ्कितधीः समुपाद्रवत् ॥ **63.8** ॥ 648

शममुपेयुषि वर्षभरे तदा
पशुपधेनुकुले च विनिर्गते।
भुवि विभो समुपाहितभूधरः
प्रमुदितैः पशुपैः परिरेभिषे ॥ **63.9** ॥ 649

धरणिमेव पुरा धृतवानसि
क्षितिधरोद्धरणे तव कः श्रमः।
इति नुतस्त्रिदशैः कमलापते
गुरुपुरालय पालय मां गदात् ॥ **63.10** ॥ 650

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिषष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुष्षष्टितमं दशकम् ॥

गोविन्दाभिषेकवर्णनं नन्दानयनवर्णनं च

आलोक्य शैलोद्धरणादिरूपं
प्रभावमुच्चैस्तव गोपलोकाः।
विश्वेश्वरं त्वामभिमत्य विश्वे
नन्दं भवज्जातकमन्वपृच्छन् ॥ **64.1** ॥ 651

गर्गोदितो निर्गदितो निजाय
वर्गाय तातेन तव प्रभावः।
पूर्वाधिकस्त्वय्यनुराग एषा -
मैधिष्ट तावत् बहुमानभारः ॥ **64.2** ॥ 652

ततोऽवमानोदिततत्त्वबोधः
सुराधिराजः सह दिव्यगव्या।
उपेत्य तुष्टाव स नष्टगर्वः
स्पृष्ट्वा पदाब्जं मणिमौलिना ते ॥ **64.3** ॥ 653

स्नेहस्नुतैस्त्वां सुरभिः पयोभि -
र्गोविन्दनामाङ्कितमभ्यषिञ्चत्।
ऐरावतोपाहृतदिव्यगङ्गा -
पाथोभिरिन्द्रोऽपि च जातहर्षः ॥ **64.4** ॥ 654

जगत्त्रयेशे त्वयि गोकुलेशे
तथाऽभिषिक्ते सति गोपवाटः।

नाकेऽपि वैकुण्ठपदेऽप्यलभ्यां
श्रियं प्रपेदे भवतः प्रभावात् ॥ **64.5** ॥ 655

कदाचिदन्तर्यमुनं प्रभाते
स्नायन् पिता वारुणपूरुषेण।
नीतस्तमानेतुमगाः पुरीं त्वं
तां वारुणीं कारणमर्त्यरूपः ॥ **64.6** ॥ 656

ससम्भ्रमं तेन जलाधिपेन
प्रपूजितस्त्वं प्रतिगृह्य तातम्।
उपागतस्तत्क्षणमात्मगेहं
पिताऽवदत्तच्चरितं निजेभ्यः ॥ **64.7** ॥ 657

हरिं विनिश्चित्य भवन्तमेतान्
भवत्पदालोकनबद्धतृष्णान्।
निरीक्ष्य विष्णो परमं पदं तद् -
दुरापमन्यैस्त्वमदीदृशस्तान् ॥ **64.8** ॥ 658

स्फुरत्परानन्दरसप्रवाह -
प्रपूर्णकैवल्यमहापयोधौ।
चिरं निमग्नाः खलु गोपसङ्घा -
स्त्वयैव भूमन् पुनरुद्धृतास्ते ॥ **64.9** ॥ 659

करबदरवदेवं देव कुत्रावतारे
निजपदमनवाप्यं दर्शितं भक्तिभाजाम्।
तदिह पशुपरूपी त्वं हि साक्षात् परात्मा
पवनपुरनिवासिन् पाहि मामामयेभ्यः ॥ **64.10** ॥ 660

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुष्षष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चषष्टितमं दशकम् ॥

गोपीसमागमनवर्णनम्

गोपीजनाय कथितं नियमावसाने
मारोत्सवं त्वमथ साधयितुं प्रवृत्तः।
सान्द्रेण चान्द्रमहसा शिशिरीकृताशे
प्रापूरयो मुरलिकां यमुनावनान्ते ॥ **65.1** ॥ 661

सम्मूर्छनाभिरुदितस्वरमण्डलाभिः
सम्मूर्छयन्तमखिलं भुवनान्तरालम्।
त्वद्वेणुनादमुपकर्ण्य विभो तरुण्य -
स्तत्तादृशं कमपि चित्तविमोहमापुः ॥ **65.2** ॥ 662

ता गेहकृत्यनिरतास्तनयप्रसक्ताः
कान्तोपसेवनपराश्च सरोरुहाक्ष्यः।
सर्वं विसृज्य मुरलीरवमोहितास्ते
कान्तारदेशमयि कान्ततनो समेताः ॥ **65.3** ॥ 663

काश्चिन्निजाङ्गपरिभूषणमादधाना
वेणुप्रणादमुपकर्ण्य कृतार्धभूषाः।
त्वामागता ननु तथैव विभूषिताभ्य -
स्ता एव संरुरुचिरे तव लोचनाय ॥ **65.4** ॥ 664

हारं नितम्बभुवि काचन धारयन्ती
काञ्चीं च कण्ठभुवि देव समागता त्वाम्।

हारित्वमात्मजघनस्य मुकुन्द तुभ्यं
व्यक्तं बभाष इव मुग्धमुखी विशेषात्॥ **65.5** ॥ 665

काचित् कुचे पुनरसज्जितकञ्चुलीका
व्यामोहतः परवधूभिरलक्ष्यमाणा।
त्वामाययौ निरुपमप्रणयातिभार -
राज्याभिषेकविधये कलशीधरेव॥ **65.6** ॥ 666

काश्चित् गृहात् किल निरेतुमपारयन्त्य -
स्त्वामेव देव हृदये सुदृढं विभाव्य।
देहं विधूय परचित्सुखरूपमेकं
त्वामाविशन् परमिमा ननु धन्यधन्याः॥ **65.7** ॥ 667

जारात्मना न परमात्मतया स्मरन्त्यो
नार्यो गताः परमहंसगतिं क्षणेन।
तं त्वां प्रकाशपरमात्मतनुं कथञ्चि -
च्चित्ते वहन्नमृतमश्रममश्नुवीय॥ **65.8** ॥ 668

अभ्यागताभिरभितो व्रजसुन्दरीभि -
र्मुग्धस्मितार्द्रवदनः करुणावलोकी।
निस्सीमकान्तिजलधिस्त्वमवेक्ष्यमाणो
विश्वैकहृद्य हर मे पवनेश रोगान्॥ **65.9** ॥ 669

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चषष्टितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षट्षष्टितमं दशकम् ॥

गोपीजनाह्लादनवर्णनम्

उपयातानां सुदृशां
    कुसुमायुधबाणपातविवशानाम्।
अभिवाञ्छितं विधातुं
    कृतमतिरपि ता जगाथ वाममिव ॥ **66.1** ॥ 670

गगनगतं मुनिनिवहं
    श्रावयितुं जगिथ कुलवधूधर्मम्।
धर्म्यं खलु ते वचनं
    कर्म तु नो निर्मलस्य विश्वास्यम् ॥ **66.2** ॥ 671

आकर्ण्य ते प्रतीपां
    वाणीमेणीदृशः परं दीनाः।
मा मा करुणासिन्धो
    परित्यजेत्यतिचिरं विलेपुस्ताः ॥ **66.3** ॥ 672

तासां रुदितैर्लपितैः
    करुणाकुलमानसो मुरारे त्वम्।
ताभिस्समं प्रवृत्तो
    यमुनापुलिनेषु काममभिरन्तुम् ॥ **66.4** ॥ 673

चन्द्रकरस्यन्दलस -
    त्सुन्दरयमुनातटान्तवीथीषु।

गोपीजनोत्तरीयै -
रापादितसंस्तरो न्यषीदस्त्वम् ॥ **66.5** ॥ 674

सुमधुरनर्मालपनैः
करसङ्ग्रहणैश्च चुम्बनोल्लासैः ।
गाढालिङ्गनसङ्गै -
स्त्वमङ्गनालोकमाकुलीचकृषे ॥ **66.6** ॥ 675

वासोहरणदिने य -
द्वासोहरणं प्रतिश्रुतं तासाम् ।
तदपि विभो रसविवश -
स्वान्तानां कान्त सुभ्रुवामदधाः ॥ **66.7** ॥ 676

कन्दलितघर्मलेशं
कुन्दमृदुस्मेरवक्त्रपाथोजम् ।
नन्दसुत त्वां त्रिजगत् -
सुन्दरमुपगूह्य नन्दिता बालाः ॥ **66.8** ॥ 677

विरहेष्वङ्गारमयः
शृङ्गारमयश्च सङ्गमे हि त्वम् ।
नितरामङ्गारमय -
स्तत्र पुनस्सङ्गमेऽपि चित्रमिदम् ॥ **66.9** ॥ 678

राधातुङ्गपयोधर -
साधुपरीरम्भलोलुपात्मानम् ।
आराधये भवन्तं
पवनपुराधीश शमय सकलगदान् ॥ **66.10** ॥ 679

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षड्षष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तषष्टितमं दशकम् ॥

भगवतस्तिरोधानादिवर्णनम्

स्फुरत्परानन्दरसात्मकेन
त्वया समासादितभोगलीलाः।
असीममानन्दभरं प्रपन्ना
महान्तमापुर्मदमम्बुजाक्ष्यः ॥ **67.1** ॥ 680

निलीयतेऽसौ मयि मय्यमायं
रमापतिर्विश्वमनोभिरामः।
इति स्म सर्वाः कलिताभिमाना
निरीक्ष्य गोविन्द तिरोहितोऽभूः ॥ **67.2** ॥ 681

राधाभिधां तावदजातगर्वा -
मतिप्रियां गोपवधूं मुरारे।
भवानुपादाय गतो विदूरं
तया सह स्वैरविहारकारी ॥ **67.3** ॥ 682

तिरोहितेऽथ त्वयि जाततापाः
समं समेताः कमलायताक्ष्यः।
वने वने त्वां परिमार्गयन्त्यो
विषादमापुर्भगवन्नपारम् ॥ **67.4** ॥ 683

हा चूत हा चम्पक कर्णिकार
हा मल्लिके मालति बालवल्यः।

किं वीक्षितो नो हृदयैकचोरः
इत्यादि तास्त्वत्प्रवणा विलेपुः ॥ **67.5** ॥ 684

निरीक्षितोऽयं सखि पङ्कजाक्षः
पुरो ममेत्याकुलमालपन्ती ।
त्वां भावनाचक्षुषि वीक्ष्य काचित्
तापं सखीनां द्विगुणीचकार ॥ **67.6** ॥ 685

त्वदात्मिकास्ता यमुनातटान्ते
तवानुचक्रुः किल चेष्टितानि ।
विचित्य भूयोऽपि तथैव मानात्
त्वया विमुक्तां ददृशुश्च राधाम् ॥ **67.7** ॥ 686

ततः समं ता विपिने समन्तात्
तमोवतारावधि मार्गयन्त्यः ।
पुनर्विमिश्रा यमुनातटान्ते
भृशं विलेपुश्च जगुर्गुणांस्ते ॥ **67.8** ॥ 687

तथा व्यथासङ्कुलमानसानां
व्रजाङ्गनानां करुणैकसिन्धो ।
जगत्त्रयीमोहनमोहनात्मा
त्वं प्रादुरासीरयि मन्दहासी ॥ **67.9** ॥ 688

सन्दिग्धसन्दर्शनमात्मकान्तं
त्वां वीक्ष्य तन्व्यः सहसा तदानीम् ।
किं किं न चक्रुः प्रमदातिभारात्
स त्वं गदात् पालय मारुतेश ॥ **67.10** ॥ 689

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तषष्टितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टषष्टितमं दशकम् ॥

गोपीनां भगवत्समागमादिवर्णनम्

तव विलोकनाद्गोपिकाजनाः
प्रमदसङ्कुलाः पङ्कजेक्षण।
अमृतधारया सम्प्लुता इव
स्तिमिततां दधुस्त्वत्पुरोगताः ॥ **68.1** ॥ 690

तदनु काचन त्वत्कराम्बुजं
सपदि गृह्णती निर्विशङ्कितम्।
घनपयोधरे सन्निधाय सा
पुलकसंवृता तस्थुषी चिरम् ॥ **68.2** ॥ 691

तव विभोऽपरा कोमलं भुजं
निजगलान्तरे पर्यवेष्टयत्।
गलसमुद्गतं प्राणमारुतं
प्रतिनिरुन्धतीवातिहर्षुला ॥ **68.3** ॥ 692

अपगतत्रपा कापि कामिनी
तव मुखाम्बुजात् पूगचर्वितम्।
प्रतिगृहय्य तद्वक्त्रपङ्कजे
निदधती गता पूर्णकामताम् ॥ **68.4** ॥ 693

विकरुणो वने संविहाय मा -
मपगतोऽसि का त्वामिह स्पृशेत्।

इति सरोषया तावदेकया
    सजललोचनं वीक्षितो भवान्॥ **68.5** ॥ 694

इति मुदाऽऽकुलैर्वल्लवीजनैः
    सममुपागतो यामुने तटे।
मृदुकुचाम्बरैः कल्पितासने
    घुसृणभासुरे पर्यशोभथाः॥ **68.6** ॥ 695

कतिविधा कृपा केऽपि सर्वतो
    धृतदयोदयाः केचिदाश्रिते।
कतिचिदीदृशा मादृशेष्वपी -
    त्यभिहितो भवान् वल्लवीजनैः॥ **68.7** ॥ 696

अयि कुमारिका नैव शङ्क्यतां
    कठिनता मयि प्रेमकातरे।
मयि तु चेतसो वोऽनुवृत्तये
    कृतमिदं मयेत्यूचिवान् भवान्॥ **68.8** ॥ 697

अयि निशम्यतां जीववल्लभाः
    प्रियतमो जनो नेदृशो मम।
तदिह रम्यतां रम्ययामिनी -
    ष्वनुपरोधमित्यालपो विभो॥ **68.9** ॥ 698

इति गिराधिकं मोदमेदुरै -
    र्व्रजवधूजनैः साकमारमन्।
कलितकौतुको रासखेलने
    गुरुपुरीपते पाहि मां गदात्॥ **68.10** ॥ 699

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टषष्टितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनसप्ततितमं दशकम् ॥

रासक्रीडावर्णनम्

केशपाशधृतपिञ्छिकाविततिसञ्चलन्मकरकुण्डलं
हारजालवनमालिकाललितमङ्गरागघनसौरभम्।
पीतचेलधृतकाञ्चिकाञ्चितमुदञ्चदंशुमणिनूपुरं
रासकेलिपरिभूषितं तव हि रूपमीश कलयामहे ॥ **69.1** ॥ 700

तावदेव कृतमण्डने कलितकञ्चुलीककुचमण्डले
गण्डलोलमणिकुण्डले युवति मण्डलेऽथ परिमण्डले।
अन्तरा सकलसुन्दरीयुगलमिन्दिरारमण सञ्चरन्
मञ्जुलां तदनु रासकेलिमयि कञ्जनाभ समुपादधाः ॥ **69.2** ॥ 701

वासुदेव तव भासमानमिह रासकेलिरससौरभं
दूरतोऽपि खलु नारदागदितमाकलय्य कुतुकाकुला।
वेषभूषणविलासपेशलविलासिनीशतसमावृता
नाकतो युगपदागता वियति वेगतोऽथ सुरमण्डली ॥ **69.3** ॥ 702

वेणुनादकृततानदानकलगानरागगतियोजना -
लोभनीयमृदुपादपातकृततालमेलनमनोहरम्।
पाणिसङ्क्वणितकङ्कणं च मुहुरंसलम्बितकराम्बुजं
श्रोणिबिम्बचलदम्बरं भजत रासकेलिरसडम्बरम् ॥ **69.4** ॥ 703

श्रद्धया विरचितानुगानकृततारतारमधुरस्वरे
नर्तनेऽथ ललिताङ्गहारलुलिताङ्गहारमणिभूषणे।

सम्मदेन कृतपुष्पवर्षमलमुन्मिषद्दिविषदां कुलं
चिन्मये त्वयि निलीयमानमिव सम्मुमोह सवधूकुलम् ॥ **69.5** ॥ 704

स्विन्नसन्नतनुवल्लरी तदनु कापि नाम पशुपाङ्गना
कान्तमंसमवलम्बते स्म तव तान्तिभारमुकुलेक्षणा।
काचिदाचलितकुन्तला नवपटीरसारघनसौरभं
वञ्चनेन तव सञ्चुचुम्ब भुजमञ्चितोरुपुलकाङ्कुरा ॥ **69.6** ॥ 705

कापि गण्डभुवि सन्निधाय निजगण्डमाकुलितकुण्डलं
पुण्यपूरनिधिरन्ववाप तव पूगचर्वितरसामृतम्।
इन्दिराविहृतिमन्दिरं भुवनसुन्दरं हि नटनान्तरे
त्वामवाप्य दधुरङ्गनाः किमु न सम्मदोन्मददशान्तरम् ॥ **69.7** ॥ 706

गानमीश विरतं क्रमेण किल वाद्यमेलनमुपारतं
ब्रह्मसम्मदरसाकुलाः सदसि केवलं ननृतुरङ्गनाः।
नाविदन्नपि च नीविकां किमपि कुन्तलीमपि च कञ्चुलीं
ज्योतिषामपि कदम्बकं दिवि विलम्बितं किमपरं ब्रुवे ॥ **69.8** ॥ 707

मोदसीम्नि भुवनं विलाप्य विहृतिं समाप्य च ततो विभो
केलिसम्मृदितनिर्मलाङ्गनवघर्मलेशसुभगात्मनाम्।
मन्मथासहनचेतसां पशुपयोषितां सुकृतचोदित -
स्तावदाकलितमूर्तिरादधिथ मारवीरपरमोत्सवान् ॥ **69.9** ॥ 708

केलिभेदपरिलोलिताभिरतिलालिताभिरबलालिभिः
स्वैरमीश ननु सूरजापयसि चारुनाम विहृतिं व्यधाः।
काननेऽपि च विसारिशीतलकिशोरमारुतमनोहरे
सूनसौरभमये विलेसिथ विलासिनीशतविमोहनम् ॥ **69.10** ॥ 709

कामिनीरिति हि यामिनीषु खलु कामनीयकनिधे भवान्
पूर्णसम्मदरसार्णवं कमपि योगिगम्यमनुभावयन्।

ब्रह्मशङ्करमुखानपीह पशुपाङ्गनासु बहुमानयन्
भक्तलोकगमनीयरूप कमनीय कृष्ण परिपाहि माम् ॥ **69.11** ॥ 710

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्ततितमं दशकम् ॥

सुदर्शनशापमोक्षवर्णनं, शङ्खचूडावधवर्णनं, वृषभासुरवधवर्णनं च

इति त्वयि रसाकुलं रमितवल्लभे वल्लवाः
कदापि पुरमम्बिकाकमितुरम्बिकाकानने।
समेत्य भवता समं निशि निषेव्य दिव्योत्सवं
सुखं सुषुपुरग्रसीद्व्रजपमुग्रनागस्तदा ॥ **70.1** ॥ 711

समुन्मुखमथोल्मुकैरभिहतेऽपि तस्मिन् बला -
दमुञ्चति भवत्पदे न्यपति पाहि पाहीति तैः।
तदा खलु पदा भवान् समुपगम्य पस्पर्श तं
बभौ स च निजां तनुं समुपसाद्य वैद्याधरीम् ॥ **70.2** ॥ 712

सुदर्शनधर प्रभो ननु सुदर्शनाख्योऽस्म्यहं
मुनीन् क्वचिदपाहसं त इह मां व्यधुर्वाहसम्।
भवत्पदसमर्पणादमलतां गतोऽस्मीत्यसौ
स्तुवन् निजपदं ययौ व्रजपदं च गोपा मुदा ॥ **70.3** ॥ 713

कदापि खलु सीरिणा विहरति त्वयि स्त्रीजनै -
र्जहार धनदानुगः स किल शङ्खचूडोऽबलाः।
अतिद्रुतमनुद्रुतस्तमथ मुक्तनारीजनं
रुरोजिथ शिरोमणिं हलभृते च तस्याददाः ॥ **70.4** ॥ 714

दिनेषु स सुहृज्जनैस्सह वनेषु लीलापरं
मनोभवमनोहरं रसितवेणुनादामृतम्।

भवन्तममरीदृशाममृतपारणादायिनं
विचिन्त्य किमु नालपन् विरहतापिता गोपिकाः ॥ **70.5** ॥ 715

भोजराजभृतकस्त्वथ कश्चित्
कष्टदुष्टपथदृष्टिररिष्टः।
निष्ठुराकृतिरपष्ठु निनाद -
स्तिष्ठते स्म भवते वृषरूपी ॥ **70.6** ॥ 716

शाक्वरोऽथ जगतीधृतिहारी
मूर्तिमेष बृहतीं प्रदधानः।
पङ्क्तिमाशु परिघूर्ण्य पशूनां
छन्दसां निधिमवाप भवन्तम् ॥ **70.7** ॥ 717

तुङ्गशृङ्गमुखमाश्वभियन्तं
सङ्गृहय्य रभसादभियं तम्।
भद्ररूपमपि दैत्यमभद्रं
मर्दयन्नमदयः सुरलोकम् ॥ **70.8** ॥ 718

चित्रमद्य भगवन् वृषघातात्
सुस्थिराऽजनि वृषस्थितिरुर्व्याम्।
वर्धते च वृषचेतसि भूयान्
मोद इत्यभिनुतोऽसि सुरैस्त्वम् ॥ **70.9** ॥ 719

औक्षकाणि परिधावत दूरं
वीक्ष्यतामयमिहोक्षविभेदी।
इत्थमात्तहसितैः सह गोपै -
र्गेहगस्त्वमव वातपुरेश ॥ **70.10** ॥ 720

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकसप्ततितमं दशकम् ॥

केशिमथनवर्णनं, व्योमवधवर्णनं च

यत्नेषु सर्वेष्वपि नावकेशी
केशी स भोजेशितुरिष्टबन्धुः।
त्वां सिन्धुजावाप्य इतीव मत्वा
सम्प्राप्तवान् सिन्धुजवाजिरूपः ॥ **71.1** ॥ 721

गन्धर्वतामेष गतोऽपि रूक्षै -
र्नादैः समुद्वेजितसर्वलोकः।
भवद्विलोकावधि गोपवाटीं
प्रमर्द्य पापः पुनरापतत् त्वाम् ॥ **71.2** ॥ 722

तार्क्ष्यार्पिताङ्घ्रेस्तव तार्क्ष्य एष
चिक्षेप वक्षोभुवि नाम पादम्।
भृगोः पदाघातकथां निशम्य
स्वेनापि शक्यं तदितीव मोहात् ॥ **71.3** ॥ 723

प्रवञ्चयन्नस्य खुराञ्चलं द्रा -
गमुं च चिक्षेपिथ दूरदूरम्।
सम्मूर्च्छितोऽपि ह्यतिमूर्च्छितेन
क्रोधोष्मणा खादितुमाद्रुतस्त्वाम् ॥ **71.4** ॥ 724

त्वं वाहदण्डे कृतधीश्च वाहा -
दण्डं न्यधास्तस्य मुखे तदानीम्।

तद्वृद्धिरुद्धश्वसनो गतासुः
सप्तीभवन्नप्ययमैक्यमागात् ॥ **71.5** ॥ 725

आलम्भमात्रेण पशोः सुराणां
प्रसादके नूत्न इवाश्वमेधे।
कृते त्वया हर्षवशात् सुरेन्द्रा -
स्त्वां तुष्टुवुः केशवनामधेयम् ॥ **71.6** ॥ 726

कंसाय ते शौरिसुतत्वमुक्त्वा
तं तद्वधोत्कं प्रतिरुध्य वाचा।
प्राप्तेन केशिक्षपणावसाने
श्रीनारदेन त्वमभिष्टुतोऽभूः ॥ **71.7** ॥ 727

कदापि गोपैः सह काननान्ते
निलायनक्रीडनलोलुपं त्वाम्।
मयात्मजः प्राप दुरन्तमायो
व्योमाभिधो व्योमचरोपरोधी ॥ **71.8** ॥ 728

स चोरपालायितवल्लवेषु
चोरायितो गोपशिशून् पशूंश्च।
गुहासु कृत्वा पिदधे शिलाभि -
स्त्वया च बुद्ध्वा परिमर्दितोऽभूत् ॥ **71.9** ॥ 729

एवं विधैश्चाद्भुतकेलिभेदै -
रानन्दमूर्छामतुलां व्रजस्य।
पदे पदे नूतनयन्नसीमां
परात्मरूपिन् पवनेश पायाः ॥ **71.10** ॥ 730

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्विसप्ततितमं दशकम् ॥

अक्रूरागमनवर्णनम्

कंसोऽथ नारदगिरा व्रजवासिनं त्वा -
माकर्ण्य दीर्णहृदयः स हि गान्दिनेयम्।
आहूय कार्मुकमखच्छलतो भवन्त -
मानेतुमेनमहिनोदहिनाथशायिन्॥ 72.1 ॥ 731

अक्रूर एष भवदङ्घ्रिपरश्चिराय
त्वद्दर्शनाक्षममनाः क्षितिपालभीत्या।
तस्याज्ञयैव पुनरीक्षितुमुद्यतस्त्वा -
मानन्दभारमतिभूरितरं बभार॥ 72.2 ॥ 732

सोऽयं रथेन सुकृती भवतो निवासं
गच्छन् मनोरथगणांस्त्वयि धार्यमाणान्।
आस्वादयन् मुहुरपायभयेन दैवं
सम्प्रार्थयन् पथि न किञ्चिदपि व्यजानात्॥ 72.3 ॥ 733

द्रक्ष्यामि वेदशतगीतगतिं पुमांसं
स्प्रक्ष्यामि किंस्विदपि नाम परिष्वजेयम्।
किं वक्ष्यते स खलु मां क्वनु वीक्षितः स्या -
दित्थं निनाय स भवन्मयमेव मार्गम्॥ 72.4 ॥ 734

भूयः क्रमादभिविशन् भवदङ्घ्रिपूतं
वृन्दावनं हरविरिञ्चसुराभिवन्द्यम्।

आनन्दमग्न इव लग्न इव प्रमोहे
किं किं दशान्तरमवाप न पङ्कजाक्ष ॥ 72.5 ॥ 735

पश्यन्नवन्दत भवद्विहृतिस्थलानि
पांसुष्ववेष्टत भवच्चरणाङ्कितेषु।
किं ब्रूमहे बहुजना हि तदापि जाता
एवं तु भक्तितरला विरलाः परात्मन् ॥ 72.6 ॥ 736

सायं स गोपभवनानि भवच्चरित्र -
गीतामृतप्रसृतकर्णरसायनानि।
पश्यन् प्रमोदसरितेव किलोह्यमानो
गच्छन् भवद्भवनसन्निधिमन्वयासीत् ॥ 72.7 ॥ 737

तावद्ददर्श पशुदोहविलोकलोलं
भक्तोत्तमागतिमिव प्रतिपालयन्तम्।
भूमन् भवन्तमयमग्रजवन्तमन्त -
र्ब्रह्मानुभूतिरससिन्धुमिवोद्वमन्तम् ॥ 72.8 ॥ 738

सायन्तनाप्लवविशेषविविक्तगात्रौ
द्वौ पीतनीलरुचिराम्बरलोभनीयौ।
नातिप्रपञ्चधृतभूषणचारुवेषौ
मन्दस्मितार्द्रवदनौ स युवां ददर्श ॥ 72.9 ॥ 739

दूराद्रथात्समवरुह्य नमन्तमेन -
मुत्थाप्य भक्तकुलमौलिमथोपगूहन्।
हर्षान्मिताक्षरगिरा कुशलानुयोगी
पाणिं प्रगृह्य सबलोऽथ गृहं निनेथ ॥ 72.10 ॥ 740

नन्देन साकममितादरमर्चयित्वा
तं यादवं तदुदितां निशमय्य वार्ताम्।

गोपेषु भूपतिनिदेशकथां निवेद्य
नानाकथाभिरिह तेन निशामनैषीः ॥ 72.11 ॥ 741

चन्द्रागृहे किमुत चन्द्रभगागृहे नु
राधागृहे नु भवने किमु मैत्रविन्दे।
धूर्तो विलम्बत इति प्रमदाभिरुच्चै -
राशङ्कितो निशि मरुत्पुरनाथ पायाः ॥ 72.12 ॥ 742

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्विसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिसप्ततितमं दशकम् ॥

मथुरापुरयात्रावर्णनम्

निशमय्य तवाथ यानवार्तां
    भृशमार्ताः पशुपालबालिकास्ताः।
किमिदं किमिदं कथं न्वितीमाः
    समवेताः परिदेवितान्यकुर्वन् ॥ 73.1 ॥ 743

करुणानिधिरेष नन्दसूनुः
    कथमस्मान् विसृजेदनन्यनाथाः।
बत नः किमु दैवमेवमासी -
    दिति तास्त्वद्गतमानसा विलेपुः ॥ 73.2 ॥ 744

चरमप्रहरे प्रतिष्ठमानः
    सह पित्रा निजमित्रमण्डलैश्च।
परितापभरं नितम्बिनीनां
    शमयिष्यन् व्यमुचः सखायमेकम् ॥ 73.3 ॥ 745

अचिरादुपयामि सन्निधिं वो
    भविता साधु मयैव सङ्गमश्रीः।
अमृताम्बुनिधौ निमज्जयिष्ये
    द्रुतमित्याश्वसिता वधूरकार्षीः ॥ 73.4 ॥ 746

सविषादभरं सयाच्ञमुच्चैः
    अतिदूरं वनिताभिरीक्ष्यमाणः।

मृदु तद्दिशि पातयन्नपाङ्गान्
सबलोऽक्रूररथेन निर्गतोऽभूः ॥ **73.5** ॥ 747

अनसा बहुलेन वल्लवानां
मनसा चानुगतोऽथ वल्लभानाम्।
वनमार्तमृगं विषण्णवृक्षं
समतीतो यमुनातटीमयासीः ॥ **73.6** ॥ 748

नियमाय निमज्य वारिणि त्वा -
मभिवीक्ष्याथ रथेऽपि गान्दिनेयः।
विवशोऽजनि किं न्विदं विभोस्ते
ननु चित्रं त्ववलोकनं समन्तात् ॥ **73.7** ॥ 749

पुनरेष निमज्य पुण्यशाली
पुरुषं त्वां परमं भुजङ्गभोगे।
अरिकम्बुगदाम्बुजैः स्फुरन्तं
सुरसिद्धौघपरीतमालुलोके ॥ **73.8** ॥ 750

स तदा परमात्मसौख्यसिन्धौ
विनिमग्नः प्रणुवन् प्रकारभेदैः।
अविलोक्य पुनश्च हर्षसिन्धो -
रनुवृत्त्या पुलकावृतो ययौ त्वाम् ॥ **73.9** ॥ 751

किमु शीतलिमा महान् जले यत्
पुलकोऽसाविति चोदितेन तेन।
अतिहर्षनिरुत्तरेण सार्धं
रथवासी पवनेश पाहि मां त्वम् ॥ **73.10** ॥ 752

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुस्सप्ततितमं दशकम् ॥

भगवतो मधुरापुरीप्रवेश रजकनिग्रह, वायकमालाकारकुब्जानुग्रह, धनुर्भङ्गादि वर्णनम् च

सम्प्राप्तो मथुरां दिनार्धविगमे तत्रान्तरस्मिन् वस -
 न्नारामे विहिताशनः सखिजनैर्यातः पुरीमीक्षितुम्।
प्राप्तो राजपथं चिरश्रुतिधृतव्यालोककौतूहल -
 स्त्रीपुंसोद्यदगण्यपुण्यनिगलैराकृष्यमाणो नु किम्॥ **74.1** ॥ 753

त्वत्पादद्युतिवत् सरागसुभगास्त्वन्मूर्तिवद्योषितः
 सम्प्राप्ता विलसत्पयोधररुचो लोला भवद्दृष्टिवत्।
हारिण्यस्त्वदुरस्स्थलीवदयि ते मन्दस्मितप्रौढिव -
 न्नैर्मल्योल्लसिताः कचौघ रुचिवद्राजत्कलापाश्रिताः॥ **74.2** ॥ 754

तासामाकलयन्नपाङ्गवलनैर्मोदं प्रहर्षाद्भुत -
 व्यालोलेषु जनेषु तत्र रजकं कञ्चित् पटीं प्रार्थयन्।
कस्ते दास्यति राजकीयवसनं याहीति तेनोदितः
 सद्यस्तस्य करेण शीर्षमहृथाः सोऽप्याप पुण्यां गतिम्॥ **74.3** ॥ 755

भूयो वायकमेकमायतमतिं तोषेण वेषोचितं
 दाश्वांसं स्वपदं निनेथ सुकृतं को वेद जीवात्मनाम्।
मालाभिः स्तबकैः स्तवैरपि पुनर्मालाकृता मानितो
 भक्तिं तेन वृतां दिदेशिथ परां लक्ष्मीं च लक्ष्मीपते॥ **74.4** ॥ 756

कुब्जामब्जविलोचनां पथि पुनर्दृष्ट्वाऽङ्गरागे तया
 दत्ते साधु किलाङ्गरागमददास्तस्या महान्तं हृदि।

चित्तस्थामृजुतामथ प्रथयितुं गात्रेऽपि तस्याः स्फुटं
गृह्णन् मञ्जु करेण तामुदनयस्तावज्जगत्सुन्दरीम् ॥ **74.5** ॥ 757

तावन्निश्चितवैभवास्तव विभो नात्यन्तपापा जना
यत्किञ्चिद्ददते स्म शक्त्यनुगुणं ताम्बूलमाल्यादिकम् ।
गृह्णानः कुसुमादि किञ्चन तदा मार्गे निबद्धाञ्जलि -
र्नातिष्ठं बत हा यतोऽद्य विपुलामार्तिं व्रजामि प्रभो ॥ **74.6** ॥ 758

एष्यामीति विमुक्तयाऽपि भगवन्नालेपदात्र्या तया
दूरात् कातरया निरीक्षितगतिस्त्वं प्राविशो गोपुरम् ।
आघोषानुमितत्वदागममहाहर्षोल्ललद्देवकी -
वक्षोजप्रगलत्पयोरसमिषात्त्वत्कीर्तिरन्तर्गता ॥ **74.7** ॥ 759

आविष्टो नगरीं महोत्सववतीं कोदण्डशालां व्रजन्
माधुर्येण नु तेजसा नु पुरुषैर्दूरेण दत्तान्तरः ।
स्रग्भिर्भूषितमर्चितं वरधनुर्मा मेति वादात् पुरः
प्रागृह्णाः समरोपयः किल समाक्राक्षीरभाङ्क्षीरपि ॥ **74.8** ॥ 760

श्वः कंसक्षपणोत्सवस्य पुरतः प्रारम्भतूर्योपम -
श्चापध्वंसमहाध्वनिस्तव विभो देवानरोमाञ्चयत् ।
कंसस्यापि च वेपथुस्तदुदितः कोदण्डखण्डद्वयी -
चण्डाभ्याहतरक्षिपूरुषरवैरुत्कूलितोऽभूत् त्वया ॥ **74.9** ॥ 761

शिष्टैर्दुष्टजनैश्च दृष्टमहिमा
प्रीत्या च भीत्या ततः
सम्पश्यन् पुरसम्पदं प्रविचरन्
सायं गतो वाटिकाम् ।
श्रीदाम्ना सह राधिकाविरहजं
खेदं वदन् प्रस्वप -

न्नानन्दन्नवतारकार्यघटना -
द्वातेश संरक्ष माम् ॥ **74.10** ॥ 762

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुस्सप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चसप्ततितमं दशकम् ॥

कंसवधवर्णनम्

प्रातः सन्त्रस्तभोजक्षितिपतिवचसा प्रस्तुते मल्लतूर्ये
सङ्घे राज्ञां च मञ्चानभिययुषि गते नन्दगोपेऽपि हर्म्यम्।
कंसे सौधाधिरूढे त्वमपि सहबलः सानुगश्चारुवेषो
रङ्गद्वारं गतोऽभूः कुपितकुवलयापीडनागावलीढम् ॥ **75.1** ॥ 763

पापिष्ठापेहि मार्गाद् द्रुतमिति वचसा निष्ठुरक्रुद्धबुद्धे -
रम्बष्ठस्य प्रणोदादधिकजवजुषा हस्तिना गृह्यमाणः।
केलीमुक्तोऽथ गोपीकुचकलशचिरस्पर्धिनं कुम्भमस्य
व्याहत्यालीयथास्त्वं चरणभुवि पुनर्निर्गतो वल्गुहासी ॥ **75.2** ॥ 764

हस्तप्राप्योऽप्यगम्यो झटिति मुनिजनस्येव धावन् गजेन्द्रं
क्रीडन्नापात्य भूमौ पुनरपिपततस्तस्य दन्तं सजीवम्।
मूलादुन्मूल्य तन्मूलगमहितमहामौक्तिकान्यात्ममित्रे
प्रादास्त्वं हारमेभिर्ललितविरचितं राधिकायै दिशेति ॥ **75.3** ॥ 765

गृह्णानं दन्तमंसे युतमथ हलिना रङ्गमङ्गाविशन्तं
त्वां मङ्गल्याङ्गभङ्गीरभसहृतमनोलोचना वीक्ष्य लोकाः।
हंहो धन्यो नु नन्दो नहि नहि पशुपालाङ्गना नो यशोदा
नो नो धन्येक्षणाः स्मस्त्रिजगति वयमेवेति सर्वे शशंसुः ॥ **75.4** ॥ 766

पूर्णं ब्रह्मैव साक्षान्निरवधि परमानन्दसान्द्रप्रकाशं
गोपेषु त्वं व्यलासीर्न खलु बहुजनैस्तावदावेदितोऽभूः।

दृष्ट्वाऽथ त्वां तदेदम्प्रथममुपगते पुण्यकाले जनौघाः
पूर्णानन्दा विपापाः सरसमभिजगुस्त्वत्कृतानि स्मृतानि ॥ 75.5 ॥ 767

चाणूरो मल्लवीरस्तदनु नृपगिरा मुष्टिको मुष्टिशाली
त्वां रामञ्चाभिपेदे झटझटिति मिथो मुष्टिपातातिरूक्षम्।
उत्पातापातनाकर्षणविविधरणान्यासतां तत्र चित्रं
मृत्योः प्रागेव मल्लप्रभुरगमदयं भूरिशो बन्धमोक्षान् ॥ 75.6 ॥ 768

हा धिक् कष्टं कुमारौ सुललितवपुषौ मल्लवीरौ कठोरौ
न द्रक्ष्यामो व्रजामस्त्वरितमिति जने भाषमाणे तदानीम्।
चाणूरं तं करोद्भ्रामणविगलदसुं पोथयामासिथोर्व्यां
पिष्टोऽभून्मुष्टिकोऽपि द्रुतमथ हलिना नष्टशिष्टैर्दधावे ॥ 75.7 ॥ 769

कंसः संवार्य तूर्यं खलमतिरविदन् कार्यमार्यान् पितॄंस्ता -
नाहन्तुं व्याप्तमूर्तेस्तव च समशिषद्दूरमुत्सारणाय।
रुष्टो दुष्टोक्तिभिस्त्वं गरुड इव गिरिं मञ्चमञ्चन्नुदञ्चत्
खड्गव्यावल्गदुस्सङ्ग्रहमपि च हठात् प्राग्रहीरौग्रसेनिम् ॥ 75.8 ॥ 770

सद्यो निष्पिष्टसन्धिं भुवि नरपतिमापात्य तस्योपरिष्टा -
त्त्वय्यापात्ये तदैव त्वदुपरि पतिता नाकिनां पुष्पवृष्टिः।
किं किं ब्रूमस्तदानीं सततमपि भिया त्वद्गतात्मा स भेजे
सायुज्यं त्वद्वधोत्था परम परमियं वासना कालनेमेः ॥ 75.9 ॥ 771

तद्भ्रातॄनष्ट पिष्ट्वा द्रुतमथ पितरौ सन्नमन्नुग्रसेनं
कृत्वा राजानमुच्चैर्यदुकुलमखिलं मोदयन् कामदानैः।
भक्तानामुत्तमं चोद्धवममरगुरोराप्तनीतिं सखायं
लब्ध्वा तुष्टो नगर्यां पवनपुरपते रुन्धि मे सर्वरोगान् ॥ 75.10 ॥ 772

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षट्सप्ततितमं दशकम् ॥

उद्धवदूत्यवर्णनम्

गत्वा सान्दीपनिमथ चतुष्षष्टिमात्रैरहोभिः
सर्वज्ञस्त्वं सह मुसलिना सर्वविद्या गृहीत्वा।
पुत्रं नष्टं यमनिलयनादाहृतं दक्षिणार्थं
दत्वा तस्मै निजपुरमगा नादयन् पाञ्चजन्यम् ॥ **76.1** ॥ 773

स्मृत्वा स्मृत्वा पशुपसुदृशः प्रेमभारप्रणुन्नाः
कारुण्येन त्वमपि विवशः प्राहिणोरुद्धवं तम्।
किञ्चामुष्मै परमसुहृदे भक्तवर्याय तासां
भक्त्युद्रेकं सकलभुवने दुर्लभं दर्शयिष्यन् ॥ **76.2** ॥ 774

त्वन्माहात्म्यप्रथिमपिशुनं गोकुलं प्राप्य सायं
त्वद्वार्ताभिर्बहु स रमयामास नन्दं यशोदाम्।
प्रातर्दृष्ट्वा मणिमयरथं शङ्किताः पङ्कजाक्ष्यः
श्रुत्वा प्राप्तं भवदनुचरं त्यक्तकार्याः समीयुः ॥ **76.3** ॥ 775

दृष्ट्वा चैनं त्वदुपमलसद्वेषभूषाभिरामं
स्मृत्वा स्मृत्वा तव विलसितान्युच्चकैस्तानि तानि।
रुद्धालापाः कथमपि पुनर्गद्गदां वाचमूचुः
सौजन्यादीन् निजपरभिदामप्यलं विस्मरन्त्यः ॥ **76.4** ॥ 776

श्रीमन् किं त्वं पितृजनकृते प्रेषितो निर्दयेन
क्वासौ कान्तो नगरसुदृशां हा हरे नाथ पायाः।

आश्लेषाणाममृतवपुषो हन्त ते चुम्बनाना -
मुन्मादानां कुहकवचसां विस्मरेत् कान्त का वा ॥ **76.5** ॥ 777

रासक्रीडालुलितललितं विश्लथत्केशपाशं
मन्दोद्भिन्नश्रमजलकणं लोभनीयं त्वदङ्गम्।
कारुण्याब्धे सकृदपि समालिङ्गितुं दर्शयेति
प्रेमोन्मादाद्भुवनमदन त्वत्प्रियास्त्वां विलेपुः ॥ **76.6** ॥ 778

एवम्प्रायैर्विवशवचनैराकुला गोपिकास्ता -
स्त्वत्सन्देशैः प्रकृतिमनयत् सोऽथ विज्ञानगर्भैः।
भूयस्ताभिर्मुदितमतिभिस्त्वन्मयीभिर्वधूभि -
स्तत्तद्वार्तासरसमनयत् कानिचिद्वासराणि ॥ **76.7** ॥ 779

त्वत्प्रोद्गानैः सहितमनिशं सर्वतो गेहकृत्यं
त्वद्वार्तैव प्रसरति मिथः सैव चोत्स्वापलापाः।
चेष्टाः प्रायस्त्वदनुकृतयस्त्वन्मयं सर्वमेवं
दृष्ट्वा तत्र व्यमुहदधिकं विस्मयादुद्धवोऽयम् ॥ **76.8** ॥ 780

राधाया मे प्रियतममिदं मत्प्रियैवं ब्रवीति
त्वं किं मौनं कलयसि सखे मानिनी मत्प्रियेव।
इत्याद्येव प्रवदति सखि त्वत्प्रियो निर्जने मा -
मित्थंवादैररमयदयं त्वत्प्रियामुत्पलाक्षीम् ॥ **76.9** ॥ 781

एष्यामि द्रागनुपगमनं केवलं कार्यभारा -
द्विश्लेषेऽपि स्मरणदृढतासम्भवान्मास्तु खेदः।
ब्रह्मानन्दे मिलति नचिरात् सङ्गमो वा वियोग -
स्तुल्यो वः स्यादिति तव गिरा सोऽकरोन्निर्व्यथास्ताः ॥ **76.10** ॥ 782

एवं भक्तिः सकलभुवने नेक्षिता न श्रुता वा
किं शास्त्रौघैः किमिह तपसा गोपिकाभ्यो नमोऽस्तु।
इत्यानन्दाकुलमुपगतं गोकुलादुद्धवं तं
दृष्ट्वा हृष्टो गुरुपुरपते पाहि मामामयौघात्॥ **76.11** ॥ 783

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षड्सप्ततितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तसप्ततितमं दशकम् ॥

उपश्लोकोत्पत्तिवर्णनं, जरासन्धादियुद्धवर्णनं, मुचुकुन्दानुग्रहवर्णनं च

सैरन्ध्र्यास्तदनु चिरं स्मरातुराया
यातोऽभूः सुललितमुद्धवेन सार्धम्।
आवासं त्वदुपगमोत्सवं सदैव
ध्यायन्त्याः प्रतिदिनवाससज्जिकायाः ॥ 77.1 ॥ 784

उपगते त्वयि पूर्णमनोरथां
प्रमदसम्भ्रमकम्प्रपयोधराम्।
विविधमाननमादधतीं मुदा
रहसि तां रमयाञ्चकृषे सुखम् ॥ 77.2 ॥ 785

पृष्टा वरं पुनरसाववृणोद्वराकी
भूयस्त्वया सुरतमेव निशान्तरेषु।
सायुज्यमस्त्विति वदेत् बुध एव कामं
सामीप्यमस्त्वनिशमित्यपि नाब्रवीत् किम् ॥ 77.3 ॥ 786

ततो भवान् देव निशासु कासुचि -
न्मृगीदृशं तां निभृतं विनोदयन्।
अदादुपश्लोक इति श्रुतं सुतं
स नारदात् सात्त्वततन्त्रविद् बभौ ॥ 77.4 ॥ 787

अक्रूरमन्दिरमितोऽथ बलोद्धवाभ्या -
मभ्यर्चितो बहु नुतो मुदितेन तेन।

एनं विसृज्य विपिनागतपाण्डवेय -
वृत्तं विवेदिथ तथा धृतराष्ट्रचेष्टाम्॥ 77.5 ॥ 788

विघाताज्जामातुः परमसुहृदो भोजनृपते -
र्जरासन्धे रुन्धत्यनवधिरुषान्धेऽथ मथुराम्।
रथाद्यैर्द्योर्लब्धैः कतिपयबलस्त्वं बलयुत -
स्त्रयोविंशत्यक्षौहिणि तदुपनीतं समहृथाः॥ 77.6 ॥ 789

बद्धं बलादथ बलेन बलोत्तरं त्वं
भूयो बलोद्यमरसेन मुमोचिथैनम्।
निश्शेषदिग्जयसमाहृतविश्वसैन्यात्
कोऽन्यस्ततो हि बलपौरुषवांस्तदानीम्॥ 77.7 ॥ 790

भग्नः स लग्नहृदयोऽपि नृपैः प्रणुन्नो
युद्धं त्वया व्यधित षोडशकृत्व एवम्।
अक्षौहिणीः शिव शिवास्य जघन्थ विष्णो
सम्भूय सैकनवतित्रिशतं तदानीम्॥ 77.8 ॥ 791

अष्टादशेऽस्य समरे समुपेयुषि त्वं
दृष्ट्वा पुरोऽथ यवनं यवनत्रिकोट्या।
त्वष्ट्रा विधाप्य पुरमाशु पयोधिमध्ये
तत्राऽथ योगबलतः स्वजनाननैषीः॥ 77.9 ॥ 792

पद्भ्यां त्वं पद्ममाली चकित इव पुरान्निर्गतो धावमानो
म्लेच्छेशेनानुयातो वधसुकृतविहीनेन शैले न्यलैषीः।
सुप्तेनाङ्घ्र्याहतेन द्रुतमथ मुचुकुन्देन भस्मीकृतेऽस्मिन्
भूपायास्मै गुहान्ते सुललितवपुषा तस्थिषे भक्तिभाजे॥ 77.10 ॥ 793

ऐक्ष्वाकोऽहं विरक्तोऽस्म्यखिलनृपसुखे त्वत्प्रसादैककाङ्क्षी
हा देवेति स्तुवन्तं वरविततिषु तं निस्पृहं वीक्ष्य हृष्यन्।

मुक्तेस्तुल्यां च भक्तिं धुतसकलमलं मोक्षमप्याशु दत्वा
कार्यं हिंसाविशुध्यै तप इति च तदा प्रात्थ लोकप्रतीत्यै ॥ **77.11** ॥ 794

तदनु मथुरां गत्वा हत्वा चमूं यवनाहृतां
मगधपतिना मार्गे सैन्यैः पुरेव निवारितः।
चरमविजयं दर्पायास्मै प्रदाय पलायितो
जलधिनगरीं यातो वातालयेश्वर पाहि माम् ॥ **77.12** ॥ 795

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टसप्ततितमं दशकम् ॥

रुक्मिणीस्वयंवरम्

त्रिदशवर्धकिवर्धितकौशलं
 त्रिदशदत्तसमस्तविभूतिमत्।
जलधिमध्यगतं त्वमभूषयो
 नवपुरं वपुरञ्चितरोचिषा ॥ **78.1** ॥ 796

ददुषि रेवतभूभृति रेवतीं
 हलभृते तनयां विधिशासनात्।
महितमुत्सवघोषमपूपुषः
 समुदितैर्मुदितैः सह यादवैः ॥ **78.2** ॥ 797

अथ विदर्भसुतां खलु रुक्मिणीं
 प्रणयिनीं त्वयि देव सहोदरः।
स्वयमदित्सत चेदिमहीभुजे
 स्वतमसा तमसाधुमुपाश्रयन् ॥ **78.3** ॥ 798

चिरधृतप्रणया त्वयि बालिका
 सपदि काङ्क्षितभङ्गसमाकुला।
तव निवेदयितुं द्विजमादिशत्
 स्वकदनं कदनङ्गविनिर्मितम् ॥ **78.4** ॥ 799

द्विजसुतोऽपि च तूर्णमुपाययौ
 तव पुरं हि दुराशदुरासदम्।

मुदमवाप च सादरपूजितः
स भवता भवतापहृता स्वयम् ॥ **78.5** ॥ 800

स च भवन्तमवोचत कुण्डिने
नृपसुता खलु राजति रुक्मिणी ।
त्वयि समुत्सुकया निजधीरता -
रहितया हि तया प्रहितोऽस्म्यहम् ॥ **78.6** ॥ 801

तव हृताऽस्मि पुरैव गुणैरहं
हरति मां किल चेदिनृपोऽधुना ।
अयि कृपालय पालय मामिति
प्रजगदे जगदेकपते तया ॥ **78.7** ॥ 802

अशरणां यदि मां त्वमुपेक्षसे
सपदि जीवितमेव जहाम्यहम् ।
इति गिरा सुतनोरतनोद्भृशं
सुहृदयं हृदयं तव कातरम् ॥ **78.8** ॥ 803

अकथयस्त्वमथैनमये सखे
तदधिका मम मन्मथवेदना ।
नृपसमक्षमुपेत्य हराम्यहं
तदयि तां दयितामसितेक्षणाम् ॥ **78.9** ॥ 804

प्रमुदितेन च तेन समं तदा
रथगतो लघु कुण्डिनमेयिवान् ।
गुरुमरुत्पुरनायक मे भवान्
वितनुतां तनुतामखिलापदाम् ॥ **78.10** ॥ 805

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टसप्ततितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनाशीतितमं दशकम् ॥

रुक्मिणीस्वयंवरवर्णनम्

बलसमेतबलानुगतो भवान्
    पुरमगाहत भीष्मकमानितः।
द्विजसुतं त्वदुपागमवादिनं
    धृतरसा तरसा प्रणनाम सा ॥ **79.1** ॥ 806

भुवनकान्तमवेक्ष्य भवद्वपु -
    र्नृपसुतस्य निशम्य च चेष्टितम्।
विपुलखेदजुषां पुरवासिनां
    सरुदितैरुदितैरगमन्निशा ॥ **79.2** ॥ 807

तदनु वन्दितुमिन्दुमुखी शिवां
    विहितमङ्गलभूषणभासुरा।
निरगमद्भवदर्पितजीविता
    स्वपुरतः पुरतः सुभटावृता ॥ **79.3** ॥ 808

कुलवधूभिरुपेत्य कुमारिका
    गिरिसुतां परिपूज्य च सादरम्।
मुहुरयाचत तत्पदपङ्कजे
    निपतिता पतितां तव केवलम् ॥ **79.4** ॥ 809

समवलोककुतूहलसङ्कुले
    नृपकुले निभृतं त्वयि च स्थिते।

नृपसुता निरगाद् गिरिजालयात्
सुरुचिरं रुचिरञ्जितदिङ्मुखा ॥ **79.5** ॥ 810

भुवनमोहनरूपरुचा तदा
विवशिताखिलराजकदम्बया।
त्वमपि देव कटाक्षविमोक्षणैः
प्रमदया मदयाञ्चकृषे मनाक् ॥ **79.6** ॥ 811

क्वनु गमिष्यसि चन्द्रमुखीति तां
सरसमेत्य करेण हरन् क्षणात्।
समधिरोप्य रथं त्वमपाहृथा
भुवि ततो विततो निनदो द्विषाम् ॥ **79.7** ॥ 812

क्वनु गतः पशुपाल इति क्रुधा
कृतरणा यदुभिश्च जिता नृपाः।
न तु भवानुदचाल्यत तैरहो
पिशुनकैः शुनकैरिव केसरी ॥ **79.8** ॥ 813

तदनु रुक्मिणमागतमाहवे
वधमुपेक्ष्य निबध्य विरूपयन्।
हृतमदं परिमुच्य बलोक्तिभिः
पुरमया रमया सह कान्तया ॥ **79.9** ॥ 814

नवसमागमलज्जितमानसां
प्रणयकौतुकजृम्भितमन्मथाम्।
अरमयः खलु नाथ यथासुखं
रहसि तां हसितांशुलसन्मुखीम् ॥ **79.10** ॥ 815

विविधनर्मभिरेवमहर्निशं
प्रमदमाकलयन् पुनरेकदा।

ऋजुमतेः किल वक्रगिरा भवान्
वरतनोरतनोदतिलोलताम् ॥ **79.11** ॥ 816

तदधिकैरथ लालन कौशलैः
प्रणयिनीमधिकं सुखयन्निमाम् ।
अयि मुकुन्द भवच्चरितानि नः
प्रगदतां गदतान्तिमपाकुरु ॥ **79.12** ॥ 817

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनाशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अशीतितमं दशकम् ॥

स्यमन्तकोपाख्यानम्

सत्राजितस्त्वमथ लुब्धवदर्कलब्धं
दिव्यं स्यमन्तकमणिं भगवन्नयाचीः।
तत्कारणं बहुविधं मम भाति नूनं
तस्यात्मजां त्वयि रतां छलतो विवोढुम् ॥ **80.1** ॥ 818

अदत्तं तं तुभ्यं मणिवरमनेनाल्पमनसा
प्रसेनस्तद्भ्राता गलभुवि वहन् प्राप मृगयाम्।
अहन्नेनं सिंहो मणिमहसि मांसभ्रमवशात्
कपीन्द्रस्तं हत्वा मणिमपि च बालाय ददिवान् ॥ **80.2** ॥ 819

शशंसुः सत्राजिद्गिरमनु जनास्त्वां मणिहरं
जनानां पीयूषं भवति गुणिनां दोषकणिका।
ततः सर्वज्ञोऽपि स्वजनसहितो मार्गणपरः
प्रसेनं तं दृष्ट्वा हरिमपि गतोऽभूः कपिगुहाम् ॥ **80.3** ॥ 820

भवन्तमवितर्कयन्नतिवयाः स्वयं जाम्बवान्
मुकुन्दशरणं हि मां क इह रोद्धुमित्यालपन्।
विभो रघुपते हरे जय जयेत्यलं मुष्टिभि -
श्चिरं तव समर्चनं व्यधित भक्तचूडामणिः ॥ **80.4** ॥ 821

बुध्वाऽथ तेन दत्तां
नवरमणीं वरमणिं च परिगृह्णन्।

अनुगृह्णन्नमुमागाः
सपदि च सत्राजिते मणिं प्रादाः ॥ **80.5** ॥ 822

तदनु स खलु व्रीलालोलो विलोलविलोचनां
दुहितरमहो धीमान् भामां गिरैव परार्पिताम्।
अदित मणिना तुभ्यं लभ्यं समेत्य भवानपि
प्रमुदितमनास्तस्यैवादान्मणिं गहनाशयः ॥ **80.6** ॥ 823

व्रीलाकुलां रमयति त्वयि सत्यभामां
कौन्तेयदाहकथयाथ कुरून् प्रयाते।
ही गान्दिनेयकृतवर्मगिरा निपात्य
सत्राजितं शतधनुर्मणिमाजहार ॥ **80.7** ॥ 824

शोकात् कुरूनुपगतामवलोक्य कान्तां
हत्वा द्रुतं शतधनुं समहर्षयस्ताम्।
रत्ने सशङ्क इव मैथिलगेहमेत्य
रामो गदां समशिशिक्षत धार्तराष्ट्रम् ॥ **80.8** ॥ 825

अक्रूर एष भगवन् भवदिच्छयैव
सत्राजितः कुचरितस्य युयोज हिंसाम्।
अक्रूरतो मणिमनाहृतवान् पुनस्त्वं
तस्यैव भूतिमुपधातुमिति ब्रुवन्ति ॥ **80.9** ॥ 826

भक्तस्त्वयि स्थिरतरः स हि गान्दिनेय -
स्तस्यैव कापथमतिः कथमीश जाता।
विज्ञानवान् प्रशमवानहमित्युदीर्णं
गर्वं ध्रुवं शमयितुं भवता कृतैव ॥ **80.10** ॥ 827

यातं भयेन कृतवर्मयुतं पुनस्त -
माहूय तद्विनिहितं च मणिं प्रकाश्य।

तत्रैव सुव्रतधरे विनिधाय तुष्यन्
भामाकुचान्तरशयः पवनेश पायाः ॥ **80.11** ॥ 828

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकाशीतितमं दशकम् ॥

सुभद्राहरणं, कालिन्द्यादिविवाहवर्णनं, नरकासुरवधवर्णनं च

स्निग्धां मुग्धां सततमपि तां लालयन् सत्यभामां
यातो भूयः सह खलु तया याज्ञसेनीविवाहम्।
पार्थप्रीत्यै पुनरपि मनागास्थितो हस्तिपुर्यां
शक्रप्रस्थं पुरमपि विभो संविधायागतोऽभूः ॥ **81.1** ॥ 829

भद्रां भद्रां भवदवरजां कौरवेणार्थ्यमानां
त्वद्वाचा तामहृत कुहनामस्करी शक्रसूनुः।
तत्र क्रुद्धं बलमनुनयन् प्रत्यगास्तेन सार्धं
शक्रप्रस्थं प्रियसखमुदे सत्यभामासहायः ॥ **81.2** ॥ 830

तत्र क्रीडन्नपि च यमुनाकूलदृष्टां गृहीत्वा
तां कालिन्दीं नगरमगमः खाण्डवप्रीणिताग्निः।
भ्रातृत्रस्तां प्रणयविवशां देव पैतृष्वसेयीं
राज्ञां मध्ये सपदि जहृषे मित्रविन्दामवन्तीम् ॥ **81.3** ॥ 831

सत्यां गत्वा पुनरुदवहो नग्नजिन्नन्दनां तां
बध्वा सप्तापि च वृषवरान् सप्तमूर्तिर्निमेषात्।
भद्रां नाम प्रददुरथ ते देव सन्तर्दनाद्या -
स्तत्सोदर्यां वरद भवतः साऽपि पैतृष्वसेयी ॥ **81.4** ॥ 832

पार्थाद्यैरप्यकृतलवनं तोयमात्राभिलक्ष्यं
लक्षं छित्वा शफरमवृथा लक्ष्मणां मद्रकन्याम्।

अष्टावेवं तव समभवन् वल्लभास्तत्र मध्ये
शुश्रोथ त्वं सुरपतिगिरा भौमदुश्चेष्टितानि ॥ **81.5** ॥ 833

स्मृतायातं पक्षिप्रवरमधिरूढस्त्वमगमो
वहन्नङ्के भामामुपवनमिवारातिभवनम्।
विभिन्दन् दुर्गाणि त्रुटितपृतनाशोणितरसैः
पुरं तावत् प्राग्ज्योतिषमकुरुथाः शोणितपुरम् ॥ **81.6** ॥ 834

मुरस्त्वां पञ्चास्यो जलधिवनमध्यादुदपतत्
स चक्रे चक्रेण प्रदलितशिरा मङ्क्षु भवता।
चतुर्दन्तैर्दन्तावलपतिभिरिन्धानसमरं
रथाङ्गेन छित्वा नरकमकरोस्तीर्णनरकम् ॥ **81.7** ॥ 835

स्तुतो भूम्या राज्यं सपदि भगदत्तेऽस्य तनये
गजञ्चैकं दत्वा प्रजिघयिथ नागान्निजपुरीम्।
खलेनाबद्धानां स्वगतमनसां षोडश पुनः
सहस्राणि स्त्रीणामपि च धनराशिं च विपुलम् ॥ **81.8** ॥ 836

भौमापाहृतकुण्डलं तददितेर्दातुं प्रयातो दिवं
शक्राद्यैर्महितः समं दयितया द्युस्त्रीषु दत्तह्रिया।
हृत्वा कल्पतरुं रुषाभिपतितं जित्वेन्द्रमभ्यागम -
स्तत्तु श्रीमददोष ईदृश इति व्याख्यातुमेवाकृथाः ॥ **81.9** ॥ 837

कल्पद्रुं सत्यभामाभवनभुविसृजन् द्व्यष्टसाहस्रयोषाः
स्वीकृत्य प्रत्यगारं विहितबहुवपुर्लालयन् केलिभेदैः।
आश्चर्यान्नारदालोकितविविधगतिस्तत्र तत्रापि गेहे
भूयः सर्वासु कुर्वन् दश दश तनयान् पाहि वातालयेश ॥ **81.10** ॥ 838

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकाशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्व्यशीतितमं दशकम् ॥

बाणयुद्धं, नृगमोक्षं च

प्रद्युम्नो रौक्मिणेयः स खलु तव कला शम्बरेणाहृतस्तं
हत्वा रत्या सहाप्तो निजपुरमहरद्रुक्मिकन्यां च धन्याम्।
तत्पुत्रोऽथानिरुद्धो गुणनिधिरवहद्रोचनां रुक्मिपौत्रीं
तत्रोद्वाहे गतस्त्वं न्यवधि मुसलिना रुक्म्यपि द्यूतवैरात् ॥ **82.1** ॥ 839

बाणस्य सा बलिसुतस्य सहस्रबाहो -
र्माहेश्वरस्य महिता दुहिता किलोषा।
त्वत्पौत्रमेनमनिरुद्धमदृष्टपूर्वं
स्वप्नेऽनुभूय भगवन् विरहातुराऽभूत् ॥ **82.2** ॥ 840

योगिन्यतीव कुशला खलु चित्रलेखा
तस्याः सखी विलिखती तरुणानशेषान्।
तत्रानिरुद्धमुषया विदितं निशाया -
मानेष्ट योगबलतो भवतो निकेतात् ॥ **82.3** ॥ 841

कन्यापुरे दयितया सुखमारमन्तं
चैनं कथञ्चन बबन्धुषि शर्वबन्धौ।
श्रीनारदोक्ततदुदन्तदुरन्तरोषै -
स्त्वं तस्य शोणितपुरं यदुभिर्न्यरुन्धाः ॥ **82.4** ॥ 842

पुरीपालश्शैलप्रियदुहितृनाथोऽस्य भगवान्
समं भूतव्रातैर्यदुबलमशङ्कं निरुरुधे।

महाप्राणो बाणो झटिति युयुधानेन युयुधे
गुहः प्रद्युम्नेन त्वमपि पुरहन्त्रा जघटिषे ॥ **82.5** ॥ 843

निरुद्धाशेषास्त्रे मुमुहुषि तवास्त्रेण गिरिशे
द्रुता भूता भीताः प्रमथकुलवीराः प्रमथिताः।
परास्कन्दत् स्कन्दः कुसुमशरबाणैश्च सचिवः
स कुम्भाण्डो भाण्डं नवमिव बलेनाशु बिभिदे ॥ **82.6** ॥ 844

चापानां पञ्चशत्या प्रसभमुपगते छिन्नचापेऽथ बाणे
व्यर्थे याते समेतो ज्वरपतिरशनैरज्वरि त्वज्ज्वरेण।
ज्ञानी स्तुत्वाऽथ दत्वा तव चरितजुषां विज्वरं स ज्वरोऽगात्
प्रायोऽन्तर्ज्ञानवन्तोऽपि च बहुतमसा रौद्रचेष्टा हि रौद्राः ॥ **82.7** ॥ 845

बाणं नानायुधोग्रं पुनरभिपतितं दर्पदोषाद्वितन्वन्
निर्लूनाशेषदोषं सपदि बुबुधुषा शङ्करेणोपगीतः।
तद्वाचा शिष्टबाहुद्वितयमुभयतो निर्भयं तत्प्रियं तं
मुक्त्वा तद्दत्तमानो निजपुरमगमः सानिरुद्धः सहोषः ॥ **82.8** ॥ 846

मुहुस्तावच्छक्रं वरुणमजयो नन्दहरणे
यमं बालानीतौ दवदहनपानेऽनिलसखम्।
विधिं वत्सस्तेये गिरिशमिह बाणस्य समरे
विभो विश्वोत्कर्षी तदयमवतारो जयति ते ॥ **82.9** ॥ 847

द्विजरुषा कृकलासवपुर्धरं
नृगनृपं त्रिदिवालयमापयन्।
निजजने द्विजभक्तिमनुत्तमा -
मुपदिशन् पवनेश्वर पाहि माम् ॥ **82.10** ॥ 848

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्व्यशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्र्यशीतितमं दशकम् ॥

पौण्ड्रकवधवर्णनं, काशीपुरिदाहवर्णनं, विविदवधवर्णनं,
लक्षणास्वयंवरं च

रामेऽथ गोकुलगते प्रमदाप्रसक्ते
हूतानुपेतयमुनादमने मदान्धे।
स्वैरं समारमति सेवकवादमूढो
दूतं न्ययुङ्क्त तव पौण्ड्रकवासुदेवः ॥ **83.1** ॥ 849

नारायणोऽहमवतीर्ण इहास्मि भूमौ
धत्से किल त्वमपि मामकलक्षणानि।
उत्सृज्य तानि शरणं व्रज मामिति त्वां
दूतो जगाद सकलैर्हसितः सभायाम् ॥ **83.2** ॥ 850

दूतेऽथ यातवति यादवसैनिकैस्त्वं
यातो ददर्शिथ वपुः किल पौण्ड्रकीयम्।
तापेन वक्षसि कृताङ्कमनल्पमूल्य -
श्रीकौस्तुभं मकरकुण्डलपीतचेलम् ॥ **83.3** ॥ 851

कालायसं निजसुदर्शनमस्यतोऽस्य
कालानलोत्करकिरेण सुदर्शनेन।
शीर्षं चकर्तिथ ममर्दिथ चास्य सेनां
तन्मित्रकाशिपशिरोऽपि चकर्थ काश्याम् ॥ **83.4** ॥ 852

जाल्येन बालकगिराऽपि किलाहमेव
श्रीवासुदेव इति रूढमतिश्चिरं सः।

सायुज्यमेव भवदैक्यधिया गतोऽभूत्
को नाम कस्य सुकृतं कथमित्यवेयात्॥ **83.5**॥ 853

काशीश्वरस्य तनयोऽथ सुदक्षिणाख्यः
शर्वं प्रपूज्य भवते विहिताभिचारः।
कृत्यानलं कमपि बाणरणातिभीतै -
र्भूतैः कथञ्चन वृतैः सममभ्यमुञ्चत्॥ **83.6**॥ 854

तालप्रमाणचरणामखिलं दहन्तीं
कृत्यां विलोक्य चकितैः कथितोऽपि पौरैः।
द्यूतोत्सवे किमपि नो चलितो विभो त्वं
पार्श्वस्थमाशु विससर्जिथ कालचक्रम्॥ **83.7**॥ 855

अभ्यापतत्यमितधाम्नि भवन्महास्त्रे
हा हेति विद्रुतवती खलु घोरकृत्या।
रोषात् सुदक्षिणमदक्षिणचेष्टितं तं
पुप्लोष चक्रमपि काशिपुरीमधाक्षीत्॥ **83.8**॥ 856

स खलु विविदो रक्षोघाते कृतोपकृतिः पुरा
तव तु कलया मृत्युं प्राप्तुं तदा खलतां गतः।
नरकसचिवो देशक्लेशं सृजन् नगरान्तिके
झटिति हलिना युध्यन्नद्धा पपात तलाहतः॥ **83.9**॥ 857

साम्बं कौरव्यपुत्रीहरण नियमितं सान्त्वनार्थी कुरूणां
यातस्तद्वाक्यरोषोद्धृतकरिनगरो मोचयामास रामः।
ते घात्याः पाण्डवेयैरिति यदुपृतनां नामुचस्त्वं तदानीं
तं त्वां दुर्बोधलीलं पवनपुरपते तापशान्त्यै निषेवे॥ **83.10**॥ 858

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्र्यशीतितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुरशीतितमं दशकम् ॥

सूर्यग्रहणयात्रावर्णनम्

क्वचिदथ तपनोपरागकाले
पुरि निदधत् कृतवर्मकामसूनू।
यदुकुलमहिलावृतः सुतीर्थं
समुपगतोऽसि समन्तपञ्चकाख्यम् ॥ **84.1** ॥ 859

बहुतरजनताहिताय तत्र
त्वमपि पुनन् विनिमज्य तीर्थतोयम्।
द्विजगणपरिमुक्तवित्तराशिः
सममिलथाः कुरुपाण्डवादिमित्रैः ॥ **84.2** ॥ 860

तव खलु दयिताजनैः समेता
द्रुपदसुता त्वयि गाढभक्तिभारा।
तदुदितभवदाहृतिप्रकारैः
अतिमुमुदे सममन्यभामिनीभिः ॥ **84.3** ॥ 861

तदनु च भगवन् निरीक्ष्य गोपा -
नतिकुतुकादुपगम्य मानयित्वा।
चिरतरविरहातुराङ्गरेखाः
पशुपवधूः सरसं त्वमन्वयासीः ॥ **84.4** ॥ 862

सपदि च भवदीक्षणोत्सवेन
प्रमुषितमानहृदां नितम्बिनीनाम्।

अतिरसपरिमुक्तकञ्चुलीके
परिचयहृद्यतरे कुचे न्यलैषीः ॥ **84.5** ॥ 863

रिपुजनकलहैः पुनः पुनर्मे
समुपगतैरियती विलम्बनाऽभूत्।
इति कृतपरिरम्भणे त्वयि द्रा -
गतिविवशा खलु राधिका निलिल्ये ॥ **84.6** ॥ 864

अपगतविरहव्यथास्तदा ता
रहसि विधाय ददाथ तत्त्वबोधम्।
परमसुखचिदात्मकोऽहमात्मे -
त्युदयतु वः स्फुटमेव चेतसीति ॥ **84.7** ॥ 865

सुखरसपरिमिश्रितो वियोगः
किमपि पुराऽभवदुद्धवोपदेशैः।
समभवदमुतः परं तु तासां
परमसुखैक्यमयी भवद्विचिन्ता ॥ **84.8** ॥ 866

मुनिवरनिवहैस्तवाथ पित्रा
दुरितशमाय शुभानि पृच्छ्यमानैः।
त्वयि सति किमिदं शुभान्तरैरि -
त्युरुहसितैरपि याजितस्तदाऽसौ ॥ **84.9** ॥ 867

सुमहति यजने वितायमाने
प्रमुदितमित्रजने सहैव गोपाः।
यदुजनमहितास्त्रिमासमात्रं
भवदनुषङ्गरसं पुरेव भेजुः ॥ **84.10** ॥ 868

व्यपगमसमये समेत्य राधां
दृढमुपगूह्य निरीक्ष्य वीतखेदाम्।

प्रमुदितहृदयः पुरं प्रयातः
पवनपुरेश्वर पाहि मां गदेभ्यः ॥ **84.11** ॥ 869

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुरशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चाशीतितमं दशकम् ॥

जरासन्धवधवर्णनं, राजसूयवर्णनं च

ततो मगधभूभृता चिरनिरोधसङ्क्लेशितं
शताष्टकयुतायुतद्वितयमीश भूमीभृताम्।
अनाथशरणाय ते कमपि पूरुषं प्राहिणो -
दयाचत स मागधक्षपणमेव किं भूयसा ॥ **85.1** ॥ 870

यियासुरभिमागधं तदनु नारदोदीरिता -
द्युधिष्ठिरमखोद्यमादुभयकार्यपर्याकुलः।
विरुद्धजयिनोऽध्वरादुभयसिद्धिरित्युद्धवे
शशंसुषि निजैः समं पुरमियेथ यौधिष्ठिरीम् ॥ **85.2** ॥ 871

अशेषदयितायुते त्वयि समागते धर्मजो
विजित्य सहजैर्महीं भवदपाङ्गसंवर्धितैः।
श्रियं निरुपमां वहन्नहह भक्तदासायितं
भवन्तमयि मागधे प्रहितवान् सभीमार्जुनम् ॥ **85.3** ॥ 872

गिरिव्रजपुरं गतास्तदनु देव यूयं त्रयो
ययाच समरोत्सवं द्विजमिषेण तं मागधम्।
अपूर्णसुकृतं त्वमुं पवनजेन सङ्ग्रामयन्
निरीक्ष्य सह जिष्णुना त्वमपि राजयुद्ध्वा स्थितः ॥ **85.4** ॥ 873

अशान्तसमरोद्धतं विटपपाटनासंज्ञया
निपात्य जरसस्सुतं पवनजेन निष्पाटितम्।

विमुच्य नृपतीन् मुदा समनुगृह्य भक्तिं परां
दिदेशिथ गतस्पृहानपि च धर्मगुप्त्यै भुवः ॥ **85.5** ॥ 874

प्रचक्रुषि युधिष्ठिरे तदनु राजसूयाध्वरं
प्रसन्नभृतकीभवत्सकलराजकव्याकुलम्।
त्वमप्ययि जगत्पते द्विजपदावनेजादिकं
चकर्थ किमु कथ्यते नृपवरस्य भाग्योन्नतिः ॥ **85.6** ॥ 875

ततः सवनकर्मणि प्रवरमग्र्यपूजाविधिं
विचार्य सहदेववागनुगतः स धर्मात्मजः।
व्यधत्त भवते मुदा सदसि विश्वभूतात्मने
तदा ससुरमानुषं भुवनमेव तृप्तिं दधौ ॥ **85.7** ॥ 876

ततः सपदि चेदिपो मुनिनृपेषु तिष्ठत्स्वहो
सभाजयति को जडः पशुपदुर्दुरूटं वटुम्।
इति त्वयि स दुर्वचोविततिमुद्वमन्नासना -
दुदापतदुदायुधः समपतन्नमुं पाण्डवाः ॥ **85.8** ॥ 877

निवार्य निजपक्षगानभिमुखस्य विद्वेषिण -
स्त्वमेव जहृषे शिरो दनुजदारिणा स्वारिणा।
जनुस्त्रितयलब्धया सततचिन्तया शुद्धधी -
स्त्वया स परमेकतामधृत योगिनां दुर्लभाम् ॥ **85.9** ॥ 878

ततः सुमहिते त्वया क्रतुवरे निरूढे जनो
ययौ जयति धर्मजो जयति कृष्ण इत्यालपन्।
खलः स तु सुयोधनो धुतमनास्सपत्नश्रिया
मयार्पितसभामुखे स्थलजलभ्रमादभ्रमीत् ॥ **85.10** ॥ 879

तदा हसितमुत्थितं द्रुपदनन्दनाभीमयो -
रपाङ्गकलया विभो किमपि तावदुज्जृम्भयन्।

धराभरनिराकृतौ सपदि नाम बीजं वपन्
जनार्दन मरुत्पुरीनिलय पाहि मामामयात्॥ 85.11 ॥ 880

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चाशीतितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षडशीतितमं दशकम् ॥

सात्वादिवधवर्णनं भारतयुद्धवर्णनं च

साल्वो भैष्मीविवाहे यदुबलविजितश्चन्द्रचूडाद्विमानं
विन्दन् सौभं स मायी त्वयि वसति कुरूंस्त्वत्पुरीमभ्यभाङ्क्षीत्।
प्रद्युम्नस्तं निरुन्धन्निखिलयदुभटैर्न्यग्रहीदुग्रवीर्यं
तस्यामात्यं द्युमन्तं व्यजनि च समरः सप्तविंशत्यहान्तः ॥ **86.1** ॥ 881

तावत्त्वं रामशाली त्वरितमुपगतः खण्डितप्रायसैन्यं
सौभेशं तं न्यरुन्धाः स च किल गदया शार्ङ्गमभ्रंशयत्ते।
मायातातं व्यहिंसीदपि तव पुरतस्तत्त्वयापि क्षणार्धं
नाज्ञायीत्याहुरेके तदिदमवमतं व्यास एव न्यषेधीत् ॥ **86.2** ॥ 882

क्षिप्त्वा सौभं गदाचूर्णितमुदकनिधौ मङ्क्षु साल्वेऽपि चक्रे -
णोत्कृत्ते दन्तवक्त्रः प्रसभमभिपतन्नभ्यमुञ्चद्गदां ते।
कौमोदक्या हतोऽसावपि सुकृतनिधिश्चैद्यवत्प्रापदैक्यं
सर्वेषामेष पूर्वं त्वयि धृत मनसां मोक्षणार्थोऽवतारः ॥ **86.3** ॥ 883

त्वय्यायातेऽथ जाते किल कुरुसदसि द्यूतके संयतायाः
क्रन्दन्त्या याज्ञसेन्याः सकरुणमकृथाश्चेलमालामनन्ताम्।
अन्नान्तप्राप्तशर्वांशजमुनिचकितद्रौपदी चिन्तितोऽथ
प्राप्तः शाकान्नमश्नन् मुनिगणमकृथास्तृप्तिमन्तं वनान्ते ॥ **86.4** ॥ 884

युद्धोद्योगेऽथ मन्त्रे मिलति सति वृतः फल्गुनेन त्वमेकः
कौरव्ये दत्तसैन्यः करिपुरमगमो दौत्यकृत् पाण्डवार्थम्।

भीष्मद्रोणादिमान्ये तव खलु वचने धिक्कृते कौरवेण
व्यावृण्वन् विश्वरूपं मुनिसदसि पुरीं क्षोभयित्वागतोऽभूः ॥ **86.5** ॥ 885

जिष्णोस्त्वं कृष्ण सूतः खलु समरमुखे बन्धुघाते दयालुं
खिन्नं तं वीक्ष्य वीरं किमिदमयि सखे नित्य एकोऽयमात्मा।
को वध्यः कोऽत्र हन्ता तदिह वधभियं प्रोज्झ्य मय्यर्पितात्मा
धर्म्यं युद्धं चरेति प्रकृतिमनयथा दर्शयन् विश्वरूपम् ॥ **86.6** ॥ 886

भक्तोत्तंसेऽथ भीष्मे तव धरणिभरक्षेपकृत्यैकसक्ते
नित्यं नित्यं विभिन्दत्ययुतसमधिकं प्राप्तसादे च पार्थे।
निश्शस्त्रत्वप्रतिज्ञां विजहदरिवरं धारयन् क्रोधशाली -
वाधावन् प्राञ्जलिं तं नतशिरसमथो वीक्ष्य मोदादपागाः ॥ **86.7** ॥ 887

युद्धे द्रोणस्य हस्तिस्थिररणभगदत्तेरितं वैष्णवास्त्रं
वक्षस्याधत्त चक्रस्थगितरविमहाः प्रार्दयत्सिन्धुराजम्।
नागास्त्रे कर्णमुक्ते क्षितिमवनमयन् केवलं कृत्तमौलिं
तत्रे तत्रापि पार्थं किमिव नहि भवान् पाण्डवानामकार्षीत् ॥ **86.8** ॥ 888

युद्धादौ तीर्थगामी स खलु हलधरो नैमिशक्षेत्रमृच्छ -
न्नप्रत्युत्थायिसूतक्षयकृतथ सुतं तत्पदे कल्पयित्वा।
यज्ञघ्नं बल्वलं पर्वणि परिदलयन् स्नाततीर्थो रणान्ते
सम्प्राप्तो भीमदुर्योधनरणमशमं वीक्ष्य यातः पुरीं ते ॥ **86.9** ॥ 889

संसुप्तद्रौपदेयक्षपणहतधियं द्रौणिमेत्य त्वदुक्त्या
तन्मुक्तं ब्राह्ममस्त्रं समहृत विजयो मौलिरत्नं च जह्रे।
उच्छित्यै पाण्डवानां पुनरपि च विशत्युत्तरागर्भमस्त्रे
रक्षन्नङ्गुष्ठमात्रः किल जठरमगाश्चक्रपाणिर्विभो त्वम् ॥ **86.10** ॥ 890

धर्मौघं धर्मसूनोरभिदधदखिलं छन्दमृत्युस्स भीष्म -
स्त्वां पश्यन् भक्तिभूम्नैव हि सपदि ययौ निष्कलब्रह्मभूयम्।

संयाज्याथाश्वमेधैस्त्रिभिरतिमहितैर्धर्मजं पूर्णकामं
सम्प्राप्तो द्वारकां त्वं पवनपुरपते पाहि मां सर्वरोगात् ॥ **86.11** ॥ 891

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षडशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्ताशीतितमं दशकम् ॥

कुचेलोपाख्यानम्

कुचेलनामा भवतः सतीर्थ्यतां
गतः स सान्दीपनिमन्दिरे द्विजः।
त्वदेकरागेण धनादिनिस्स्पृहो
दिनानि निन्ये प्रशमी गृहाश्रमी ॥ **87.1** ॥ 892

समानशीलाऽपि तदीयवल्लभा
तथैव नो चित्तजयं समेयुषी।
कदाचिदूचे बत वृत्तिलब्धये
रमापतिः किं न सखा निषेव्यते ॥ **87.2** ॥ 893

इतीरितोऽयं प्रियया क्षुधार्तया
जुगुप्समानोऽपि धने मदावहे।
तदा त्वदालोकनकौतुकाद्ययौ
वहन् पटान्ते पृथुकानुपायनम् ॥ **87.3** ॥ 894

गतोऽयमाश्चर्यमयीं भवत्पुरीं
गृहेषु शैब्याभवनं समेयिवान्।
प्रविश्य वैकुण्ठमिवाप निर्वृतिं
तवातिसम्भावनया तु किं पुनः ॥ **87.4** ॥ 895

प्रपूजितं तं प्रियया च वीजितं
करे गृहीत्वाऽकथयः पुराकृतम्।

यदिन्धनार्थं गुरुदारचोदितै -
रपर्तुवर्षं तदमर्षि कानने ॥ **87.5** ॥ 896

त्रपाजुषोऽस्मात् पृथुकं बलादथ
प्रगृह्य मुष्टौ सकृताशिते त्वया।
कृतं कृतं नन्वियतेति संभ्रमा -
द्रमा किलोपेत्य करं रुरोध ते ॥ **87.6** ॥ 897

भक्तेषु भक्तेन स मानितस्त्वया
पुरीं वसन्नेकनिशां महासुखम्।
बतापरेद्युर्द्रविणं विना ययौ
विचित्ररूपस्तव खल्वनुग्रहः ॥ **87.7** ॥ 898

यदि ह्ययाचिष्यमदास्यदच्युतो
वदामि भार्यां किमिति व्रजन्नसौ।
त्वदुक्तिलीलास्मितमग्नधीः पुनः
क्रमादपश्यन्मणिदीप्रमालयम् ॥ **87.8** ॥ 899

किं मार्गविभ्रंश इति भ्रमन् क्षणं
गृहं प्रविष्टः स ददर्श वल्लभाम्।
सखीपरीतां मणिहेमभूषितां
बुबोध च त्वत्करुणां महाद्भुताम् ॥ **87.9** ॥ 900

स रत्नशालासु वसन्नपि स्वयं
समुन्नमद्भक्तिभरोऽमृतं ययौ।
त्वमेवमापूरितभक्तवाञ्छितो
मरुत्पुराधीश हरस्व मे गदान् ॥ **87.10** ॥ 901

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्ताशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टाशीतितमं दशकम् ॥

सन्तानगोपालोपाख्यानम्

प्रागेवाचार्यपुत्राहृतिनिशमनया स्वीयषड्सूनुवीक्षां
काङ्क्षन्त्या मातुरुक्त्या सुतलभुवि बलिं प्राप्य तेनार्चितस्त्वम्।
धातुः शापाद्धिरण्यान्वितकशिपु भवान् शौरिजान् कंसभग्ना -
नानीयैनान् प्रदर्श्य स्वपदमनयथाः पूर्वपुत्रान् मरीचेः ॥ **88.1** ॥ 902

श्रुतदेव इति श्रुतं द्विजेन्द्रं
बहुलाश्वं नृपतिं च भक्तिपूर्णम्।
युगपत्त्वमनुग्रहीतुकामो
मिथिलां प्रापिथ तापसैः समेतः ॥ **88.2** ॥ 903

गच्छन् द्विमूर्तिरुभयोर्युगपन्निकेत -
मेकेन भूरिविभवैर्विहितोपचारः।
अन्येन तद्दिनभृतैश्च फलौदनाद्यै -
स्तुल्यं प्रसेदिथ ददाथ च मुक्तिमाभ्याम् ॥ **88.3** ॥ 904

भूयोऽथ द्वारवत्यां द्विजतनयमृतिं तत्प्रलापानपि त्वं
को वा दैवं निरुन्ध्यादिति किल कथयन् विश्ववोढाऽप्यसोढाः।
जिष्णोर्गर्वं विनेतुं त्वयि मनुजधिया कुण्ठितां चास्य बुद्धिं
तत्त्वारूढां विधातुं परमतमपदप्रेक्षणेनेति मन्ये ॥ **88.4** ॥ 905

नष्टा अष्टास्य पुत्राः पुनरपि तव तूपेक्षया कष्टवादः
स्पष्टो जातो जनानामथ तदवसरे द्वारकामाप पार्थः।

मैत्र्या तत्रोषितोऽसौ नवमसुतमृतौ विप्रवर्यप्ररोदं
श्रुत्वा चक्रे प्रतिज्ञामनुपहृतसुतः सन्निवेक्ष्ये कृशानुम्॥ **88.5**॥ 906

मानी स त्वामपृष्ट्वा द्विजनिलयगतो बाणजालैर्महास्त्रैः
रुन्धानः सूतिगेहं पुनरपि सहसा दृष्टनष्टे कुमारे।
याम्यामैन्द्रीं तथाऽन्याः सुरवरनगरीर्विद्ययाऽऽसाद्य सद्यो
मोघोद्योगः पतिष्यन् हुतभुजि भवता सस्मितं वारितोऽभूत्॥ **88.6**॥ 907

सार्धं तेन प्रतीचीं दिशमतिजविना स्यन्दनेनाभियातो
लोकालोकं व्यतीतस्तिमिरभरमथो चक्रधाम्ना निरुन्धन्।
चक्रांशुक्लिष्टदृष्टिं स्थितमथ विजयं पश्य पश्येति वारां
पारे त्वं प्राददर्शः किमपि हि तमसां दूरदूरं पदं ते॥ **88.7**॥ 908

तत्रासीनं भुजङ्गाधिपशयनतले दिव्यभूषायुधाद्यै -
रावीतं पीतचेलं प्रतिनवजलदश्यामलं श्रीमदङ्गम्।
मूर्तीनामीशितारं परमिह तिसृणामेकमर्थं श्रुतीनां
त्वामेव त्वं परात्मन् प्रियसखसहितो नेमिथ क्षेमरूपम्॥ **88.8**॥ 909

युवां मामेव द्वावधिकविवृतान्तर्हिततया
विभिन्नौ सन्द्रष्टुं स्वयमहमहार्षं द्विजसुतान्।
नयेतं द्रागेतानिति खलु वितीर्णान् पुनरमून्
द्विजायादायादाः प्रणुतमहिमा पाण्डुजनुषा॥ **88.9**॥ 910

एवं नानाविहारैर्जगदभिरमयन् वृष्णिवंशं प्रपुष्ण -
न्नीजानो यज्ञभेदैरतुलविहृतिभिः प्रीणयन्नेणनेत्राः।
भूभारक्षेपदम्भात् पदकमलजुषां मोक्षणायावतीर्णः
पूर्णं ब्रह्मैव साक्षाद्यदुषु मनुजतारूषितस्त्वं व्यलासीः॥ **88.10**॥ 911

प्रायेण द्वारवत्यामवृतदयि तदा नारदस्त्वद्रसार्द्र -
स्तस्माल्लेभे कदाचित्खलु सुकृतनिधिस्त्वत्पिता तत्त्वबोधम्।

भक्तानामग्रयायी स च खलु मतिमानुद्धवस्त्वत्त एव
प्राप्तो विज्ञानसारं स किल जनहितायाधुनाऽऽस्ते बदर्याम् ॥ **88.11** ॥ 912

सोऽयं कृष्णावतारो जयति तव विभो यत्र सौहार्दभीति -
स्नेहद्वेषानुरागप्रभृतिभिरतुलैरश्रमैर्योगभेदैः ।
आर्तिं तीर्त्वा समस्ताममृतपदमगुस्सर्वतः सर्वलोकाः
स त्वं विश्वार्तिशान्त्यै पवनपुरपते भक्तिपूर्त्यै च भूयाः ॥ **88.12** ॥ 913

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टाशीतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोननवतितमं दशकम् ॥

वृकासुरवधवर्णनम्

रमाजाने जाने यदिह तव भक्तेषु विभवो
न सद्यस्सम्पद्यस्तदिह मदकृत्त्वादशमिनाम्।
प्रशान्तिं कृत्वैव प्रदिशसि ततः काममखिलं
प्रशान्तेषु क्षिप्रं न खलु भवदीये च्युतिकथा ॥ **89.1** ॥ 914

सद्यः प्रसादरुषितान् विधिशङ्करादीन्
केचिद्विभो निजगुणानुगुणं भजन्तः।
भ्रष्टा भवन्ति बत कष्टमदीर्घदृष्ट्या
स्पष्टं वृकासुर उदाहरणं किलास्मिन् ॥ **89.2** ॥ 915

शकुनिजः स तु नारदमेकदा
त्वरिततोषमपृच्छदधीश्वरम्।
स च दिदेश गिरीशमुपासितुं
न तु भवन्तमबन्धुमसाधुषु ॥ **89.3** ॥ 916

तपस्तप्त्वा घोरं स खलु कुपितः सप्तमदिने
शिरः छित्वा सद्यः पुरहरमुपस्थाप्य पुरतः।
अतिक्षुद्रं रौद्रं शिरसि करदानेन निधनं
जगन्नाथाद्वव्रे भवति विमुखानां क्व शुभधीः ॥ **89.4** ॥ 917

मोक्तारं बन्धमुक्तो हरिणपतिरिव प्राद्रवत्सोऽथ रुद्रं
दैत्याद्भीत्या स्म देवो दिशि दिशि वलते पृष्ठतो दत्तदृष्टिः।

तूष्णीके सर्वलोके तव पदमधिरोक्ष्यन्तमुद्वीक्ष्य शर्वं
दूरादेवाग्रतस्त्वं पटुवटुवपुषा तस्थिषे दानवाय ॥ **89.5** ॥ 918

भद्रं ते शाकुनेय भ्रमसि किमधुना त्वं पिशाचस्य वाचा
सन्देहश्चेन्मदुक्तौ तव किमु न करोष्यङ्गुलीमङ्ग मौलौ ।
इत्थं त्वद्वाक्यमूढः शिरसि कृतकरः सोऽपतच्छिन्नपातं
भ्रंशो ह्येवं परोपासितुरपि च गतिः शूलिनोऽपि त्वमेव ॥ **89.6** ॥ 919

भृगुं किल सरस्वतीनिकटवासिनस्तापसा -
स्त्रिमूर्तिषु समादिशन्नधिकसत्त्वतां वेदितुम् ।
अयं पुनरनादरादुदितरुद्धरोषे विधौ
हरेऽपि च जिहिंसिषौ गिरिजया धृते त्वामगात् ॥ **89.7** ॥ 920

सुप्तं रमाङ्कभुवि पङ्कजलोचनं त्वां
विप्रे विनिघ्नति पदेन मुदोत्थितस्त्वम् ।
सर्वं क्षमस्व मुनिवर्य भवेत् सदा मे
त्वत्पादचिह्नमिह भूषणमित्यवादीः ॥ **89.8** ॥ 921

निश्चित्य ते च सुदृढं त्वयि बद्धभावाः
सारस्वता मुनिवरा दधिरे विमोक्षम् ।
त्वामेवमच्युत पुनश्च्युतिदोषहीनं
सत्त्वोच्चयैकतनुमेव वयं भजामः ॥ **89.9** ॥ 922

जगत्सृष्ट्यादौ त्वां निगमनिवहैर्वन्दिभिरिव
स्तुतं विष्णो सच्चित्परमरसनिर्द्वैतवपुषम् ।
परात्मानं भूमन् पशुपवनिताभाग्यनिवहं
परीतापश्रान्त्यै पवनपुरवासिन् परिभजे ॥ **89.10** ॥ 923

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोननवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये नवतितमं दशकम् ॥

आगमादीनां परमतात्पर्यनिरूपणम्

वृकभृगुमुनिमोहिन्यम्बरीषादिवृत्ते -
    ष्वयि तव हि महत्त्वं सर्वशर्वादिजैत्रम्।
स्थितमिह परमात्मन् निष्कलार्वागभिन्नं
    किमपि यदवभातं तद्धि रूपं तवैव ॥ **90.1** ॥ 924

मूर्तित्रयेश्वरसदाशिवपञ्चकं यत्
    प्राहुः परात्मवपुरेव सदाशिवोऽस्मिन्।
तत्रेश्वरस्तु स विकुण्ठपदस्त्वमेव
    त्रित्वं पुनर्भजसि सत्यपदे त्रिभागे ॥ **90.2** ॥ 925

तत्रापि सात्त्विकतनुं तव विष्णुमाहु -
    र्धाता तु सत्त्वविरलो रजसैव पूर्णः।
सत्त्वोत्कटत्वमपि चास्ति तमोविकार -
    चेष्टादिकं च तव शङ्करनाम्नि मूर्तौ ॥ **90.3** ॥ 926

तं च त्रिमूर्त्यतिगतं परपूरुषं त्वां
    शर्वात्मनापि खलु सर्वमयत्वहेतोः।
शंसन्त्युपासनविधौ तदपि स्वतस्तु
    त्वद्रूपमित्यतिदृढं बहु नः प्रमाणम् ॥ **90.4** ॥ 927

श्रीशङ्करोऽपि भगवान् सकलेषु ताव -
    त्त्वामेव मानयति यो न हि पक्षपाती।

त्वन्निष्ठमेव स हि नामसहस्रकादि
व्याख्यत् भवत्स्तुतिपरश्च गतिं गतोऽन्ते ॥ **90.5** ॥ 928

मूर्तित्रयातिगमुवाच च मन्त्रशास्त्र -
स्यादौ कलायसुषमं सकलेश्वरं त्वाम्।
ध्यानं च निष्कलमसौ प्रणवे खलूक्त्वा
त्वामेव तत्र सकलं निजगाद नान्यम् ॥ **90.6** ॥ 929

समस्तसारे च पुराणसङ्ग्रहे
विसंशयं त्वन्महिमैव वर्ण्यते।
त्रिमूर्तियुक्सत्यपदत्रिभागतः
परं पदं ते कथितं न शूलिनः ॥ **90.7** ॥ 930

यत् ब्राह्मकल्प इह भागवतद्वितीय -
स्कन्धोदितं वपुरनावृतमीश धात्रे।
तस्यैव नाम हरिशर्वमुखं जगाद
श्रीमाधवः शिवपरोऽपि पुराणसारे ॥ **90.8** ॥ 931

ये स्वप्रकृत्यनुगुणा गिरिशं भजन्ते
तेषां फलं हि दृढयैव तदीयभक्त्या।
व्यासो हि तेन कृतवानधिकारिहेतोः
स्कान्दादिकेषु तव हानिवचोऽर्थवादैः ॥ **90.9** ॥ 932

भूतार्थकीर्तिरनुवादविरुद्धवादौ
त्रेधार्थवादगतयः खलु रोचनार्थाः।
स्कान्दादिकेषु बहवोऽत्र विरुद्धवादा -
स्त्वत्तामसत्त्वपरिभूत्युपशिक्षणाद्याः ॥ **90.10** ॥ 933

यत् किञ्चिदप्यविदुषाऽपि विभो मयोक्तं
तन्मन्त्रशास्त्रवचनाद्यभिदृष्टमेव।

व्यासोक्तिसारमयभागवतोपगीत
क्लेशान् विधूय कुरु भक्तिभरं परात्मन् ॥ 90.11 ॥ 934

॥ इति श्रीमन्नारायणीये नवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकनवतितमं दशकम् ॥

भक्तिस्वरूपवर्णनम्

श्रीकृष्ण त्वत्पदोपासनमभयतमं बद्धमिथ्यार्थदृष्टे -
मर्त्यस्यार्तस्य मन्ये व्यपसरति भयं येन सर्वात्मनैव।
यत्तावत् त्वत्प्रणीतानिह भजनविधीनास्थितो मोहमार्गे
धावन्नप्यावृताक्षः स्खलति न कुहचिद्देवदेवाखिलात्मन् ॥ **91.1** ॥ 935

भूमन् कायेन वाचा मुहुरपि मनसा त्वद्बलप्रेरितात्मा
यद्यत् कुर्वे समस्तं तदिह परतरे त्वय्यसावर्पयामि।
जात्यापीह श्वपाकस्त्वयि निहितमनः कर्मवागिन्द्रियार्थ -
प्राणो विश्वं पुनीते न तु विमुखमनास्त्वत्पदाद्विप्रवर्यः ॥ **91.2** ॥ 936

भीतिर्नाम द्वितीयाद्भवति ननु मनः कल्पितं च द्वितीयं
तेनैक्याभ्यासशीलो हृदयमिह यथाशक्ति बुद्ध्या निरुन्ध्याम्।
मायाविद्धे तु तस्मिन् पुनरपि न तथा भाति मायाधिनाथं
तं त्वां भक्त्या महत्या सततमनुभजन्नीश भीतिं विजह्याम् ॥ **91.3** ॥ 937

भक्तेरुत्पत्तिवृद्धी तव चरणजुषां सङ्गमेनैव पुंसा -
मासाद्ये पुण्यभाजां श्रिय इव जगति श्रीमतां सङ्गमेन।
तत्सङ्गो देव भूयान्मम खलु सततं तन्मुखादुन्मिषद्भि -
स्त्वन्माहात्म्यप्रकारैर्भवति च सुदृढा भक्तिरुद्धूतपापा ॥ **91.4** ॥ 938

श्रेयोमार्गेषु भक्तावधिकबहुमतिर्जन्मकर्माणि भूयो
गायन् क्षेमाणि नामान्यपि तदुभयतः प्रद्रुतं प्रद्रुतात्मा।

उद्यद्धासः कदाचित् कुहचिदपि रुदन् क्वापि गर्जन् प्रगाय -
न्नुन्मादीव प्रनृत्यन्नयि कुरु करुणां लोकबाह्यश्चरेयम् ॥ **91.5** ॥ 939

भूतान्येतानि भूतात्मकमपि सकलं पक्षिमत्स्यान् मृगादीन्
मर्त्यान् मित्राणि शत्रूनपि यमितमतिस्त्वन्मयान्यानमानि ।
त्वत्सेवायां हि सिध्येन्मम तव कृपया भक्तिदार्ढ्यं विराग -
स्त्वत्तत्त्वस्यावबोधोऽपि च भुवनपते यत्नभेदं विनैव ॥ **91.6** ॥ 940

नो मुह्यन् क्षुत्तृडाद्यैर्भवसरणिभवैस्त्वन्निलीनाशयत्वा -
च्चिन्तासातत्यशाली निमिषलवमपि त्वत्पदादप्रकम्पः ।
इष्टानिष्टेषु तुष्टिव्यसनविरहितो मायिकत्वावबोधा -
ज्ज्योत्स्नाभिस्त्वन्नखेन्दोरधिकशिशिरितेनात्मना सञ्चरेयम् ॥ **91.7** ॥ 941

भूतेष्वेषु त्वदैक्यस्मृतिसमधिगतौ नाधिकारोऽधुना चे -
त्त्वत्प्रेम त्वत्कमैत्री जडमतिषु कृपा द्विट्सु भूयादुपेक्षा ।
अर्चायां वा समर्चाकुतुकमुरुतरश्रद्धया वर्धतां मे
त्वत्संसेवी तथापि द्रुतमुपलभते भक्तलोकोत्तमत्वम् ॥ **91.8** ॥ 942

आवृत्य त्वत्स्वरूपं क्षितिजलमरुदाद्यात्मना विक्षिपन्ती
जीवान् भूयिष्ठकर्मावलिविवशगतीन् दुःखजाले क्षिपन्ती ।
त्वन्माया माभिभून्मामयि भुवनपते कल्पते तत्प्रशान्त्यै
त्वत्पादे भक्तिरेवेत्यवददयि विभो सिद्धयोगी प्रबुद्धः ॥ **91.9** ॥ 943

दुःखान्यालोक्य जन्तुष्वलमुदितविवेकोऽहमाचार्यवर्या -
ल्लब्ध्वा त्वद्रूपतत्त्वं गुणचरितकथाद्युद्भवद्भक्तिभूमा ।
मायामेनां तरित्वा परमसुखमये त्वत्पदे मोदिताहे
तस्यायं पूर्वरङ्गः पवनपुरपते नाशयाशेषरोगान् ॥ **91.10** ॥ 944

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकनवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये द्विनवतितमं दशकम् ॥

कर्ममिश्रभक्तिस्वरूपवर्णनम्

वेदैस्सर्वाणि कर्माण्यफलपरतया वर्णितानीति बुद्ध्वा
तानि त्वय्यर्पितान्येव हि समनुचरन् यानि नैष्कर्म्यमीश।
मा भूद्वेदैर्निषिद्धे कुहचिदपि मनः कर्मवाचां प्रवृत्ति -
र्दुर्वर्जं चेदवाप्तं तदपि खलु भवत्यर्पये चित्प्रकाशे ॥ **92.1** ॥ 945

यस्त्वन्यः कर्मयोगस्तव भजनमयस्तत्र चाभीष्टमूर्तिं
हृद्यां सत्त्वैकरूपां दृषदि हृदि मृदि क्वापि वा भावयित्वा।
पुष्पैर्गन्धैर्निवेद्यैरपि च विरचितैः शक्तितो भक्तिपूतै -
र्नित्यं वर्यां सपर्यां विदधदयि विभो त्वत्प्रसादं भजेयम् ॥ **92.2** ॥ 946

स्त्रीशूद्रास्त्वत्कथादिश्रवणविरहिता आसतां ते दयार्हा -
स्त्वत्पादासन्नयातान् द्विजकुलजनुषो हन्त शोचाम्यशान्तान्।
वृत्त्यर्थं ते यजन्तो बहुकथितमपि त्वामनाकर्णयन्तो
दृप्ता विद्याभिजात्यैः किमु न विदधते तादृशं मा कृथा माम् ॥ **92.3** ॥ 947

पापोऽयं कृष्णरामेत्यभिलपति निजं गूहितुं दुश्चरित्रं
निर्लज्जस्यास्य वाचा बहुतरकथनीयानि मे विघ्नितानि।
भ्राता मे वन्ध्यशीलो भजति किल सदा विष्णुमित्थं बुधांस्ते
निन्दन्त्युच्चैर्हसन्ति त्वयि निहितमतींस्तादृशं मा कृथा माम् ॥ **92.4** ॥ 948

श्वेतच्छायं कृते त्वां मुनिवरवपुषं प्रीणयन्ते तपोभि -
स्त्रेतायां स्रुक्स्रुवाद्यङ्कितमरुणतनुं यज्ञरूपं यजन्ते।

सेवन्ते तन्त्रमार्गैर्विलसदरिगदं द्वापरे श्यामलाङ्गं
नीलं सङ्कीर्तनाद्यैरिह कलिसमये मानुषास्त्वां भजन्ते ॥ **92.5** ॥ 949

सोऽयं कालेयकालो जयति मुररिपो यत्र सङ्कीर्तनाद्यै -
र्निर्यत्नैरेव मार्गैरखिलद न चिरात्त्वत्प्रसादं भजन्ते।
जातास्त्रेताकृतादावपि हि किल कलौ सम्भवं कामयन्ते
दैवात्तत्रैव जातान् विषयविषरसैर्मा विभो वञ्चयास्मान् ॥ **92.6** ॥ 950

भक्तास्तावत् कलौ स्युर्द्रमिलभुवि ततो भूरिशस्तत्र चोच्चैः
कावेरीं ताम्रपर्णीमनु किल कृतमालां च पुण्यां प्रतीचीम्।
हा मामप्येतदन्तर्भवमपि च विभो किञ्चिदञ्चद्रसं त्व -
य्याशापाशैर्निबध्य भ्रमय न भगवन् पूरय त्वन्निषेवाम् ॥ **92.7** ॥ 951

दृष्ट्वा धर्मद्रुहं तं कलिमपकरुणं प्राङ्महीक्षित् परीक्षि -
द्धन्तुं व्याकृष्टखड्गोऽपि न विनिहतवान् सारवेदी गुणांशात्।
त्वत्सेवाद्याशु सिध्येदसदिह न तथा त्वत्परे चैष भीरु -
र्यत्तु प्रागेव रोगादिभिरपहरते तत्र हा शिक्षयैनम् ॥ **92.8** ॥ 952

गङ्गा गीता च गायत्र्यपि च तुलसिका गोपिकाचन्दनं तत्
सालग्रामाभिपूजा परपुरुष तथैकादशी नामवर्णाः।
एतान्यष्टाप्ययत्नान्ययि कलिसमये त्वत्प्रसादप्रवृद्ध्या
क्षिप्रं मुक्तिप्रदानीत्यभिदधुर्ऋषयस्तेषु मां सज्जयेथाः ॥ **92.9** ॥ 953

देवर्षीणां पितॄणामपि न पुनर्ऋणी किङ्करो वा स भूमन्
योऽसौ सर्वात्मना त्वां शरणमुपगतस्सर्वकृत्यानि हित्वा।
तस्योत्पन्नं विकर्माप्यखिलमपनुदस्येव चित्तस्थितस्त्वं
तन्मे पापोत्थतापान् पवनपुरपते रुन्धि भक्तिं प्रणीयाः ॥ **92.10** ॥ 954

॥ इति श्रीमन्नारायणीये द्विनवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये त्रिनवतितमं दशकम् ॥

गुरुशिक्षावर्णनम्

बन्धुस्नेहं विजह्यां तव हि करुणया त्वय्युपावेशितात्मा
सर्वं त्यक्त्वा चरेयं सकलमपि जगद्वीक्ष्य मायाविलासम्।
नानात्वाद्भ्रान्तिजन्यात् सति खलु गुणदोषावबोधे विधिर्वा
व्यासेधो वा कथं तौ त्वयि निहितमतेर्वीतवैषम्यबुद्धेः ॥ **93.1** ॥ 955

क्षुत्तृष्णालोपमात्रे सततकृतधियो जन्तवः सन्त्यनन्ता -
स्तेभ्यो विज्ञानवत्त्वात् पुरुष इह वरस्तज्जनिर्दुर्लभैव।
तत्राप्यात्मात्मनः स्यात्सुहृदपि च रिपुर्यस्त्वयि न्यस्तचेता -
स्तापोच्छित्तेरुपायं स्मरति स हि सुहृत् स्वात्मवैरी ततोऽन्यः ॥ **93.2** ॥ 956

त्वत्कारुण्ये प्रवृत्ते क इव नहि गुरुर्लोकवृत्तेऽपि भूमन्
सर्वाक्रान्तापि भूमिर्नहि चलति ततस्सत्क्षमां शिक्षयेयम्।
गृह्णीयामीश तत्तद्विषयपरिचयेऽप्यप्रसक्तिं समीरात्
व्याप्तत्वञ्चात्मनो मे गगनगुरुवशाद्भातु निर्लेपता च ॥ **93.3** ॥ 957

स्वच्छः स्यां पावनोऽहं मधुर उदकवद्वह्निवन्मा स्म गृह्णां
सर्वान्नीनोऽपि दोषं तरुषु तमिव मां सर्वभूतेष्ववेयाम्।
पुष्टिर्नष्टिः कलानां शशिन इव तनोर्नात्मनोऽस्तीति विद्यां
तोयादिव्यस्तमार्ताण्डवदपि च तनुष्वेकतां त्वत्प्रसादात् ॥ **93.4** ॥ 958

स्नेहाद्व्याधात्तपुत्रप्रणयमृतकपोतायितो मा स्म भूवं
प्राप्तं प्राश्नन् सहेय क्षुधमपि शयुवत् सिन्धुवत्स्यामगाधः।

मा पप्तं योषिदादौ शिखिनि शलभवत् भृङ्गवत् सारभागी
भूयासं किन्तु तद्वद्धनचयनवशान्माहमीश प्रणेशम् ॥ **93.5** ॥ 959

मा बद्ध्यासं तरुण्या गज इव वशया नार्जयेयं धनौघं
हर्तान्यस्तं हि माध्वीहर इव मृगवन्मा मुहं ग्राम्यगीतैः।
नात्यासज्जेय भोज्ये झष इव बडिशे पिङ्गलावन्निराशः
सुप्यां भर्तव्ययोगात् कुरर इव विभो सामिषोऽन्यैर्न हन्यै ॥ **93.6** ॥ 960

वर्तेय त्यक्तमानः सुखमतिशिशुवन्निस्सहायश्चरेयं
कन्याया एकशेषो वलय इव विभो वर्जितान्योन्यघोषः।
त्वच्चित्तो नावबुद्ध्यै परमिषुकृदिव क्ष्माभृदायानघोषं
गेहेष्वन्यप्रणीतेष्वहिरिव निवसान्युन्दुरोर्मन्दिरेषु ॥ **93.7** ॥ 961

त्वय्येव त्वत्कृतं त्वं क्षपयसि जगदित्यूर्णनाभात् प्रतीयां
त्वच्चिन्ता त्वत्स्वरूपं कुरुत इति दृढं शिक्षये पेशकारात्।
विड्भस्मात्मा च देहो भवति गुरुवरो यो विवेकं विरक्तिं
धत्ते सञ्चिन्त्यमानो मम तु बहुरुजापीडितोऽयं विशेषात् ॥ **93.8** ॥ 962

ही ही मे देहमोहं त्यज पवनपुराधीश यत्प्रेमहेतो -
र्गेहे वित्ते कलत्रादिषु च विवशितास्त्वत्पदं विस्मरन्ति।
सोऽयं वह्नेश्शुनो वा परमिह परतस्साम्प्रतं चाक्षिकर्ण -
त्वग्जिह्वाद्या विकर्षन्त्यवशमत इतः कोऽपि न त्वत्पदाब्जे ॥ **93.9** ॥ 963

दुर्वारो देहमोहो यदि पुनरधुना तर्हि निश्शेषरोगान्
हृत्वा भक्तिं द्रढिष्ठां कुरु तव पदपङ्केरुहे पङ्कजाक्ष।
नूनं नानाभवान्ते समधिगतमिमं मुक्तिदं विप्रदेहं
क्षुद्रे हा हन्त मा मा क्षिप विषयरसे पाहि मां मारुतेश ॥ **93.10** ॥ 964

॥ इति श्रीमन्नारायणीये त्रिनवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये चतुर्नवतितमं दशकम् ॥

तत्वज्ञानोत्पत्तिप्रकारवर्णनं, बन्धमोक्षस्वरूपवर्णनं, भक्तिप्रार्थनावर्णनं च

शुद्धा निष्कामधर्मैः प्रवरगुरुगिरा तत्स्वरूपं परं ते
शुद्धं देहेन्द्रियादिव्यपगतमखिलव्याप्तमावेदयन्ते।
नानात्वस्थौल्यकार्श्यादि तु गुणजवपुस्सङ्गतोऽध्यासितं ते
वह्नेर्दारुप्रभेदेष्विव महदणुतादीप्तताशान्ततादि ॥ **94.1** ॥ 965

आचार्याख्याधरस्थारणिसमनुमिलच्छिष्यरूपोत्तरार -
ण्यावेधोद्भासितेन स्फुटतरपरिबोधाग्निना दह्यमाने।
कर्मालीवासनातत्कृततनुभुवनभ्रान्तिकान्तारपूरे
दाह्याभावेन विद्याशिखिनि च विरते त्वन्मयी खल्ववस्था ॥ **94.2** ॥ 966

एवं त्वत्प्राप्तितोऽन्यो नहि खलु निखिलक्लेशहानेरुपायो
नैकान्तात्यन्तिकास्ते कृषिवदगदषाड्गुण्यषट्कर्मयोगाः।
दुर्वैकल्यैरकल्या अपि निगमपथास्तत्फलान्यप्यवाप्ता
मत्तास्त्वां विस्मरन्तः प्रसजति पतने यान्त्यनन्तान् विषादान् ॥ **94.3** ॥ 967

त्वल्लोकादन्यलोकः क्वनु भयरहितो यत् परार्धद्वयान्ते
त्वद्भीतस्सत्यलोकेऽपि न सुखवसतिः पद्मभूः पद्मनाभ।
एवं भावे त्वधर्मार्जितबहुतमसां का कथा नारकाणां
तन्मे त्वं छिन्धि बन्धं वरद कृपणबन्धो कृपापूरसिन्धो ॥ **94.4** ॥ 968

याथार्थ्यात्त्वन्मयस्यैव हि मम न विभो वस्तुतो बन्धमोक्षौ
मायाविद्यातनुभ्यां तव तु विरचितौ स्वप्नबोधोपमौ तौ।

बद्धे जीवद्विमुक्तिं गतवति च भिदा तावती तावदेको
भुङ्क्ते देहद्रुमस्थो विषयफलरसान्नापरो निर्व्यथात्मा ॥ **94.5** ॥ 969

जीवन्मुक्तत्वमेवंविधमिति वचसा किं फलं दूरदूरे
तन्नामाशुद्धबुद्धेर्न च लघु मनसश्शोधनं भक्तितोऽन्यत्।
तन्मे विष्णो कृषीष्ठास्त्वयि कृतसकलप्रार्पणं भक्तिभारं
येन स्यां मङ्क्षु किञ्चिद्गुरुवचनमिलत्त्वत्प्रबोधस्त्वदात्मा ॥ **94.6** ॥ 970

शब्दब्रह्मण्यपीह प्रयतितमनसस्त्वां न जानन्ति केचित्
कष्टं वन्ध्यश्रमास्ते चिरतरमिह गां बिभ्रते निष्प्रसूतिम्।
यस्यां विश्वाभिरामास्सकलमलहरा दिव्यलीलावताराः
सच्चित्सान्द्रं च रूपं तव न निगदितं तां न वाचं भ्रियासम् ॥ **94.7** ॥ 971

यो यावान् यादृशो वा त्वमिति किमपि नैवावगच्छामि भूम -
न्नेवञ्चानन्यभावस्त्वदनुभजनमेवाद्रिये चैद्यवैरिन्।
त्वल्लिङ्गानां त्वदङ्घ्रिप्रियजनसदसां दर्शनस्पर्शनादि -
र्भूयान्मे त्वत्प्रपूजानतिनुतिगुणकर्मानुकीर्त्यादरोऽपि ॥ **94.8** ॥ 972

यद्यल्लभ्येत तत्तत्तव समुपहृतं देव दासोऽस्मि तेऽहं
त्वद्गेहोन्मार्जनाद्यं भवतु मम मुहुः कर्म निर्मायमेव।
सूर्याग्निब्राह्मणात्मादिषु लसितचतुर्बाहुमाराधये त्वां
त्वत्प्रेमार्द्रत्वरूपो मम सततमभिष्यन्दतां भक्तियोगः ॥ **94.9** ॥ 973

ऐक्यं ते दानहोमव्रतनियमतपस्साङ्ख्ययोगैर्दुरापं
त्वत्सङ्गेनैव गोप्यः किल सुकृतितमाः प्रापुरानन्दसान्द्रम्।
भक्तेष्वन्येषु भूयस्स्वपि बहुमनुषे भक्तिमेव त्वमासां
तन्मे त्वद्भक्तिमेव द्रढय हर गदान् कृष्ण वातालयेश ॥ **94.10** ॥ 974

॥ इति श्रीमन्नारायणीये चतुर्नवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये पञ्चनवतितमं दशकम् ॥

कैवल्यसिद्धिप्रकारवर्णनम्

आदौ हैरण्यगर्भीं तनुमविकलजीवात्मिकामास्थितस्त्वं
जीवत्वं प्राप्य मायागुणगणखचितो वर्तसे विश्वयोने।
तत्रोद्वृद्धेन सत्त्वेन तु गुणयुगलं भक्तिभावं गतेन
छित्वा सत्त्वं च हित्वा पुनरनुपहितो वर्तिताहे त्वमेव ॥ **95.1** ॥ 975

सत्त्वोन्मेषात् कदाचित् खलु विषयरसे दोषबोधेऽपि भूमन्
भूयोऽप्येषु प्रवृत्तिस्सतमसि रजसि प्रोद्धते दुर्निवारा।
चित्तं तावद्गुणाश्च ग्रथितमिह मिथस्तानि सर्वाणि रोद्धुं
तुर्ये त्वय्येकभक्तिश्शरणमिति भवान् हंसरूपी न्यगादीत् ॥ **95.2** ॥ 976

सन्ति श्रेयांसि भूयांस्यपि रुचिभिदया कर्मिणां निर्मितानि
क्षुद्रानन्दाश्च सान्ता बहुविधगतयः कृष्ण तेभ्यो भवेयुः।
त्वं चाचख्याथ सख्ये ननु महिततमां श्रेयसां भक्तिमेकां
त्वद्भक्त्यानन्दतुल्यः खलु विषयजुषां सम्मदः केन वा स्यात् ॥ **95.3** ॥ 977

त्वद्भक्त्या तुष्टबुद्धेः सुखमिह चरतो विच्युताशस्य चाशाः
सर्वाः स्युः सौख्यमय्यः सलिलकुहरगस्येव तोयैकमय्यः।
सोऽयं खल्विन्द्रलोकं कमलजभवनं योगसिद्धीश्च हृद्याः
नाकाङ्क्षत्येतदास्तां स्वयमनुपतिते मोक्षसौख्येऽप्यनीहः ॥ **95.4** ॥ 978

त्वद्भक्तो बाध्यमानोऽपि च विषयरसैरिन्द्रियाशान्तिहेतो -
र्भक्त्यैवाक्रम्यमाणैः पुनरपि खलु तैर्दुर्बलैर्नाभिजय्यः।

सप्तार्चिर्दीपितार्चिर्दहति किल यथा भूरिदारुप्रपञ्चं
त्वद्भक्त्योघे तथैव प्रदहति दुरितं दुर्मदः क्वेन्द्रियाणाम् ॥ **95.5** ॥ 979

चित्तार्द्रीभावमुच्चैर्वपुषि च पुलकं हर्षबाष्पं च हित्वा
चित्तं शुद्ध्येत्कथं वा किमु बहुतपसा विद्यया वीतभक्तेः।
त्वद्गाथास्वादसिद्धाञ्जनसततमरीमृज्यमानोऽयमात्मा
चक्षुर्वत् तत्त्वसूक्ष्मं भजति न तु तथाभ्यस्तया तर्ककोट्या ॥ **95.6** ॥ 980

ध्यानं ते शीलयेयं समतनुसुखबद्धासनो नासिकाग्र -
न्यस्ताक्षः पूरकाद्यैर्जितपवनपथश्चित्तपद्मं त्ववाञ्चम्।
ऊर्ध्वाग्रं भावयित्वा रविविधुशिखिनः संविचिन्त्योपरिष्टात्
तत्रस्थं भावये त्वां सजलजलधरश्यामलं कोमलाङ्गम् ॥ **95.7** ॥ 981

आनीलश्लक्ष्णकेशं ज्वलितमकरसत्कुण्डलं मन्दहास -
स्यन्दार्द्रं कौस्तुभश्रीपरिगतवनमालोरुहाराभिरामम्।
श्रीवत्साङ्कं सुबाहुं मृदुलसदुदरं काञ्चनच्छायचेलं
चारुस्निग्धोरुमम्भोरुहललितपदं भावयेऽहं भवन्तम् ॥ **95.8** ॥ 982

सर्वाङ्गेष्वङ्ग रङ्गत्कुतुकमति मुहुर्धारयन्नीश चित्तं
तत्राप्येकत्र युञ्जे वदनसरसिजे सुन्दरे मन्दहासे।
तत्रालीनं तु चेतः परमसुखचिदद्वैतरूपे वितन्व -
न्नन्यन्नो चिन्तयेयं मुहुरिति समुपारूढयोगो भवेयम् ॥ **95.9** ॥ 983

इत्थं त्वद्ध्यानयोगे सति पुनरणिमाद्यष्टसंसिद्धयस्ताः
दूरश्रुत्यादयोऽपि ह्यहमहमिकया सम्पतेयुर्मुरारे।
त्वत्सम्प्राप्तौ विलम्बावहमखिलमिदं नाद्रिये कामयेऽहं
त्वामेवानन्दपूर्णं पवनपुरपते पाहि मां सर्वतापात् ॥ **95.10** ॥ 984

॥ इति श्रीमन्नारायणीये पञ्चनवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये षण्णवतितमं दशकम् ॥

भगवद्विभूतिवर्णनं, कर्मज्ञानभक्तिमार्गाधिकारिनिरूपणं,
चित्तोपशमनप्रार्थना च

त्वं हि ब्रह्मैव साक्षात् परमुरुमहिमन्नक्षराणामकार -
स्तारो मन्त्रेषु राज्ञां मनुरसि मुनिषु त्वं भृगुर्नारदोऽपि।
प्रह्लादो दानवानां पशुषु च सुरभिः पक्षिणां वैनतेयो
नागानामस्यनन्तस्सुरसरिदपि च स्रोतसां विश्वमूर्ते ॥ 96.1 ॥ 985

ब्रह्मण्यानां बलिस्त्वं क्रतुषु च जपयज्ञोऽसि वीरेषु पार्थो
भक्तानामुद्धवस्त्वं बलमसि बलिनां धाम तेजस्विनां त्वम्।
नास्त्यन्तस्त्वद्विभूतेर्विकसदतिशयं वस्तु सर्वं त्वमेव
त्वं जीवस्त्वं प्रधानं यदिह भवदृते तन्न किञ्चित् प्रपञ्चे ॥ 96.2 ॥ 986

धर्मं वर्णाश्रमाणां श्रुतिपथविहितं त्वत्परत्वेन भक्त्या
कुर्वन्तोऽन्तर्विरागे विकसति शनकैः सन्त्यजन्तो लभन्ते।
सत्तास्फूर्तिप्रियत्वात्मकमखिलपदार्थेषु भिन्नेष्वभिन्नं
निर्मूलं विश्वमूलं परममहमिति त्वद्विबोधं विशुद्धम् ॥ 96.3 ॥ 987

ज्ञानं कर्मापि भक्तिस्त्रितयमिह भवत्प्रापकं तत्र ताव -
न्निर्विण्णानामशेषे विषय इह भवेत् ज्ञानयोगेऽधिकारः।
सक्तानां कर्मयोगस्त्वयि हि विनिहितो ये तु नात्यन्तसक्ताः
नाप्यत्यन्तं विरक्तास्त्वयि च धृतरसा भक्तियोगो ह्यमीषाम् ॥ 96.4 ॥ 988

ज्ञानं त्वद्भक्तता वा लघु सुकृतवशान्मर्त्यलोके लभन्ते
तस्मात्तत्रैव जन्म स्पृहयति भगवन् नाकगो नारको वा।

आविष्टं मां तु दैवाद्भवजलनिधिपोतायिते मर्त्यदेहे
त्वं कृत्वा कर्णधारं गुरुमनुगुणवातायितस्तारयेथाः ॥ **96.5** ॥ 989

अव्यक्तं मार्गयन्तः श्रुतिभिरपि नयैः केवलज्ञानलुब्धाः
क्लिश्यन्तेऽतीव सिद्धिं बहुतरजनुषामन्त एवाप्नुवन्ति।
दूरस्थः कर्मयोगोऽपि च परमफले नन्वयं भक्तियोग -
स्त्वामूलादेव हृद्यस्त्वरितमयि भवत्प्रापको वर्धतां मे ॥ **96.6** ॥ 990

ज्ञानायैवातियत्नं मुनिरपवदते ब्रह्मतत्त्वं तु शृण्वन्
गाढं त्वत्पादभक्तिं शरणमयति यस्तस्य मुक्तिः कराग्रे।
त्वद्ध्यानेऽपीह तुल्या पुनरसुकरता चित्तचाञ्चल्यहेतो -
रभ्यासादाशु शक्यं तदपि वशयितुंत्वत्कृपाचारुताभ्याम् ॥ **96.7** ॥ 991

निर्विण्णः कर्ममार्गे खलु विषमतमे त्वत्कथादौ च गाढं
जातश्रद्धोऽपि कामानयि भुवनपते नैव शक्नोमि हातुम्।
तद्भूयो निश्चयेन त्वयि निहितमना दोषबुद्ध्या भजंस्तान्
पुष्णीयां भक्तिमेव त्वयि हृदयगते मङ्क्षु नङ्क्ष्यन्ति सङ्गाः ॥ **96.8** ॥ 992

कश्चित् क्लेशार्जितार्थक्षयविमलमतिर्नुद्यमानो जनौघैः
प्रागेवं प्राह विप्रो न खलु मम जनः कालकर्मग्रहा वा।
चेतो मे दुःखहेतुस्तदिह गुणगणं भावयत्सर्वकारी -
त्युक्त्वा शान्तो गतस्त्वां मम च कुरु विभो तादृशीं
चित्तशान्तिम् ॥ **96.9** ॥ 993

ऐलः प्रागुर्वशीं प्रत्यतिविवशमनाः सेवमानश्चिरं तां
गाढं निर्विद्य भूयो युवतिसुखमिदं क्षुद्रमेवेति गायन्।
त्वद्भक्तिं प्राप्य पूर्णः सुखतरमचरत्तद्वदुद्धूतसङ्गं
भक्तोत्तंसं क्रिया मां पवनपुरपते हन्त मे रुन्धि रोगान् ॥ **96.10** ॥ 994

॥ इति श्रीमन्नारायणीये षण्णवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये सप्तनवतितमं दशकम् ॥

उत्तमभक्तिप्रार्थना, मार्कण्डेयोपाख्यानम् च

त्रैगुण्याद्भिन्नरूपं भवति हि भुवने हीनमध्योत्तमं यत्
ज्ञानं श्रद्धा च कर्ता वसतिरपि सुखं कर्म चाहारभेदाः।
त्वत्क्षेत्रत्वन्निषेवादि तु यदिह पुनस्त्वत्परं तत्तु सर्वं
प्राहुर्नैर्गुण्यनिष्ठं तदनुभजनतो मङ्क्षु सिद्धो भवेयम् ॥ 97.1 ॥ 995

त्वय्येव न्यस्तचित्तः सुखमयि विचरन् सर्वचेष्टास्त्वदर्थं
त्वद्भक्तैः सेव्यमानानपि चरितचरानाश्रयन् पुण्यदेशान्।
दस्यौ विप्रे मृगादिष्वपि च सममतिर्मुच्यमानावमान -
स्पर्धासूयादिदोषः सततमखिलभूतेषु सम्पूजये त्वाम् ॥ 97.2 ॥ 996

त्वद्भावो यावदेषु स्फुरति न विशदं तावदेवं ह्युपास्तिं
कुर्वन्नैकात्म्यबोधे झटिति विकसति त्वन्मयोऽहं चरेयम्।
त्वद्धर्मस्यास्य तावत् किमपि न भगवन् प्रस्तुतस्य प्रणाश -
स्तस्मात्सर्वात्मनैव प्रदिश मम विभो भक्तिमार्गं मनोज्ञम् ॥ 97.3 ॥ 997

तं चैनं भक्तियोगं द्रढयितुमयि मे साध्यमारोग्यमायु -
र्दिष्ट्या तत्रापि सेव्यं तव चरणमहो भेषजायेव दुग्धम्।
मार्कण्डेयो हि पूर्वं गणकनिगदितद्वादशाब्दायुरुच्चैः
सेवित्वा वत्सरं त्वां तव भटनिवहैर्द्रावयामास मृत्युम् ॥ 97.4 ॥ 998

मार्कण्डेयश्चिरायुः स खलु पुनरपि त्वत्परः पुष्पभद्रा -
तीरे निन्ये तपस्यन्नतुलसुखरतिः षट् तु मन्वन्तराणि।

देवेन्द्रः सप्तमस्तं सुरयुवतिमरुन्मन्मथैर्मोहयिष्यन्
योगोष्मप्लुष्यमाणैर्न तु पुनरशकत्त्वज्जनं निर्जयेत् कः ॥ 97.5 ॥ 999

प्रीत्या नारायणाख्यस्त्वमथ नरसखः प्राप्तवानस्य पार्श्वं
तुष्ट्या तोष्टूयमानः स तु विविधवरैर्लोभितो नानुमेने।
द्रष्टुं मायां त्वदीयां किल पुनरवृणोद्भक्तितृप्तान्तरात्मा
मायादुःखानभिज्ञस्तदपि मृगयते नूनमाश्चर्यहेतोः ॥ 97.6 ॥ 1000

याते त्वय्याशु वाताकुलजलदगलत्तोयपूर्णातिघूर्ण -
त्सप्तार्णोराशिमग्ने जगति स तु जले सम्भ्रमन् वर्षकोटीः।
दीनः प्रैक्षिष्ट दूरे वटदलशयनं कञ्चिदाश्चर्यबालं
त्वामेव श्यामलाङ्गं वदनसरसिजन्यस्तपादाङ्गुलीकम् ॥ 97.7 ॥ 1001

दृष्ट्वा त्वां हृष्टरोमा त्वरितमुपगतः स्प्रष्टुकामो मुनीन्द्रः
श्वासेनान्तर्निविष्टः पुनरिह सकलं दृष्टवान् विष्टपौघम्।
भूयोऽपि श्वासवातैर्बहिरनुपतितो वीक्षितस्त्वत्कटाक्षै -
र्मोदादाश्लेष्टुकामस्त्वयि पिहिततनौ स्वाश्रमे प्राग्वदासीत् ॥ 97.8 ॥ 1002

गौर्या सार्धं तदग्रे पुरभिदथ गतस्त्वत्प्रियप्रेक्षणार्थी
सिद्धानेवास्य दत्वा स्वयमयमजरामृत्युतादीन् गतोऽभूत्।
एवं त्वत्सेवयैव स्मररिपुरपि स प्रीयते येन तस्मा -
न्मूर्तित्रय्यात्मकस्त्वं ननु सकलनियन्तेति सुव्यक्तमासीत् ॥ 97.9 ॥ 1003

त्र्यंशेस्मिन् सत्यलोके विधिहरिपुरभिन्मन्दिराण्यूर्ध्वमूर्ध्वं
तेभ्योऽप्यूर्ध्वं तु मायाविकृतिविरहितो भाति वैकुण्ठलोकः।
तत्र त्वं कारणाम्भस्यपि पशुपकुले शुद्धसत्त्वैकरूपी
सच्चित्ब्रह्माद्वयात्मा पवनपुरपते पाहि माम् सर्वरोगात् ॥ 97.10 ॥ 1004

॥ इति श्रीमन्नारायणीये सप्तनवतितमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये अष्टनवतितमं दशकम् ॥

निष्कलब्रह्मोपासना

यस्मिन्नेतद्विभातं यत इदमभवद्येन चेदं य एत -
    द्योऽस्मादुत्तीर्णरूपः खलु सकलमिदं भासितं यस्य भासा।
यो वाचां दूरदूरे पुनरपि मनसां यस्य देवा मुनीन्द्राः
    नो विद्युस्तत्त्वरूपं किमु पुनरपरे कृष्ण तस्मै नमस्ते ॥ **98.1** ॥ 1005

जन्माथो कर्म नाम स्फुटमिह गुणदोषादिकं वा न यस्मिन्
    लोकानामूतये यः स्वयमनुभजते तानि मायानुसारी।
बिभ्रच्छक्तीररूपोऽपि च बहुतररूपोऽवभात्यद्भुतात्मा
    तस्मै कैवल्यधाम्ने पररसपरिपूर्णाय विष्णो नमस्ते ॥ **98.2** ॥ 1006

नो तिर्यञ्चं न मर्त्यं न च सुरमसुरं न स्त्रियं नो पुमांसं
    न द्रव्यं कर्म जातिं गुणमपि सदसद्वापि ते रूपमाहुः।
शिष्टं यत् स्यान्निषेधे सति निगमशतैर्लक्षणावृत्तितस्तत्
    कृच्छ्रेणावेद्यमानं परमसुखमयं भाति तस्मै नमस्ते ॥ **98.3** ॥ 1007

मायायां बिम्बितस्त्वं सृजसि महदहङ्कारतन्मात्रभेदै -
    र्भूतग्रामेन्द्रियाद्यैरपि सकलजगत्स्वप्नसङ्कल्पकल्पम्।
भूयः संहृत्य सर्वं कमठ इव पदान्यात्मना कालशक्त्या
    गम्भीरे जायमाने तमसि वितिमिरो भासि तस्मै नमस्ते ॥ **98.4** ॥ 1008

शब्दब्रह्मेति कर्मेत्यणुरिति भगवन् काल इत्यालपन्ति
    त्वामेकं विश्वहेतुं सकलमयतया सर्वथा कल्प्यमानम्।

वेदान्तैर्यत्तु गीतं पुरुषपरचिदात्माभिधं तत्तु तत्त्वं
प्रेक्षामात्रेण मूलप्रकृतिविकृतिकृत् कृष्ण तस्मै नमस्ते ॥ **98.5** ॥ 1009

सत्त्वेनासत्तया वा न च खलु सदसत्त्वेन निर्वाच्यरूपा
धत्ते यासावविद्या गुणफणिमतिवद्विश्वदृश्यावभासम् ।
विद्यात्वं सैव याता श्रुतिवचनलवैर्यत्कृपास्यन्दलाभे
संसारारण्यसद्यस्त्रुटनपरशुतामेति तस्मै नमस्ते ॥ **98.6** ॥ 1010

भूषासु स्वर्णवद्वा जगति घटशरावादिके मृत्तिकाव -
त्तत्त्वे सञ्चिन्त्यमाने स्फुरति तदधुनाप्यद्वितीयं वपुस्ते ।
स्वप्नद्रष्टुः प्रबोधे तिमिरलयविधौ जीर्णरज्जोश्च यद्व -
द्विद्यालाभे तथैव स्फुटमपि विकसेत् कृष्ण तस्मै नमस्ते ॥ **98.7** ॥ 1011

यद्भीत्योदेति सूर्यो दहति च दहनो वाति वायुस्तथान्ये
यद्भीताः पद्मजाद्याः पुनरुचितबलीनाहरन्तेऽनुकालम् ।
येनैवारोपिताः प्राङ्निजपदमपि ते च्याविताारश्च पश्चा -
त्तस्मै विश्वं नियन्त्रे वयमपि भवते कृष्ण कुर्मः प्रणामम् ॥ **98.8** ॥ 1012

त्रैलोक्यं भावयन्तं त्रिगुणमयमिदं त्र्यक्षरस्यैकवाच्यं
त्रीशानामैक्यरूपं त्रिभिरपि निगमैर्गीयमानस्वरूपम् ।
तिस्रोवस्था विदन्तं त्रियुगजनिजुषं त्रिक्रमाक्रान्तविश्वं
त्रैकाल्ये भेदहीनं त्रिभिरहमनिशं योगभेदैर्भजे त्वाम् ॥ **98.9** ॥ 1013

सत्यं शुद्धं विबुद्धं जयति तव वपुर्नित्यमुक्तं निरीहं
निर्द्वन्द्वं निर्विकारं निखिलगुणगणव्यञ्जनाधारभूतम् ।
निर्मूलं निर्मलं तन्निरवधिमहिमोल्लासि निर्लीनमन्त -
र्निस्सङ्गानां मुनीनां निरुपमपरमानन्दसान्द्रप्रकाशम् ॥ **98.10** ॥ 1014

दुर्वारं द्वादशारं त्रिशतपरिमिलत्षष्टिपर्वाभिवीतं
सम्भ्राम्यत् क्रूरवेगं क्षणमनु जगदाच्छिद्य सन्धावमानम्।
चक्रं ते कालरूपं व्यथयतु न तु मां त्वत्पदैकावलम्बं
विष्णो कारुण्यसिन्धो पवनपुरपते पाहि सर्वामयौघात्॥ **98.11** ॥ 1015

॥ इति श्रीमन्नारायणीये अष्टनवतितमं दशकं समाप्तम्॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये एकोनशततमं दशकम् ॥

भगवन्माहात्म्यानुवर्णनम्

विष्णोर्वीर्याणि को वा कथयतु धरणेः कश्च रेणून्मिमीते
यस्यैवाङ्घ्रित्रयेण त्रिजगदभिमितं मोदते पूर्णसम्पत्।
योऽसौ विश्वानि धत्ते प्रियमिह परमं धाम तस्याभियायां
त्वद्भक्ता यत्र माद्यन्त्यमृतरसमरन्दस्य यत्र प्रवाहः ॥ 99.1 ॥ 1016

आद्यायाशेषकर्त्रे प्रतिनिमिषनवीनाय भर्त्रे विभूते -
र्भक्तात्मा विष्णवे यः प्रदिशति हविरादीनि यज्ञार्चनादौ।
कृष्णाद्यं जन्म यो वा महदिह महतो वर्णयेत्सोऽयमेव
प्रीतः पूर्णो यशोभिस्त्वरितमभिसरेत् प्राप्यमन्ते पदं ते ॥ 99.2 ॥ 1017

हे स्तोतारः कवीन्द्रास्तमिह खलु यथा चेतयध्वे तथैव
व्यक्तं वेदस्य सारं प्रणुवत जननोपात्तलीलाकथाभिः।
जानन्तश्चास्य नामान्यखिलसुखकराणीति सङ्कीर्तयध्वं
हे विष्णो कीर्तनाद्यैस्तव खलु महतस्तत्त्वबोधं भजेयम् ॥ 99.3 ॥ 1018

विष्णोः कर्माणि सम्पश्यत मनसि सदा यैः स धर्मानबध्ना -
द्यानीन्द्रस्यैष भृत्यः प्रियसख इव च व्यातनोत् क्षेमकारी।
वीक्षन्ते योगसिद्धाः परपदमनिशं यस्य सम्यक् प्रकाशं
विप्रेन्द्रा जागरूकाः कृतबहुनुतयो यच्च निर्भासयन्ते ॥ 99.4 ॥ 1019

नो जातो जायमानोऽपि च समधिगतस्त्वन्महिम्नोऽवसानं
देव श्रेयांसि विद्वान् प्रतिमुहुरपि ते नाम शंसामि विष्णो।

तं त्वां संस्तौमि नानाविधनुतिवचनैरस्य लोकत्रयस्या -
प्यूर्ध्वं विभ्राजमाने विरचितवसतिं तत्र वैकुण्ठलोके ॥ **99.5** ॥ 1020

आपः सृष्ट्यादिजन्याः प्रथममयि विभो गर्भदेशे दधुस्त्वां
यत्र त्वय्येव जीवा जलशयन हरे सङ्गता ऐक्यमापन्।
तस्याजस्य प्रभो ते विनिहितमभवत् पद्ममेकं हि नाभौ
दिक्पत्रं यत् किलाहुः कनकधरणिभृत् कर्णिकं लोकरूपम् ॥ **99.6** ॥ 1021

हे लोका विष्णुरेतद्भुवनमजनयत्तन्न जानीथ यूयं
युष्माकं ह्यन्तरस्थं किमपि तदपरं विद्यते विष्णुरूपम्।
नीहारप्रख्यमायापरिवृतमनसो मोहिता नामरूपैः
प्राणप्रीत्यैकतृप्ताश्चरथ मखपरा हन्त नेच्छा मुकुन्दे ॥ **99.7** ॥ 1022

मूर्ध्नामक्ष्णां पदानां वहसि खलु सहस्राणि सम्पूर्य विश्वं
तत्प्रोत्क्रम्यापि तिष्ठन् परिमितविवरे भासि चित्तान्तरेऽपि।
भूतं भव्यं च सर्वं परपुरुष भवान् किञ्च देहेन्द्रियादि -
ष्वाविष्टोऽप्युद्गतत्वादमृतसुखरसं चानुभुङ्क्षे त्वमेव ॥ **99.8** ॥ 1023

यत्तु त्रैलोक्यरूपं दधदपि च ततो निर्गतोनन्तशुद्ध -
ज्ञानात्मा वर्तसे त्वं तव खलु महिमा सोऽपि तावान् किमन्यत्।
स्तोकस्ते भाग एवाखिलभुवनतया दृश्यते त्र्यंशकल्पं
भूयिष्ठं सान्द्रमोदात्मकमुपरि ततो भाति तस्मै नमस्ते ॥ **99.9** ॥ 1024

अव्यक्तं ते स्वरूपं दुरधिगमतमं तत्तु शुद्धैकसत्त्वं
व्यक्तं चाप्येतदेव स्फुटममृतरसाम्भोधिकल्लोलतुल्यम्।
सर्वोत्कृष्टामभीष्टां तदिह गुणरसेनैव चित्तं हरन्तीं
मूर्तिं ते संश्रयेऽहं पवनपुरपते पाहि मां कृष्ण रोगात् ॥ **99.10** ॥ 1025

॥ इति श्रीमन्नारायणीये एकोनशततमं दशकं समाप्तम् ॥

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्नारायणीये शततमं दशकम् ॥

केशादिपादवर्णनम्

अग्रे पश्यामि तेजो निबिडतर कलायावली लोभनीयं
पीयूषाप्लावितोऽहं तदनु तदुदरे दिव्यकैशोरवेषम्।
तारुण्यारम्भरम्यं परमसुखरसास्वादरोमाञ्चिताङ्गै -
रावीतं नारदाद्यैर्विलसदुपनिषत्सुन्दरीमण्डलैश्च ॥ **100.1** ॥ 1026

नीलाभं कुञ्चिताग्रं घनममलतरं संयतं चारुभङ्ग्या
रत्नोत्तंसाभिरामं वलयितमुदयच्चन्द्रकैः पिञ्छजालैः।
मन्दारस्रङ्निवीतं तव पृथुकबरीभारमालोकयेऽहं
स्निग्धश्वेतोर्ध्वपुण्ड्रामपि च सुललितां फालबालेन्दुवीथीम् ॥ **100.2** ॥ 1027

हृद्यं पूर्णानुकम्पार्णवमृदुलहरीचञ्चलभ्रूविलासै -
रानीलस्निग्धपक्ष्मावलिपरिलसितं नेत्रयुग्मं विभो ते।
सान्द्रच्छायं विशालारुणकमलदलाकारमामुग्धतारं
कारुण्यालोकलीलाशिशिरितभुवनं क्षिप्यतां मय्यनाथे ॥ **100.3** ॥ 1028

उत्तुङ्गोल्लासिनासं हरिमणिमुकुरप्रोल्लसद्गण्डपाली -
व्यालोलत्कर्णपाशाञ्चितमकरमणीकुण्डलद्वन्द्वदीप्रम्।
उन्मीलद्दन्तपङ्क्तिस्फुरदरुणतरच्छायबिम्बाधरान्तः
प्रीतिप्रस्यन्दिमन्दस्मितमधुरतरं वक्त्रमुद्भासतां मे ॥ **100.4** ॥ 1029

बाहुद्वन्द्वेन रत्नोज्ज्वलवलयभृता शोणपाणिप्रवाले -
नोपात्तां वेणुनालीं प्रसृतनखमयूखाङ्गुलीसङ्गशाराम्।

कृत्वा वक्त्रारविन्दे सुमधुरविकसद्रागमुद्भाव्यमानैः
शब्दब्रह्मामृतैस्त्वं शिशिरितभुवनैः सिञ्च मे कर्णवीथीम्॥ **100.5** ॥ 1030

उत्सर्पत्कौस्तुभश्रीततिभिररुणितं कोमलं कण्ठदेशं
वक्षः श्रीवत्सरम्यं तरलतरसमुद्दीप्रहारप्रतानम्।
नानावर्णप्रसूनावलिकिसलयिनीं वन्यमालां विलोल -
ल्लोलम्बां लम्बमानामुरसि तव तथा भावये रत्नमालाम्॥ **100.6** ॥ 1031

अङ्गे पञ्चाङ्गरागैरतिशयविकसत्सौरभाकृष्टलोकं
लीनानेकत्रिलोकीविततिमपि कृशां बिभ्रतं मध्यवल्लीम्।
शक्राश्मन्यस्ततप्तोज्ज्वलकनकनिभं पीतचेलं दधानं
ध्यायामो दीप्तरश्मिस्फुटमणिरशनाकिङ्किणीमण्डितं त्वाम्॥ **100.7** ॥ 1032

ऊरू चारू तवोरू घनमसृणरुचौ चित्तचोरौ रमायाः
विश्वक्षोभं विशङ्क्य ध्रुवमनिशमुभौ पीतचेलावृताङ्गौ।
आनम्राणां पुरस्तान्न्यसनधृतसमस्तार्थपालीसमुद्ग -
च्छायं जानुद्वयं च क्रमपृथुलमनोज्ञे च जङ्घे निषेवे॥ **100.8** ॥ 1033

मञ्जीरं मञ्जुनादैरिव पदभजनं श्रेय इत्यालपन्तं
पादाग्रं भ्रान्तिमज्जत्प्रणतजनमनोमन्दरोद्धारकूर्मम्।
उत्तुङ्गाताम्रराजन्नखरहिमकरज्योत्स्नया चाऽश्रितानां
सन्तापध्वान्तहन्त्रीं ततिमनुकलये मङ्गलामङ्गुलीनाम्॥ **100.9** ॥ 1034

योगीन्द्राणां त्वदङ्गेष्वधिकसुमधुरं मुक्तिभाजां निवासो
भक्तानां कामवर्षद्युतरुकिसलयं नाथ ते पादमूलम्।
नित्यं चित्तस्थितं मे पवनपुरपते कृष्ण कारुण्यसिन्धो
हृत्वा निश्शेषतापान् प्रदिशतु परमानन्दसन्दोहलक्ष्मीम्॥ **100.10** ॥ 1035

अज्ञात्वा ते महत्त्वं यदिह निगदितं विश्वनाथ क्षमेथाः
स्तोत्रं चैतत्सहस्रोत्तरमधिकतरं त्वत्प्रसादाय भूयात्।

द्वेधा नारायणीयं श्रुतिषु च जनुषा स्तुत्यतावर्णनेन
स्फीतं लीलावतारैरिदमिह कुरुतामायुरारोग्यसौख्यम् ॥ **100.11** ॥ 1036

॥ इति श्रीमन्नारायणीये शततमं दशकं समाप्तम् ॥